

ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΝΑΛΗ

ΑΤΤΑΛΟΣ Ο ΤΡΙΤΟΣ

ΤΡΙΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

Copyright : ΚΕΔΡΟΣ, 1972
Πανεπιστημίου 44
Αθήνα, Τηλέφωνο 615 - 783

ΚΕΔΡΟΣ 1980

Στή μνήμη τοῦ σοφοῦ μου φίλου
Παναγῆ Λεκατσᾶ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ
ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ } δοῦλοι
ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ
ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

(Ἡ Ἀκρόπολις τῆς Περγάμου. Μπροστὰ στὸν περίφημο ναὸ τοῦ Διὸς. Ἐημερώματα. Ἐνα βᾶθρο γιὰ ἄγαλμα κ' οἱ τρεῖς δοῦλοι γύρω του μὲ μιὰ μπάλα σιδερένια ὁ καθένας στὸ πόδι του. Ὁ ἕνας σκουπίζει τὸ πάτωμα, ὁ ἄλλος τρίβει τὰ μάρμαρα κι ὁ τρίτος κονβαλάει ὄξω μ' ἕνα ξεμπίλι τὰ τρίματα. Κάθε τόσο κοιτᾶνε πρὸς τὰ δεξιὰ.

Ὅλοι τους ἡλικιωμένοι μὲ ξουρισμένο κεφάλι).

Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ι Ζ Ο Υ Μ Ε Ν Ο Σ

(κουνώντας τὸ κεφάλι)

Μωρὲ βασιλείο νὰ σοῦ πετύχει! Ὅλα σὲ διάλυση!

Φ Ο Β Ι Τ Σ Α Ρ Η Σ

(τρομάζοντας)

Δάγκκα τὴ γλώσσα σου! Νὰ βλέπεις, καὶ νὰ μὴ μιλάς.

Χ Ω Ρ Α Τ Α Τ Ζ Η Σ

(μισογελώντας)

Ὅχι μονάχα νὰ μὴ μιλάς παρὰ καὶ νὰ λὲς τ' ἀνάποδα.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

(κοιτώντας γύρω του)

Ποῦ χάθηκε πάλι αὐτός; Κάπου θά ναι κρυμένος καὶ μᾶς παραμονεύει.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Ποιός; Ντρέπεσαι νὰ πεῖς ὁ σκύλος; Ὁ ἐπιστάτης! Ὁ-
που κάθε φορά. Στὴν κρασοβαρέλα.

Ἄν εἶτανε περισσότερο σκύλος, θά χε χωθεῖ σὲ κανένα σκουπιδοτενεκέ. Κι ἂν εἶτανε λιγότερο ἄνθρωπος, θά τανε μαϊ-
μού, νὰ κυνηγιέται στὰ δέντρα μὲ τίς θηλυκές.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

(κλείνοντας τ' ἄφτιά του νὰ μὴν ἀκούει)

Σοῦτ! Ὁ ἥλιος πάει ἓνα καλάμι καὶ τ' ἀγάλματ' ἀκόμα
νὰ φανοῦνε. Ἀκοῦτε νὰ ρχεται κανένα βοῖδάμαξο; Ἐγὼ
βαριακούω.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Δὲν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀκοῦς, γιὰ νὰ φᾶς ξύλο. Γιατί, ἂν
ὡς τὸ βράδι δὲν τὰ χουμε στημένα τ' ἀγάλματα, ἐμᾶς θά δεί-
ρουνε.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

(στὸ Γραμματιζούμενο)

Σὺ ποῦ τὰ ξέρεις ὅλα, δὲ μοῦ λὲς τί ναι αὐτοὶ ποῦ θὰ τοὺς
στήσουμε; Βασιλιάδες ἢ θεοί;

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Πολὺ παραπάνου ἀπὸ θεοὶ καὶ βασιλιάδες.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Παραπάνου;... Τί;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Ρωμαῖοι στρατηγοί.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Πιὸ ἀσήκωτοι ζωντανοὶ παρὰ μπρούντζινοι. Ἐναν
μπρούντζινο τότε σέρνουνε δυὸ βόδια. Ἐναν ζωντανὸ δὲν τότε
σηκώνουν ὅλα τὰ βόδια τῆς γῆς — οἱ λαοί.

(Σιγή).

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

(ἀρχίζει μουρμουριστὰ ἓνα μοιρολόγι)

Προσωπάκι ἀπαλὸ σὰν τὸ μετάξι,
ματάκια ἀστραφτερὰ σὰν κρύα πηγὴ,
χρονῶ δεκατεσσάρω μὲ δεκάξι,
ποῦ νὰ ναι τώρα; Στὰ βαθιὰ σου, γῆ!

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

(συνεχίζει)

Τὰ ρόδα χάμου θάλασσα, στὸ φράχτη
τ' ἀγιόκλημα ποτάμι κρεμαστό.
Ποῦ ναι τα τώρα; Κουρνιαχτὸς καὶ στάχτη
καὶ τὸ φεγγάρι ἀπάνωθε σβηστό.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

(συνεχίζει κι αὐτὸς)

Δίχως ἀρχὴ καὶ δίχως ἄκρ' ἢ πλάση!
Ἀπέραντα γῆ, θάλασσα, οὐρανός!
Κλεισμένοι ἐμεῖς σὲ σιδερὸ καφάσι
κι ὄξω καὶ μέσα κόσμος ἀδειανός!

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

"Όλα βουβά μές στο βουβόν άέρα!

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

"Ηλιος τυφλός κοιτάει και δέν κουνᾶ.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Δέν ξεχωρίζ' ή νύχτ' από τή μέρα.
Τέλος του κόσμου ή προφητεία μηνᾶ.

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ

Ποιός θα μᾶς σώσει; 'Ανατολή για Δύση;
Ποιός "Ελληνας ή βάρβαρος θεός;
Μπροστά καινούργιος κόσμος θα βαδίσει,
για πίσου θα γυρίζει ο παλαιός;

(Μπαίνει ο 'Επιστάτης. Μπόγιας. Κρατάει στο ξερβί του ένα κανάτι και σφίγγει κάτω απ' τή μασκάλη του ίδιου χεριού ένα βούρδουλα).

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

(πειραχτικά)

Τραγουδάτε αϊ; "Όμορφη μέρα κι όμορφότερη ζωή — κ' ή δουλειά δέν άρχισε. "Αϊ τώρα να χορέψετε λιγάκι.

(Τους βαράει τὰ γυμνά τους πόδια με τὸ βούρδουλα κι αὐτοὶ ἀναπηθοῦνε κωμικά με τὸ ἕνα πόδι· τὸ ἄλλο τὸ κρατάει ἢ μπάλα).

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Δέν τραγουδάμε, άφεντικό. Μοιρολογᾶμε...

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

(γουρλώνοντας τὰ μάτια)

Πῶς; Μοιρολογᾶτε; "Ωστε δέν άγαπᾶτε τὸ βασιλιά;

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Θεοὶ μεγαλοδύναμοι! Ποιός εἶπε τέτοια βλαστήμια; Καλύτερος βασιλιάς δὲ ματάγινε. "Ο λαὸς δὲν εἶναι καλός. "Αμποτες ο Πλούτωνας νὰ κόβει μέρες ἀπὸ μᾶς και νὰ χαρίζει χρόνια στὸν πατέρα μας.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Δὲ μοιρολογᾶμε ἀπὸ λύπη, άφεντικό. 'Απὸ χαρά. 'Ακόμα κ' οἱ θεοὶ και τὰ πουλιὰ κλαῖνε ἀπὸ χαρά κι ἀπὸ ἔρωτα! Κ' ἐμεῖς οἱ πιστοὶ σας δοῦλοι κλαῖμε ἀπὸ χαρά, ὅταν μᾶς δέρνετε και δὲ μᾶς σκοτώνετε· κι ὅταν μᾶς σκοτώνετε, πάλι κλαῖμε ἀπὸ χαρά, γιατί καλύτερεύουμε.

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Μοῦ παρασταίνεις τὸν ἔξυπνο. Μὰ τώρα εἶμαι κουρασμένος. Τὸ βράδι θα σὲ κάνω ξυπνότερον.

(Δείχνει τὸ βούρδουλα. Κοιτάει ὄξω)

'Αργοῦνε.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Κάποιο ἔμπόδιο τοὺς ἔλαχε.

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

(καμαρώνοντας)

Θὰ εὐχαριστηθεῖ ὁ ξένος μας, ἄμ' ἀντικρίσει μπρούτζινους ἔδῳ τοὺς μεγάλους συμπατριῶτες του νὰ μουντζώνουνε τοὺς αἰῶνες. 'Εδῶ, μπροστά στο ἔβδομο θάμα τοῦ κόσμου, τὸ Νὰ τοῦ Διός, θεοὶ κι αὐτοὶ τοῦ Πολέμου.

(Παρουσιάζεται ἕνας Περιέργος, πὸν ἄκουσε τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ 'Επιστάτη).

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Ποιός ξένος, ἄρχοντά μου ;

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

(σταράτα, χωρίς να γυρίσει να κοιτάξει)

Ὁ Ξένος ὀλωνῶνε.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Δὲν καταλαβαίνω.

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

(γυρίζει καὶ τὸν κοιτάει)

Οὔτε κ' ἐγώ! Κάρσος, Κράσσοσ... Κάτι τέτοιο. Ἄλλὰ τί σοῦ χρειάζεται τ' ὄνομα; Ρωμαῖος, φτάνει. Καὶ θά ρτει μὲ στρατό. Ὅχι σὰν τὸν ἄλλονε, τὸν περσινό, ποῦ μᾶς ἤρτε μ' ἄδεια χέρια καὶ «πέθανε». Αὐτόνε τὸν θυμᾶμαι. Τσίτωνέ τα: Πόπλιος Γάιος Σκιπίων Νασικᾶς, τὸ Ψυχίδιον. Ἄπ' τὰ πρῶτα σόγια τῆς Ρώμης: τῶν Κορνηλίων. Ὑπατος, Μέγας Ἀρχιερέας, Νικητῆς δυὸ βασιλιάδων: τοῦ Περσέα καὶ τοῦ Ἀντρονίκου. Καλὰ νὰ πάθουν! Ἕλληνες εἴτανε! Ἄξιος ἱστορικὸς τοῦ ἑαυτοῦ του. Στ' ὄνομα τῶν θεῶν καὶ τῆς ρωμαϊκῆς ἀρετῆς ξεκοίλιασε μὲ τὸ χασαπομάχαιρο τῆς θυσίας τὸ λαοπλάνο Τιβέριο Γράκχο καὶ ἄλλες τρεῖς χιλιάδες λαό, ποντίκια τοῦ ἀποπάτου. Θέλανε νὰ κάνουνε τὴ λασπογέννητη πλέμπα ἴσα καὶ ὅμοια μὲ τοὺς θεογέννητους πατρικίους! Ἔσωσε τὴν πατρίδα του κ' ἤρθε κ' ἐδῶ νὰ σώσει καὶ τὴ δικιά μας. Μ' ἕνα κοντυλοφόρο. Καὶ πέθανε.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

(στὸ Γραμματισούμενο)

Ὁραῖο ἐπάγγελμα! Σωτήρας τῶν πατρίδων! Ἀλίμονο στίς πατρίδες καὶ γειὰ στοὺς κοντυλοφόρους!

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Καὶ δὲν ξέρετε ποιὸν μὲ τὸ καλὸ θὰ στήσεται ἐδῶ;

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

(φουρκισμένος)

Πολλὰ ρωτᾶς... Ἀνέβα στὸ βωμὸ νὰ κάψεις τὸ λιβάνι σου καὶ βούλωνέ το. Μάθε, πῶς σ' ἕνα κράτος νοικοκυρεμένο κανέννας οὔτε ρωτᾶ καὶ οὔτεσ ἀπαντᾶ. Ὅταν ὁ πολίτης ἀρχίζει νὰ ρωτᾶ, θὰ πεῖ, πῶς ἀρχισε ν' ἀπορεῖ. Καὶ ὅταν ἀρχίσει ν' ἀπορεῖ θὰ πεῖ, πῶς ἀρχισε νὰ καταλαβαίνει. Καὶ ὅταν ἀρχίσει νὰ καταλαβαίνει, θὰ πεῖ, πῶς ἔπαψε νὰ πιστεῦει. Καὶ ὅταν δὲν πιστεῦει, ἀρχίζει τὸ πανηγύρι...

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

(ἀδιάφορα τάχα)

Ποιὸ πανηγύρι;

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

(βαριεστημένα)

Τουμπάνισμα τῆς κοιλιᾶς μ' ἕνα καδρόνι. Γκρέμισμ' ἀπὸ τὰ βράχια στὸ βάραθρο. Φουντάρισμα στὴ θάλασσα μέσα σὲ τσουβάλι γεμάτο πέτρες... Ἀστεῖα πράματα. Οἱ θάνατοι δὲ φελᾶνε πιά. Ἀλλάξαν οἱ καιροί. Ζορίσανε. Βασανιστήρια, μάλιστα. Θρυμάτισμα τῶν κοκκάλων στ' ἀμόνι. Ξερίζωμα τῶν νυχιῶν μὲ τὴν τανάλια. Ξεκόλλημα τῶν μαλλιῶν μαζὶ μὲ τὸ δέρμα. Κόψιμο τῶν βυζιῶν τῆς γυναίκας. Στρίψιμο τῶν ἀβγῶν τοῦ ἄντρα! Ζεμάτισμα τῶν πληγῶν μὲ καυτὸ λάδι. Παλούκωμα... Κάτι τέτοια (δυναμώνει τὴ φωνή του). Νὰ μὴν ἀφήνεις τὸ νυσταγμένο νὰ κοιμηθεῖ. Μόλις τὰ κλείνει, νὰ τὸν καταβρέχεις μὲ κρύο νερό. Καὶ ἅμα θὰ πάψει τὸ νερὸ νὰ τὸν ξυπνᾶ, νὰ τὸν τρυπᾶς μὲ καρφιά, ὅσο πάει καὶ μεγαλύτερα. Ὡσπου νὰ τρελαθεῖ. Ἡ νὰ τόνε δένεις στὸν ἥλιο, καὶ νὰ μὴν τοῦ δίνεις νερό, ὅσο νὰ λυσσάζει, καὶ νὰ πλαντάξει... Κάτι τέτοια... Μικροπράγματα γιὰ τώρα. Ὅμως, ὅσο προχωράει ὁ πολιτισμός, θὰ βρίσκονται καλύτερα μέτρα...

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Ἐπάρχουνε καὶ ἄλλα καινούργια γιὰ τοὺς δούλους.

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Ποιά;

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Ὁ σταυρός.

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Μὴ χολοσκᾶς. Θὰ μᾶς τόνε φέρουν οἱ Ρωμαῖοι.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

(σιγά)

Ἄν προλάβουνε.

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

(στὸν Περίεργο)

Τοὺς βλέπεις; Μὲ τὴν καλωσύνη μας, βγάλανε γλώσσα πιθαμὴ... Ἄς μοῦ δίνανε τὴν ἐξουσία γιὰ τρεῖς βδομάδες καὶ θὰ τοὺς ἔκαμνα ὅλους κοριτσάκια...

(Ἀδειάζει τὴν κανάτα. Σκουπίζεται μὲ ἀνάστροφη παλάμη. Περιπατάει πέρα δῶθε εὐχαριστημένος. Ἐαφνικὰ στέκεται μπροστὰ στὸ βᾶθρο, χαμογελώντας. Τοῦ ἤρθε τὸ κέφι νὰ χωρατέψει. Στήνει ἀπάνου στὸ βᾶθρο τὴν κανάτα καὶ τὴν καμαρώνει).

Νὰ ποιὸν ἔπρεπε νὰ στήσουν ἐδῶ. Τὴν κανάτα. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος βασιλιάς καὶ θεός, σὲ γῆ καὶ σ' οὐρανό. Πατέρας καὶ τοῦ πατέρα τῶν βασιλιάδων καὶ τῶν Θεῶν.

(Ἐαφνικὰ συνέρχεται. Ξαναπαίρνει πίσω τὴν κανάτα του καὶ πιάνει τὸ βούρδουλα).

Αἱ σεῖς ὅλοι! Δὲν εἶδατε, δὲν ἀκούσατε τίποτα. Ἄλλως δὲ θὰ ξαναἰδεῖτε καὶ δὲ θὰ ξανακούσετε ποτέ σας πιά. Καταλάβετε;

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Κι ἂν ἔγινε τίποτες, ἐμεῖς τὸ κάναμε. Κι ἂν ἀκούστηκε τίποτες, ἐμεῖς τὸ εἶπαμε.

(Σιγή).

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

Ἄρχισε νὰ καίει ὁ ἥλιος. Κ' εἶμαι ἀπὸ τὴ νύχτα στὸ πόδι. Τὸ ἱερὸν χρέος δὲ μ' ἀφήνει νὰ κλείσω μάτι. Θὰ πάω λιγάκι ἀντίκτρα νὰ ξαπλώσω στὸν ἥσκιο τοῦ πλατάνου. Τό νὰ μάτι κλειστὸ καὶ τ' ἄλλο τετράνοιχτο. Σὰν τὸ λαγό. Σεῖς τὴ δουλειά σας...

(Φεύγει).

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

(στοὺς δούλους)

Δὲ σᾶς μπῆκε καμιὰ φορὰ ὁ δαίμονας νὰ τὸ σκάσετε;

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Σιγότερα!

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Καὶ ποῦ νὰ πᾶμε;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Στὰ βουνά. Μὲ τοὺς ἄλλους. Τοὺς ρέμπελους.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Μ' αὐτὲς τὶς ἀλυσίδες; Μιὰ φορὰ σιδεροδένανε μονάχα τοὺς λοβούς. Ἦστερ' ἀπ' τὸ ρεμπελιὸ μᾶς δένουν ὅλους, μέρα νύχτα. Ἄλυσωμένοι δουλεύουμε, δερνόμαστε καὶ πλαγιάζουμε. Χέρια καὶ πόδια μαργώνουνε καὶ δὲν μποροῦμε μήτε νὰ περπατήσουμε. Πῶς νὰ τρέξουμε;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

(κρυφογελώντας πονηρά)

Φαίνεται, πώς θά τὰ καταφέρουν οἱ δικοί σας. Τώρα καὶ πέντε χρόνια νικᾶνε. Σκλάβοι, κολλήγοι, μουφλούζηδες, ἔρημοσπιτάδες, ἄνεργοι, φευγάτοι τῶν φυλακῶν, καλοὶ καὶ κακοί.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Ποιοὶ δικοὶ μας; Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε τίποτα δικό μας. Οὔτε τὸν ἑαυτό μας. Εἴμαστε «δικοὶ» ἄλλωνῶν — κ' ἔμεῖς κ' οἱ γυναῖκες μας καὶ τὰ παιδιὰ μας καὶ τὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν μας.

(Σιγὰ στοὺς ἄλλους δυὸ)

Δὲ μ' ἄρέσει ὁ λεγόμενος. Κρύβετε λόγια.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Ὅ,τι καὶ νὰ κάνουν οἱ... αὐτοὶ ντέ!... ἄς μὴν πῶ τὴ λέξη, θά γίνει κεῖνο, πού θέλουν οἱ θεοί... κ' οἱ...γνωστικοὶ ἀνθρώποι. Οἱ θεοὶ χωρίσανε τοὺς λαοὺς σ' ἀφέντες καὶ δούλους. Ἄλλιῶς δὲ γίνεται. Κανένας θνητὸς δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξει τὸ νόμο τῶν ἀθανάτων. Γιὰ τὸ καλό μας! Κι αὐτοί, πού τοὺς λένε «δικούς μας», πήρανε κ' ἐμᾶς στὸ λαιμό τους.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Μυαλωμένη κουβέντα. Ἄν ὅλοι σκεφτόντουσαν τὰ ἴδια, ὁ κόσμος θά μνησκεν ὁ ἴδιος — καὶ καλύτερος!

(Σὲ λίγο)

Καὶ τώρα, ξέρετε ποῖνε μεγάλο θά στήσουν ἐδῶ; Τὸν Μέγ' Ἀλέξαντρο;

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Ποῦ τονε θυμήθηκες; Πάει αὐτός. Πέρασε ἡ μόδα του. Ξεχάστηκε. Κι ὅσο περνᾶνε τὰ χρόνια, τόσο καὶ πιδὸ μικραίνει. Ἔχουμε τώρα πολὺ μεγαλύτερους ἀπ' τὸν Μεγάλο σου! (Κάνει νὰ θυμηθεῖ). Μὰ πῶς τὸν εἶπανε; Λεύκιος... Κλέφκιος...

Μούμιος... Ἀρπαϊκός... Ἄς σοῦ τὸν πεῖ ἐτοῦτος (δείχνει τὸ Γραμματιζούμενο). Εἶναι περιδιαγραμμάτου. Σ' ὅλα μέσα βρισκεται.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Λεύκιος Μόμιος Ἀχαϊκός. Ξεπάτωσε ριζοθέμελα μὲ φωτιά καὶ σίδηρο τὴν «ἀφνειὸν Κόρινθον». Ὅπου μερμήγνιαζε μισὸ μιλλιούνη ψυχομέτρι καὶ μπαινοβγαίνανε τὴν ἡμέρα διακόσια φορτωμένα καράβια καὶ ξεκοιλιαζόντουσαν μεθυσμένες χιλιάδες πόρνες, σήμερα ὁ μπουνέντης σηκώνει μανάχα σύννεφα, στάχτη καὶ σκόνη.

Δὲν καταδέχτηκε ἡ περήφανη πολιτεία τὴν ἀγάπη τῆς Ρώμης. Κι ὁ στρατηγὸς της γιὰ νὰ κάνει καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα νὰ γνωστέψει, τῆς πῆρε δυὸ μεγάλους μπελάδες: τὴ λευτεριά καὶ τ' ὄνομα. Τώρα πουθενὰ δὲ θ' ἀκούσεις ρήτορες κ' Ἑλλάδα. Οἱ ρήτορες βουβαθήκανε κ' ἡ Ἑλλάδα ἔγινε Ἀχαΐα.

Κ' ἔτσι λίγο-λίγο πάψανε νὰ θυμοῦνται τοὺς δοξασμένους προγόνους καὶ νὰ στενοχωριοῦνται, πού γενήκανε δούλοι.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Εἶσαι ξεφτέρι στὰ ἱστορικά. Καὶ πῶς ὁ βασιλιάς σας, ὄντας Ἑλληνας, τιμᾶ τοὺς μακελλάρηδες τῆς Ἑλλάδας;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Γιὰ νὰ δείξει, πῶς δὲν εἶναι Ἑλληνας. Σήμερις εἶναι ντροπή, ἐδῶ στὴν Ἀσία, νὰ λέγεις Ἑλληνας. Καὶ τιμὴ μεγάλη νὰ σαι φιλέλληνας. Ὅλ' ἡ δυναστεία μας πολέμησε στὸ πλευρὸ τῶν Ρωμαίων ἐναντία στοὺς Ἑλληνες. Κ' οἱ Ρωμαῖοι τώρα θά πολεμήσουνε κι αὐτοὶ στὸ πλευρὸ τοῦ βασιλιᾶ μας ἐναντία στοὺς δούλους καὶ στοὺς Ἑλληνες.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Καὶ ποιός δὲν τὰ ξέρει!

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Ἄφοῦ τὰ ξέρεις τί ρωτᾷς;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Γιὰ κοίτα, φίλε, παραπέρα.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

(κοιτάει ἔξω ἀπὸ τὰ παρασκήνια)

Ἄλλο βάθρο.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Ἐκεῖ θὰ στήσουν ἄλλον φιλέλληνα. Μεγαλύτερον. Τὸν Αἰμίλιο Παῦλο τὸν Μακεδονικόν. Ἀγαποῦσε τόσο τὴν Ἑλλάδα, ποὺ δὲν ἔκαψε κανένα βιβλίο της. Μονάχα καμιάν ἑβδομηνταριά πολιτεῖες στὴν Ἥπειρο. Καὶ σαλάγησε στὴ Ρώμη πενήντα χιλιάδες ἀνδράποδα, ἔξω ἀπὸ τὶς ἑκατὸ χιλιάδες ποὺ σφαξε — γέρους καὶ παιδιά, ποὺ δὲν πουλιοῦνται. Ὅσο μάλαμα κι ἀσήμε κουβάλησε στὴ Ρώμη σ' ἑκατοντάδες βοϊδάμαξα, δὲν τὰ χωροῦσε τὸ δημόσιο ταμεῖο. Κι ἀπὸ τότες ὡς τὰ σήμερα οἱ Ρωμαῖοι δὲν πλερώνουνε φόρους. Γιὰ τὸν ἑαυτό του κράτησε μονάχα τὰ βιβλία. Καὶ πέθανε πάνου στὴν ψάθα καὶ στὰ βιβλία. Χρυσὸς ἄνθρωπος! Τίμιος, σοφὸς καὶ φιλέλληνας. Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἀττάλου δευτέρου.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Καὶ πῶς ξεχάσανε τὸν πρῶτο φιλέλληνα, τὸν Φλαμινίνο;

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

(στοὺς ἄλλους)

Τὰ ξέρει κι αὐτὸς τὰ ἱστορικά.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Θά ρπει κι αὐτουνοῦ ἡ σειρά. Φιλέλληνες ὅσους θέλεις, Ἑλληνες δὲν ὑπάρχουν. Γραικύλοι μονάχα. Αὐτοὶ εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη δύναμη τῆς Ρώμης. Τελευταῖος Ἑλληνας εἶταν ὁ Φι-

λοποίμενας. Πάει, τότε φάγαν οἱ Γραικύλοι. Ἄλλος δὲν ὑπάρχει.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Αὐτὸς εἶναι ὁ κανόνας: Οἱ πιὸ φωνακλάδες πατριῶτες, σ' ὅλους τοὺς καιροὺς καὶ τόπους, εἶναι οἱ συνεργάτες τῶν ξένων «σωτήρων».

Ὁ Κράσσος θὰ φέρει καὶ στρατό, αἴ;

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Δὲν ξέρω ἐγώ... Ἐγὼ βαριακούω.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Ἄν φέρει στρατό, πᾶτε χαμένοι.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Περισσότερο ἀπ' ὅ,τι εἴμαστε ;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Περισσότερο, κι ἂς ἀκοῦμε, πῶς μέρα μὲ τὴ μέρα οἱ ἀντάρτες πληθαίνουνε καὶ δυναμώνουν.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Εἶπα, δὲν ἀκούω.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

(στὸν Περιεργό)

Ξέρεις, φίλε, νὰ λογαριάζεις;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Ἡ δουλειά μου.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Λογάριασε λοιπόν. Σὲ κάθε εἴκοσι νοματέους οἱ δεκαννιά

εἶναι δοῦλοι. Στούς χίλιους ἐλεύτερους ἕνας εἶναι πλούσιος. "Ὅλ' οἱ δοῦλοι κ' οἱ φτωχοὶ ζώσανε ὀλοῦθες τοὺς λεύτερους καὶ πλούσιους. Πόσοι νά ναι ἀπὸ δῶθες κι ἀπὸ κείθες;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

(συλλογιέται)

Λοιπὸν ἐγὼ ἄλλο σκέφτομαι. Κάθε δοῦλος, ἄς ποῦμε, δραχμὲς ἑκατό. Στὶς εἴκοσι χιλιάδες, τριαντατρία τάλαντα καὶ στὶς διακόσιες χιλιάδες, τρεῖς χιλιάδες τριακόσια τριαντατρία... Μεγάλη ζημιὰ! Κι ἂν τοὺς ξαναπιάσεις, δὲν ἀξίζουσε πεντάρα. Κανένας δὲν ἀγοράζει φευγάτους.

Καὶ τί ζητᾶνε μὲ τὴν ἀνταρσία τους; Ν' ἀλλάξουσε βασιλιά;

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

(στὸ Φοβιτσαρῆ)

Γιὰ ρίζε μιὰ ματιὰ τί κάνει ὁ σκύλος.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

(πάει καὶ βλέπει)

Ροχαλίζει.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

(στὸν Περίεργο)

Τὸ βρῆκες! Ἡ αἰώνια βλακεία. Θέλουμε στὴ θέση τοῦ Ἀττάλου τὸν Ἀριστόνικο.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

(στὸ Χωρατατζῆ)

Σώπα! Θὰ μᾶς κάψεις!

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Στὴ θέση τοῦ Φιλομήτορα τὸν Ἀμήτορα.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

(ζυγώνοντας τὸ Χωρατατζῆ)

Σώπα σοῦ λέω. Τὰ ξέρει ὅλα. Εἶναι βαλτός.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

(χωρὶς νὰ σκοτίζεται)

Στὴ θέση τοῦ Κιθαριστῆ τὸ γιὸ τῆς Κιθαρίστρας. Στὴ θέση τοῦ Ψυχογιοῦ τὸν Μπάσταρδο.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Αὐτός, λέει, θὰ φιαίνει τὴν Πολιτεία τοῦ Ἡλίου. "Ὅχι στὸν οὐρανὸ (ἐκεῖ γίνεται!) μὰ κάτου στὴ γῆς. Καὶ τὰ λέει καὶ σ' ἐμᾶς τοὺς Γραικοὺς, ποὺ καλλιγώνουμε τὸν ψύλλο. "Ὅλα κοινὰ κι ὅλοι λεύτεροι καὶ ἴσοι.

(Σκάει στὰ γέλια).

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Τὸ κατάλαβα, πὼς εἴσαστε Γραικοί. Ξεπεσμένοι, μὰ πάντοτες ἀλεπούδες.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Δὲν ὠφελεῖ. Σὲ τοῦτο τὸ βασίλειο ζοῦνε κάθε καρυδιᾶς καρύδι. Δὲν εἴμαστ' ἕνας λαός. Σαλάτα λαῶν. Γραικοί, Μακεδονίτες, Φρύγιοι, Πέρσες, Λυδοί, Γαλάτες, Καππαδόκες, Βιθυνοί, Πόντιοι, Ἀρμένηδες, Ὀβριοί. Καμπήσιοι. Βουνήσιοι. Θαλασσινοί. Ξυπνοὶ καὶ κουτοί. Ξυπνοὶ γιὰτὶ κοιμοῦνται καὶ κουτοί, γιὰτὶ νομίζουσε, πὼς εἶναι ξυπνοί!

"Ὅλοι ξένοι συναμεταξὺ μας, κ' οἱ ντόπιοι στὸν τόπο τους. "Ἔτσι κ' οἱ βασιλιάδες τους εἶναι ξένοι. Τίποτε δὲ μᾶς συνεδένει τὸν ἕνα μὲ τὸν ἄλλονε. Μονάχα οἱ ἀλυσίδες. Μάϊδε φύτρα, μάϊδε γλώσσα, μάϊδε συμπόνοια. Ἀλυσίδες μονάχα, φανερὲς ἢ κρυφὲς!

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Μὲ τοὺς ρέμπελους τί σᾶς συνεδένει;

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Ὁ θάνατος.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

(είρωνικά)

Πεθαίνουνε λοιπόν για τὸ θάνατο;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Γι' αὐτό, μὰ δὲν τὸ ξέρουνε. Πόσοι καταχτητάδες περῶσαν ἀπὸ πάνου μας! Αὐτοὶ ἀλλάζουνε κ' ἐμεῖς μένουμε τὰ ἴδια. Οἱ ἀποπάνου ἔχουν ἱστορία. Ἐμεῖς ὄχι. Τώρα ξεσηκωθήκαν οἱ ἀποκάτου για νὰ ρθουν ἀπὸ πάνου. Για νὰ κάνουν ἱστορία. Καὶ νὰ τῆ γράφουν αὐτοί.

(Γελᾷ).

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Θὰ σᾶς ρωτήσω κάτι, πού τό θελα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ σᾶς ρωτήσω.

Γιατί ὁ βασιλιάς σας χάρισε τὸ βασίλειό του στοὺς Ρωμαίους μ' ὄλους τοὺς θησαυροὺς του καὶ τοὺς λαοὺς του;

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Δικό του τὸ βασίλειο κι ὅ,τι θέλει τὸ κάνει.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Χαρίζει πράματα πού δὲν τὰ χει.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Πῶς δὲν τὰ χει; Ὅλα δικά του!

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Τοῦ τὰ παίρνουν οἱ ρέμπελοι τό να κατόπι στ' ἄλλο.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ *

Θὰ τοὺς προλάβει. Θὰ τὰ πάρει ὅσα τοῦ ἀπομένουνε καὶ θὰ φύγει.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Καὶ τὶς πολιτεῖες;

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Τὸ θέλει, μὰ δὲν μπορεῖ νὰ φύγει. Αἰχμάλωτος εἶναι — δὲν τὸν ἀφήνουν οἱ σατράπες, οἱ γαιοχτήμονες, οἱ τοκογλύφοι κ' οἱ στρατηγοί. Αὐτοὶ τότε σφίξανε νὰ παραδώσει τὸ κράτος στοὺς Ρωμαίους, για νὰ ρθοῦνε νὰ τοὺς σώσουνε τὰ κάστρα τους, τὰ χτήματα καὶ τὰ χρήματα.

Οἱ Ρωμαῖοι ποτέσ καὶ πουθενὰ δὲ νικιοῦνται. Αὐτοὶ θὰ τοὺς σώσουνε, φυσικὰ μὲ τὸ ἀζημίωτο. Μοιρασιά!

(Σὲ λίγο)

Μὰ ἐσύ τὰ ξέρεις καλύτερ' ἀπὸ μᾶς. Ντόπιος εἶσαι;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Ὅχι, ἀδερφέ! Ρωμαῖος!

(Οἱ τρεῖς δοῦλοι πισωδρομοῦνε τρομαγμένοι).

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Ρωμαῖος! Καὶ δὲν τό λεγες ἀπὸ τὴν ἀρχὴ; Κάτι κατάλαβα. Ἡ προφορὰ σου. Καὶ τοὺς ἔλεγα νὰ φυλάγονται.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Μὴν ἀνησυχεῖτε. Ἐγὼ τοὺς ἀγαπάω τοὺς δούλους. Σ' αὐτοὺς ἀφιέρωσα τὴ ζωὴ μου.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Φιλάνθρωπος εἶσαι ;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Κάτι παραπάνου. Ἐμπορας. Καὶ δὲν εἶμαι μοναχός μου. Χιλιάδες.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Τί ἔμπορας;

(ὁσμίζεται)

Κρεατίλας μυρίζεις. Ζωέμπορας!

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

(γελώντας)

Τὸ μισοβρῆκες. Δουλέμπορας.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Τὸ ἴδιο κάνει. Τί κρέας ζωντανὸ καὶ τί σφαγμένο.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Ἄγοράζω καὶ πουλάω δούλους.

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Ἄγοράζεις φτηνὰ καὶ πουλάς ἀκριβά. Ἐμεῖς ὅμως εἴμαστε πιὰ πουλημένοι.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Ἡ δουλειὰ ἔχει πολλὰ ἔξοδα. Καὶ πολλοὺς κιντύνους. Μὲ θυσίες τρέχουμε πάντα κεῖ ποὺ γίνονται πολέμοι ν' ἀγοράζουμε τοὺς αἰχμάλωτους, γιὰ νὰ μὴν τοὺς σκοτώνουν οἱ νικητές.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Μαζί μὲ τοὺς ἀγιοῦπες, τὰ κοράκια, τὶς ὕαινες καὶ τὰ τσακάλια. Κι ἀντὶ νὰ τοὺς φάτε μιὰ κι ὄξω, τοὺς τρῶτε σ' ὅλη τους τῆ ζωὴ λίγο-λίγο.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Δὲν ἀγοράζω καὶ πουλάω μονάχα τοὺς δούλους. Τοὺς λευτερώνω κιόλας.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΔΟΥΛΟΙ

(μαζί)

Τούς... τούς... λευτερώνεις;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Ἔχω ἓνα γρήγορο καράβι στὴν Πιτάνη. Δὲν τὸ φτάνει γλᾶρος. Ὅποιος θέλει νὰ γλιτώσει ἀπ' τὸν ἀφέντη του κι ἀπὸ τοὺς ρέμπελους, τὸν κατεβάζω νύχτα τὸ ρέμα τοῦ Καΐκου καὶ σὲ λίγες ὥρες βρίσκεται λεύτερος στὸ λεύτερο πέλαγος, ἀνοιχτά!

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Καὶ τί πλερώνεσαι γιὰ τὸν κόπο σου; Οἱ δοῦλοι δὲν ἔχουνε τίποτα.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Οἱ δοῦλοι δὲν πλερώνουν. Οἱ ἄλλοι.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΣ

Ποιοὶ ἄλλοι;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Αὐτοί, ποὺ θ' ἀγοράσουνε τοὺς δούλους.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Ὁ ἄλλος ἀφέντης. Ὁ ἄγνωστος! Κι αὐτὸ τ' ὀνομάζεις λευτεριά;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Μὴν παρακάνεις τὸν ἔξυπνο, μπάρμπα. Γιὰ τοὺς σκλάβους δὲν ὑπάρχει ἄλλη λευτεριά παρὰ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀφέντη. Ἡ ἐλπίδα τοῦ καλύτερου ἀφέντη.

(Ἀλλάζοντας τόνο)

Ἐχετε ποτὲς ταξιδέψει στὴ θάλασσα;

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Μὲ τὸ νοῦ μας μονάχα. Ἄπο μακριὰ τὴ βλέπουμε.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

(μ' ἐπαγγελματικὴ ρητορεία)

Αἴ λοιπόν. Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη χαρὰ, καλοκαίρι μ' ἄσυννέφιαστο οὐρανὸ καὶ πανσέληνο. Χορτάτος. Ξεκούραστος. Ξαπλωμένος. Μὲ πρῦμο καιρὸ κι ὀλοφούσκωτα πανιά, μὲ τὸ πύρινο ποτάμι τοῦ φεγγαρόφωτου νὰ τρέχει κατόπι σου στὰ μάβρα νερά... Καὶ νὰ φτάνεις χάράματα στὸ νησι τῆς Σαπφῶς... καὶ νὰ σὲ καλωσορίζουνε τὰ πεῦκα, τὰ λιόδεντρα, τ' ἀηδόνια μὲ τοὺς στίχους τῆς δέκατης Μούσας. Γιὰ τέτοιο ταξίδι κι ὁ λεύτερος δέχεται νὰ γίνεῖ δοῦλος. Σ' ὄλο τὸ ταξίδι θὰ τραγουδᾷς καὶ θὰ λές : «ὕπάρχει θεός».

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Γιὰ νὰ κλάψεις τὸ βράδι καὶ νὰ λές «ἄς μὴν ὑπάρχανε θεοί! Νὰ ὑπάρχανε ἀνθρώποι...».

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Καὶ δὲ φοβᾶσαι, ξένος ἐσύ, νὰ κάνεις τέτοιες βρομοδουλειές σὲ ξένον τόπο; Ἐδῶ, νὰ ξέρεις, σὲ κάθε τέσσερις νοματέους ὁ ἕνας εἶναι σπιοῦνος.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Ἐγὼ νὰ φοβηθῶ; Οἱ σπιοῦνοι μὲ φοβοῦνται. Εἶμαι Ρωμαῖος. Ἀφέντης. Καὶ τὸ κάτω τῆς γραφῆς κ' ἐγὼ κάνω τὸ σπιοῦνο.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Καὶ βέβαια δὲ φοβᾶσαι κανένα νόμο. Οἱ νόμοι σὲ φοβοῦνται.

Καὶ δὲ μοῦ ζηγᾷς, ἀφέντη μου, πῶς θὰ τὸ κατεβοῦμε τὸ

ρέμα τόσες ὥρες, μ' ἐφτοῦνα τ' ἀσήκωτα σιδερικά; Δὲν μποροῦμε νὰ πᾶμε πρὸς νεροῦ μας καὶ θὰ πᾶμε στὸ πέλαγος;

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

(χτυπώντας τὸ μερί του)

Πάλι μοῦ κάνεις τὸν ἔξυπνο, μπάρμπα. Τ' ἀκοῦς αὐτά; Ἀρμάθα μὲ ὅλων τῶν λογιῶνε τ' ἀντικλειδία γιὰ ὅλες τὶς κλειδαριές. Πρῶτα θὰ σᾶς ξεκλειδώσω κ' ὕστερα φτερὸ στὸν ἄνεμο...

(Ἀκούγεται μεγάλη χλαλοῇ ἀπὸ τὰ δεξιά, ποὺ ὄλο ζυγώνει καὶ δυναμώνει. Βλαστήμιες καὶ τρεχάματα).

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Θὰ φέρνουνε τ' ἀγάλματα.

(Πᾶνε ὄλοι δεξιά καὶ κοιτάζουν).

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ

Δὲ βλέπω ἀγάλματα.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Φέρνουνε καμιὰ δεκαριά δεμένους πιστάγκωνα κι ὄλο τοὺς βαράνε οἱ μαστιγοφόροι καὶ τὸ πλῆθος.
Τί ἀνθρώποι νὰ ναι;

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Ἀνθρώποι δὲν εἶναι. Δοῦλοι.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Καὶ τί φταιζανε;

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Τίποτα.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Θά ναι ρέμπελαι από τὰ βουνά.

ΦΟΒΙΤΣΙΑΡΗΣ

Κανέναι. "Ολοι τους από δω. Γνωστοί μας. Νά ὁ Μίδαο...
νά ὁ Σιτάλκιο, νά ὁ Βρέννοο... νά ὁ Κροῖοοο.

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

"Ολοι τους ὀνόματα βασιλιάδων! Κ' ἔχουνε καὶ παρά-
πονο.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ

Καὶ ποῦ τοὺο πᾶνε;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΟ

Τὰ συνειθιομένα. Νά τοὺο κρεμάοουνε μπροοτὰ οτὸ Βω-
μὸ τοῦ Διοόο. Για νά χαρεῖ ὁ Θεὸο καὶ νά φοβηθοῦνε οἱ ἄλλοο.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΟ

'Αφοῦ δὲ φταίξανε τίποτα;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΟ

Θά τοὺο κρεμάοουνε τάχα για ρέμπελουο. Δὲ φτάνει,
φίλε, νά ξέρειο ἱοτορία. Πρέπει νά ξέρειο καὶ πῶο γίνεταο.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΟ

Κι αὐτοὶ ποῦ τρέχουνε πίοω τοοο οὔρλιοάζονταο καὶ τοὺο
βαρᾶνε;

ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Βαλτοὶ. Παραοταίνουνε τὸν ἀγαναχτιομένο λαό.
(Μπαίνει ὁ 'Επιοτᾶτηο τρεχᾶτοο).

ΕΠΙΟΤΑΤΗΣ

Πρόφταοα οτὴν ὠρα. Ρέμπελουοο φέρανε. Προδότεο. Οὔ!
Οὔ! Ληοτᾶδεο, δολοφόνοο, ἄθεοο!...

ΦΟΒΙΤΣΑΡΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΑΤΑΤΖΗΣ

Οὔ! Οὔ! Θάνατοο... Κρεμάλα... Παλοῦκωμα!...

ΕΠΙΟΤΑΤΗΣ

(οτὸ Γραμματιζοῦμενο)

'Εοῦ γιατὶ δὲ φωνάζειο; Μαζί τοοο εἶοαι;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΥΜΕΝΟΟ

Μοῦ πονάει ὁ λαιμόο.

(Τὸν πᾶνει νευρική κρίοη καὶ γουρλώνονταο τὰ μάτια κολλάει τὴ
μούρη τοο οτὴ μούρη τοῦ 'Επιοτᾶτη καὶ ξεφωνίζει μ' ὄλη τοο τὴ δύναμη)

Οὔ! Οὔ! Θάνατοο οτοὺο φονιάδεο! Κρεμάλα οτοὺο λη-
οτᾶδεο! Παλοῦκωμα οτοὺο ἄθεοοο...

('Αρπάζει τὸν 'Επιοτᾶτη ἀπὸ τοὺο ὠμοοο καὶ τὸν τραντάζει ἀγριομένοο)

Σ' ἐοᾶο αἱματοποότεο, χτήνη...

('Ο Περιεργοοο χύνεταο κι ἀρπάζει τὸ βούρδοουλα ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ
'Επιοτᾶτη καὶ τὸν χτυπάει ἀπανωτά).

ΠΕΡΙΕΡΓΟΟ

"Αἰ τῶρα χόρεψε κ' ἐοῦ καὶ φώναξε: Ζήτω ἡ Ρῶμη.

ΕΠΙΟΤΑΤΗΣ

(οαστιομένοο)

Καὶ πῶο τολμᾶο; Θά οὲ οκοτώοω!

ΠΕΡΙΕΡΓΟΟ

(ουλλαβιοοτᾶ)

Εἶμαι Ρω-μαῖ-οο!

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ

(σκύβει καὶ προσκυνᾷ)

Ρωμαῖος; Ὁ νέος ἀφέντης! Ζήτω! Χίλιες φορές ζήτω
ἡ κοσμοκρατόρισα Ρώμη. Ἡ Μεγάλη Δημοκρατία! Ἡ λευ-
τερώτρα τῶν λαῶν! Ἡ Αἰωνία Πόλις!... Τὸ κράτος δικαίου.

ΑΥΛΑΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ
ΠΟΙΗΤΗΣ
ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ
ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ
ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ
ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ
ΑΤΤΑΛΟΣ
ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΤΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ
ΦΡΟΥΡΟΙ

Σ Κ Η Ν Η Π Ρ Ω Τ Η

(Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Πέργαμος. Μία μεγάλη πύλη δεξιά. Οἱ τοῖχοι γεμάτοι ράφια μὲ βιβλία. Στὴ μέση ἕνα μεγάλο τραπέζι καὶ πίσω του ὁ ψηλὸς θρόνος τοῦ βασιλιᾶ, μὲ βυσσινὶ βελουῶδο κι ἕναν χρυσὸν ἀητὸν τῆς Ρώμης στὴν κορυφή τῆς ράχης. Δεξιά κι ἀριστερὰ τοῦ τραπεζιοῦ ἄλλα χαμηλότερα καθίσματα - δίφροι.

Ἄπάνω σὲ στυλοβάτες, πίσω ἀπὸ τὸ θρόνο, οἱ προτομὲς τῶν τριῶν Ἀττάλων.

*Στὸν ἀριστερὸ τοῖχο κρέμεται μιὰ κιθάρα τοῦ Ἀπόλλωνα.
Καλοκαίρι. Μεσημεριάζει).*

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ

(Μπάζει δισταχτικὰ τὴν κεφαλή του ἀπὸ τὴν πύλη. Ἐχει μιὰν ἀρμαθιὰ κλειδιὰ περασμένη στὴ ζώνη του. Σπανός, βλογοιοκομένος, ψιλή φωνὴ καὶ πονηρός).

Ἄκόμα κανεῖς. Νὰ μπῶ, νὰ μὴν μπῶ;

(Μπαίνει)

Πάλι πρῶτος ἐγώ! Πρῶτος στίς γυναῖκες, πρῶτος καὶ στοὺς ἄντρες. (Σιγότερα). Κι ἄς μὴν εἶμαι οὔτε τό να οὔτε τ' ἄλλο.

Ποῦ ναι οἱ ἄλλοι φίλοι μας μεγαλουσιάνοι τῆς αὐλῆς; Ὁ Ἀρχιερέας, ὁ Ἀρχιαστυνόμος, ὁ Φιλόσοφος, ὁ Γιατρὸς κ' οἱ δυὸ καλαμαράδες; Μπά! Δὲ βιάζονται! Ἐέρουνε, πῶς ὁ

Αὐθέντης δὲν ξυπνάει πρὶν ἀπὸ τὸ μεσημέρι... Τὸν φοβοῦνται ὄμως — κι ὅπου νά ναι θά ρθουν ὅλοι μαζί.

Ἄλλ' ἐμένα τί μὲ θέλει καὶ μὲ καλεῖ; Εἶμαι, λέει, ἔξυπνος. Φυσικά, ἀφοῦ κάνω ἀράδα τὸν κουτό. Πάντα λέω «ναί». Γι' αὐτὸ θά βαστάξω τελευταῖος. Ὁ Φιλόσοφος, ποὺ κάνει πολὺ τὸν ἔξυπνο, δὲ θά προλάβει νὰ ἰδεῖ τὸ τέλος.

(Σιωπῇ)

Ἀκούγω βήματα.

(Μπαίνει ὁ Φιλόσοφος, γελαστὸς μονολογώντας).

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

«Πόλεμος πάντων πατήρ»! Καλά, μὰ ποικανῶν («πάντων»); Τῶν δεινῶν. Ἕνας μονάχα πόλεμος εἶναι («πατήρ ἀγαθῶν»). Καὶ πόλεμος ἱερός. Τῶν δούλων!... Μὰ ὁ Ἡράκλειτος μισοῦσε τὸ λαὸ — πόσο πιότερο τοὺς δούλους!

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ

Μοναχός σου μιλάς, Φιλόσοφε;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Καὶ μοναχός μου ἀκούω. Ἔτσι συμφωνῶ μὲ τὸν «ἄλλον» κι ὁ «τρίτος» δὲν μπορεῖ νὰ μὲ βλάψει.

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ

Ποιός «ἄλλος»; Ποιός «τρίτος»; Ἕνας εἶσαι!

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(κοροϊδεύοντας)

Ὁ «ἄλλος» εἶναι ὁ ἑαυτός μου. Καὶ τρίτος ὁ πανταχοῦ παρῶν χωρὶς νὰ φαίνεται, ὁ καταδότης!

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ

Ὅλα τὰ παίρνεις στὸ ψιλὸ κ' ἡ χώρα καίγεται. Θά σὲ φάει καμιὰν ὥρα ἡ γλώσσα σου.

(Σὲ λίγο)

Ἀφοῦ τὰ ξέρεις ὅλα, δὲ μοῦ λές, τί μᾶς θέλει σήμερα ὁ βασιλιάς;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Δὲν μπορούμε νὰ καταλάβουμε τοὺς γνωστικούς καὶ σὺ θές νὰ καταλάβουμε τοὺς βλαμένους;

Ἄν μπορεῖς νὰ μοῦ πεῖς ἐλόγου σου, γιατί ἐχάρισε τὸ βασίλειο στοὺς Ρωμαίους, θά σοῦ πῶ κ' ἐγὼ γιατί μᾶς κάλεσε. Γιὰ ἓνα τίποτα. Ἄν τὸ τίποτα περιμένουμε, στὸ τίποτα θά καταλήξουμε. Θάνατος!

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ

Ἐγὼ δὲν ἀνακατεύομαι... Νὰ φοβᾶσαι τὸν τρελό, ποὺ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ναι τρελός... Ἕνα πράμα ξέρω: πὼς τὸ κεφάλι μας δὲ στέκει καλά. Καὶ σὺ γελᾶς.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Καὶ πὼς νὰ μὴ γελάω, ὅταν θαρρεῖς, πὼς ἔχεις κεφάλι; Ὡστόσο δὲ διαφέρουμε καὶ πολὺ! Ἐσο φοβᾶσαι τὴν τρέλα κ' ἐγὼ δὲ φοβᾶμαι τὸ φόβο.

(Μπαίνει ὁ Γραμματικός, κοντόφθαλμος κι ἀφαιρεμένος).

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(στὸν Ἀρχιευνοῦχο)

Νά, ὁ Γραμματικός. Ρώτησέ τον. Εἰδικὸς νὰ ξηγάει τ' ἀξήγητα καὶ νὰ μπερδεύει τὰ ξηγημένα.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ

(προχωρώντας σκοντάφτει πάνω στο Φιλόσοφο)

Μέ συμπαθᾶς! Δέ σέ εἶδα!

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Γιὰ νὰ μὴ μὲ ἰδεῖς, θὰ πεῖ, πὼς εἶμαι γραμματικὸ λάθος.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ

Μακάρι νὰ σουνα! Θὰ σέ διόρθωνα!

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ἄλιμονό μου! Δέ θὰ μ' ἀναγνώριζε κ' ἡ μάνα μου.

(Μπαίνει ὁ Ποιητής. Νεαρός, μάτια κομένα, κι ἀκούρευτος)

Νὰ τὸ ταίρι σου, Γραμματικέ! Ὁ Ποιητής. Ἐσὺ χαλᾶς τὴ γλώσσα κι αὐτὸς τὰ νοήματα.

(Στὸν Ποιητή)

Τί νέα, καλόπαιδο, ἀπὸ τὰ σύννεφα;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Θὰ ρίξουνε πολὺ νερό, μὰ ποιόνε θὰ πνίξουνε;

(Μπαίνει ὁ Ἀστρολόγος ντυμένος σὰ μάντης)

Ὁ Ἀστρολόγος θὰ ξέρει.

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ

(θυμωμένα)

Τ' ἄστρα σιωποῦν, ὅταν βηλιάζουν οἱ ἄνθρωποι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐσὺ μπορεῖς νὰ διαβάξεις τὴ σιωπὴ τους. Πές μας νὰ ξέρομε νὰ φυλαγόμαστε...

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ

Ὅσο και νὰ φυλάγεστε, θὰ τὸ πάθετε. Κι ἄμα τὸ πάθετε, θὰ ξέρετε.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(δείχνοντας τὴν εἴσοδο)

Ἐρχεται ὁ Γιατρός. Φυλαχτεῖτε! Θὰ μᾶς βγάλει ὅλους μας ἄρρώστους. Ἐνῶ αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγιάτρευτος.

(Μπαίνει ὁ Ἀρχίατρος κακόκεφος μὲ ἓνα βαλιτσάκι στὸ χέρι γεμάτο φάρμακα καὶ σύνεργα).

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

(τοὺς ζυγώνει καὶ τοὺς κοιτάει στὰ μάτια)

Δὲν εἴσαστε καλά! Μὰ κ' ἐγὼ δὲ νιώθω καλά. Ὅλη νύχτα δὲν ἐκλεισα μάτι. Ἐχω κακὰ προαισθήματα. Μοῦ πο-νάει τὸ μισό μου κεφάλι (δείχνει). Νά, ἐδῶ!

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Τυχερέ! Σοῦ περισσεύει τ' ἄλλο μισό!

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

Ἡ ζωὴ μας ἓνα πούφ! Δὲν εἶναι στὰ δικά μας τὰ χέρια.

ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ

Ἄλλὰ σέ ποικανοῦ;

(Μπαίνει ὁ Ἀρχιαστυνόμος μὲ κνημίδες καὶ μαστίγιο)

Στὰ δικά μου!

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ

Πῶς μάντεψες τί λέγαμε;

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Δὲ μάντεψα. Τ' ἄκουσα. Στεκόμουν ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα.

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ

"Ὡστε κρυφάκουγες. Παλιά σου τέχνη. Καὶ δικιά μου!
Κολλάω τὸ μάτι καὶ τ' ἀφτὶ στὴν κλειδαρότρυπα τῶν κελιῶν καὶ τοῦ λουτροῦ καὶ τὸ τί βλέπω κι ἀκούω δὲ λέγεται.

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Δὲν κρυφάκουγα, φίλε. Βαριόμουνα νὰ μπῶ. Καὶ τί νὰ κρυφακούσω; "Ὅλα τῶρα γίνονται καὶ λέγονται στὰ φανερά. Ζυγώνει τὸ τέλος. Κ' ἐγὼ θὰ τὸ φέρω.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ

Ποιό τέλος; Καλό; Κακό;

(*᾽Οσμίζεται τὸν ἀέρα*)

Λιβάνι μοῦ μυρίζει. Κ' αἵματα!

(*Μπαίνει ὁ ᾽Αρχιερέας. ᾽Ασπρα γένια καὶ χέρια. Σεβάσμιος, ροδοκόκκινα μάγουλα, ἀριστοκράτης*).

ΠΟΙΗΤΗΣ

Νά! Τὸ λιβάνι καὶ τὰ αἵματα. ᾽Ο πρωτόπαπας.

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Πῶς ἔτσι τελευταῖος, γέροντά μου;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Θυσίαζε καὶ προσευχότανε γιὰ μᾶς!

(*Σιγότερα*)

Μᾶλλον ἔτρωγε κ' ἔπινε... γιὰ μᾶς!

ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

Οἱ θεοὶ δὲ θέλουνε πιὰ θυσίες βοσκαριῶν. Ἔχουνε κάθε μέρα ἑκατόμβες ἀνθρώπων! Τοὺς ξανάρθε, φαίνεται ἡ παλιά τους ὄρεξη τῆς Ἴφιγένειας.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Μᾶς τρῶνε τὰ σκυλιὰ κ' ἐμεῖς κυνηγᾶμε τοὺς ψύλλους μας. Ἐξω χαλάει ὁ κόσμος κ' ἐμεῖς ἐδῶ φλυαροῦμε.

(*"Ὅλοι κάθονται, μονάχα ὁ Ποιητὴς περπατᾶει ἀπάνω κάτου. ᾽Ο Γραμματικὸς παίρνει ἕνα χειρόγραφο ἀπὸ τὸ ράφι καὶ τὸ διαβάζει μὲ τὸ δάχτυλο. ᾽Ο Γιατρὸς ἀνοίγει τὸ βαλιτσάκι του καὶ ταχτοποιεῖ τὸ περιεχόμενο. ᾽Ο Φιλόσοφος κάθεται μὲ τοὺς ἀγκῶνες στὰ γόνατα, σφίγγοντας τὸ κεφάλι του μέσα στὶς παλάμες του. ᾽Ο ᾽Αρχιαστυνόμος, ὁ ᾽Αρχιερέας καὶ ὁ ᾽Αρχιευνούχος κοιτάζονται στὰ μάτια*).

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(*στὸν Ποιητὴ*)

Κάτσε, ἀγόρι μου, μὲ ζάλισες μὲ τὰ σύρε κ' ἔλα σου. Τί σκοτεινιάσαν ἔτσι τὰ μάτια σου; Κοιλοπονᾶς καμιὰν ὠδή;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μᾶλλον σκυλοπεινάω. Καὶ νυστάζω. ᾽Ολη νύχτα δὲν ἔκλεισα μάτι.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Νιόπαντρος βλέπεις. Κ' ἡ γυναίκα σου ὁμορφούλα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Γερὴ κράση!

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

᾽Υπομονή! Γρήγορα θὰ χορτάσουμε ὅλοι μας καὶ θὰ κοιμηθοῦμε.

ΑΡΧΙΕΡΝΟΥΧΟΣ

Κι ὁ Κύριος ἀργεῖ. Λές νά μὴν ξύπνησε ἀκόμα;

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Γιατί νά ξυπνήσει; Ἄγρυπνοῦνε γι' αὐτὸν οἱ θεοὶ κι ἐμεῖς!

ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

Τρώει νά παχαίνει. Παχαίνει γιὰ νά μὴ συχίζεται. Δὲ συχίζεται γιὰ νά κοιμᾶται. Καὶ ξυπνάει πάντα θυμωμένος!

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Νά γελάει... Μὰ γιὰ νά γελάει πρέπει νά κλαῖμε ἐμεῖς ἢ νά τὸν γαργαλᾶνε τὰ κορίτσια του.

ΑΡΧΙΕΡΝΟΥΧΟΣ

Ἔνα ξέρω ἐγώ! Ὅσο τρώει καὶ παχαίνει καὶ κοιμᾶται, τόσο δὲ ζυγώνει γυναίκα... Κι αὐτὲς οἱ κακομοῖρες, ποὺ βράζει τὸ αἷμα τους, ἅμα λαλήσουν τὰ κοκόρια τὴν αὐγή, λές καὶ τοὺς μπαίνει ὁ δαίμονας. Οὐρλιάζουνε, μαλλιοτραβιοῦνται καὶ δαγκώνονται. Κ' ἐγὼ ἀπ' τὸ παραθυράκι τὶς βρέχω μὲ τὸ μαρκούτσι τοῦ νεροῦ. Κι ἅμα καταλαγιάσουν, ἀρχίζουνε τὰ κλάματα, φιλιοῦνται ἢ μιὰ τὴν ἄλλη καὶ μοῦ ζητᾶνε ναρκωτικά.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ἄντρες ἑκατὸ δὲν τὰ βγάζουνε πέρα μὲ μιὰ γυναίκα. Πῶς νά τὰ βγάλει πέρα ἕνας ἄντρας μ' ἑκατὸ γυναῖκες!

(Σιγότερα)

Οἱ γυναῖκες λυσασμένες κι ὁ ἄντρας χαντούμης!

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

(σηκώνεται)

Σταμάτα, γέρο. Τέτοια πράματα δὲ λέγονται σὲ τέτοιες ὥρες.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Τώρα λέγονται. Εὐκαιρία. Μεθαύριο, σὰν ἔρθουν οἱ Ρωμαῖοι, δὲ θὰ λέμε οὔτε καλημέρα!

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Ἔχουμε βασιλιὰ καλὸν καὶ πονόψυχο. Ἀγαπάει τὴ μάνα του, τὰ πουλιά, τὰ λουλούδια καὶ τ' ἀγάλματα. Τὸν συνοδεύω στὰ κυνήγια του — αἶ' λοιπόν, τοῦ ἀρέσει νά τρομάζει τὰ λάφια νά τρέχουνε, μὰ δὲν τὰ τοξεύει. Τὶς προάλλες σκότωσα ἐγὼ ἕνα κοτσύφι κ' ἐκεῖνος ἔκλαψε.

(Ξανακάθεται).

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Λάθος ἔκανες. Τὸ πουλὶ τὸ πῆρες γι' ἄνθρωπο!

ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

(θυμωμένος)

Νά σκοτώνει, νά σκοτώνει — ὄχι λάφια καὶ κοτσύφια. Ἄπιστο λαό.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Μωρὲ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ!

ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

Αὐτοὶ ποὺ δὲν τοὺς σκοτώσαμε, μᾶς σκοτώνουνε τώρα. Ἐμᾶς τοὺς νοικοκυρέους: τὴν πατρίδα καὶ τὴ θρησκεία.

ΠΟΙΗΤΗΣ

(στενοχωρημένος)

Πολὺ ἀργεῖ. Μὴν ἔπαθε τίποτα; Κανένας σας δὲν ἀνησυχεῖ. Μονάχα ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ.

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

Μπορεῖ καὶ νὰ τὸ ξέχασε. Τὸ παθαίνει συχνά. Μπορεῖ καὶ νὰ τοῦ ρθε πάλι καμιά κρίση...

Τὰ χεὶ μ' ὄλον τὸν κόσμον. Μὲ τοὺς γιατροὺς, γιατί δὲν τὸν θεραπεύουνε. Μὲ τοὺς ἀστρολόγους γιατί δὲν τοῦ καλύτερεύουνε τὴ μοίρα του. Μὲ τοὺς ἀστυνόμους, γιατί δὲν πιάσαν ἀκόμα τὸν μπάσταρδο. Μὲ τοὺς ἱερωμένους, γιατί δὲν τοὺς ἀκοῦν οἱ θεοί. Καὶ μὲ τοὺς θεοὺς, γιατί δὲν τοῦ ἀνασταίνουνε τὴ μάνα του καὶ τό... κοτσύφι!

Φοβοῦμαι...

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ἔσεῖς, Ποιητὴ μου καὶ Γραμματικέ, μὴ φοβᾶστε. Δὲ σᾶς λογαριάζει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τί νὰ φοβηθῶ; Ἐγὼ κάνω πάντα τὸ χρέος μου, ὅσο μπορῶ. Ψάλλω τοὺς θεοὺς, τοὺς βασιλιάδες μας τοὺς Μακεδόνες. Τώρα θὰ ψάλλω καὶ τοὺς Ρωμαίους. Φοβᾶμαι μονάχα τὴ σπιουνιά.

(Σιγότερα)

Καὶ γι' αὐτὸ σπιουνεύω πρῶτος!

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

(σηκώνεται ἀπότομα καὶ ἀποτείνεται στὸν καθένα μὲ ὕφος αὐθεντικό).

(Στὸν Ποιητὴ)

Μὴ φοβᾶσαι, σκυλάκι τοῦ καναπέ.

(Στὸ Γραμματικό)

Καὶ σύ, κουτορνίθι τῶν γραμματοσκουπιδιῶν.

(Στὸν Ἀρχιενοῦχο)

Καὶ σύ, ἀερογαμπρὲ τοῦ γυναικωνίτη.

(Στὸν Ἀρχίατρο)

Καὶ σύ, πού ἀρρωσταίνεις τοὺς ἀρρώστους!

(Στὸν Ἀστρολόγο)

Καὶ σύ, μὴ σὲ μαρτυρήσουνε τ' ἄστρα, πού μᾶς κοροϊδεύεις.

(Στὸν Ἀρχιερέα)

Καὶ σύ, τὰ σφαχτάρια σου μὴν τὰ φᾶν οἱ θεοί!

(Στὸ Φιλόσοφο)

Ἐσένα, τί νὰ σοῦ πῶ;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ! Νὰ φοβᾶσαι αὐτοὺς πού φοβερίζεις!

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

(χτυπάει τὸ στήθος του)

Ἐδῶ σᾶς ἔχω ὄλους. Ἡ σωτηρία σας! Ἐνα θαυματουργὸ χαρτί!

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Χαρτί; Καμιά πλαστογραφία!

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Μπρὸς λοιπόν, Ἀστρολόγε! Μπορεῖς νὰ βρεῖς τί λέει τὸ χαρτί;

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ

Ἄν εἶταν ἄστρο, θὰ τὸ διάβαζα.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Δὲ θέλω νὰ μάθω τί λένε τ' ἄστρα καὶ τὰ χαρτιά! Ἐνα

Ξέρω: Τί λέει τὸ μυαλό σας: ποιός θὰ τρέξει νὰ προσκυνήσει
πρῶτος τὸ νικητὴ.

Ο Λ Ο Ι Μ Α Ζ Ι

Ποιό νικητὴ;

Φ Ι Λ Ο Σ Ο Φ Ο Σ

(κρυφογελώντας)

Αὐτὸν ἀπὸ τοὺς τρεῖς, πού θὰ φάει τοὺς ἄλλους δύο.
Ἄτταλος, Ἀριστόνικος, Κράσσοι.

(Σιωπὴ. Ἀκούγονται σαλπίσματα, στρατιωτικὰ βήματα καὶ ξερόβηχας.
Μπαίνει ὀρμητικὰ ὁ Ἄτταλος ντυμένος σὰν Ἀσιάτης μονάρχης. Σαραν-
ταπεντάρης, γερασμένος πρόωρα. Χεῖλια χοντρά καὶ κόκκινα, μάτια βυθι-
σμένα σὲ μαύρους κύκλους. Μάτια μανιακοῦ, πὸν ἀστράφτουν.

Ἄλλοι τινάζονται καὶ παρατάζονται ἀριστερά, ἀντίκρᾳ στὴν πύλη,
σκύβοντας καὶ χαιρετώντας μὲ τεντωμένο τὸ δεξιὸν χεῖρι).

Σ Κ Η Ν Η Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Η

Α Ρ Χ Ι Ε Ρ Ε Α Σ

Χαῖρε, Δία Νικηφόρε!

Α Ρ Χ Ι Α Σ Τ Υ Ν Ο Μ Ο Σ

Χαῖρε, Φιλομήτορα!

Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ι Κ Ο Σ

Χαῖρε, Ἑρμῆ Λόγιε.

Α Σ Τ Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Χαῖρε, Δία Καταιβάτη.

Π Ο Ι Η Τ Η Σ

Χαῖρε, Φιλάδελφε.

Α Ρ Χ Ι Ε Υ Ν Ο Υ Χ Ο Σ

Χαῖρε, Ἑρακλῆ ροπαλοφόρε!

Φ Ι Λ Ο Σ Ο Φ Ο Σ

Χαῖρε ἀνδρῶν ἀπάντων σοφότετε!

Α Τ Τ Α Λ Ο Σ

(ἀντιχαιρετώντας μὲ τὸν ἴδιον τρόπο)

Χαίρετε ἄρχοντες, πρωτάτοι τοῦ βασιλείου. Φύλακες
τῶν Νόμων.

(Πάει καὶ κάθεται στὸ θρόνο του μὲ δυσκολία. Κάνει νόημα καὶ στοὺς
ἄλλους νὰ καθίσουν. Ξύνει τὸ κεφάλι του).

Γιατί σᾶς κάλεσα;... Ἄ! ναί!... Πρὸ παντός ὄχι γιὰ
τὸν πόλεμο. Τελειώνει ὅπου νὰ ναι. Κουράστηκα... Γιὰ ἓνα
ἄλλο ζήτημα...

(Ἄλλοι ἀποροῦνε).

Α Ρ Χ Ι Ε Ρ Ε Α Σ

Θρησκευτικό;

Α Τ Τ Α Λ Ο Σ

(κάνει ὄχι μὲ τὸ κεφάλι του).

Α Ρ Χ Ι Α Σ Τ Υ Ν Ο Μ Ο Σ

Πολιτικό;

Α Τ Τ Α Λ Ο Σ

(τὰ ἴδια).

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ

(μὲ μισή φωνή)

Γυναικεῖο;

ΑΤΤΑΛΟΣ

(τὰ ἴδια).

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ

Ἀστρονομικό;

ΑΤΤΑΛΟΣ

(τὰ ἴδια).

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Φιλοσοφικό;

ΑΤΤΑΛΟΣ

(φωναχτὰ)

Ὁχι!

ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ

Τότες φιλολογικό!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(εὐχαριστημένος)

Αὐτό! Οἱ τελευταῖοι πρῶτοι! Ἡ ἀλήθεια εἶναι ἢ οὐρὰ τῆς ψευτιᾶς...

Τὸ βασίλειο τῆς Περγάμου δὲν εἶναι μονάχα τὸ μεγαλύτερο τῆς Ἀσίας, μὰ καὶ τὸ πιὸ φημισμένο: γιὰ τὶς νίκες του στὸν πόλεμο, τὶς τέχνες καὶ τὰ γράμματα. Ὅλοι τὸ λένε: «δεύτερη Ἀθήνα». Ἐγὼ τὸ λέω: «Πρώτη Βιβλιοθήκη».

(Πιάνει τὰ μελίγρια του)

Δὲ μᾶς φτάνουνε τ' ἄσκημα συμβάντα, ἔχουμε καὶ τ' ἄσκημα ὀνείρατα. Ἐβλεπα τὸ πρῶτὸ στὸν ὕπνο μου, πῶς εἴμουν βρέφος καὶ μ' ἔπνιγεν ἡ μάνα μου μέσα στὴν κούνια. Νά, ἐδῶ, μοῦ μείνε μιὰ ξινίλα.

Πῶς τὸ ξηγᾶτε σεῖς, Ἀρχιερέα κι Ἀστρονόμει;

ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

(κομπιάζοντας)

Νὰ κάνω θυσία, νὰ ξετάσω τὰ σπλάχνα...

ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ

Νὰ νυχτώσει, γιὰ νὰ μελετήσω τ' ἄστρα.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τὰ συνειθισμένα σας ξεγλιστρήματα.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Τὰ ὀνείρατα ξεδιαλύνονται ἀνάποδα. Ὁ Κρόνος ὀνειρεύτηκε, πῶς τότε τρώγανε τὰ παιδιὰ του καὶ μόλις ξύπνησε, τὰ φαγε αὐτός.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Δηλαδή;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ἄντὶς νὰ σὲ πνίξει στὸ θρόνο σου ἢ ἐπανάσταση, θὰ τὴν πνίξεις ἐσὺ μέσα στὴ φωλιά της. Μήπως ὀνειρεύτηκες μαζὶ καὶ φίδια;

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ναί, φίδια.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Καὶ τὰ κοιλοσερνάμενα σερπετὰ θὰ ξηγηθοῦν ἀνάποδα.

Εἶναι οἱ ρωμαϊκοὶ ἀετοὶ μὲ τὰ μεγάλα φτερά — οὐρανοκα-
τέβατοι ἀετοί!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(χαριτολογώντας)

Ἄν καὶ φιλόσοφος, δὲν εἶσαι καὶ πολὺ κουτός.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Τῆ δουλειά σου ἐσύ. Κόβει λαρύγγια κι ὅ,τι ἄλλο πιὸ
ἀχρείαστο!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(στὸν Ἀρχιευνοῦχο)

Γιὰ σένα ὁ πόντος. Τί ἔχει μαζί σου ὁ φιλόσοφος;

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ

Μαζί μου τίποτα. Μὲ τὸν ἑαυτό του. Ζηλεύει πού κυ-
βερνάω ἑκατὸ γυναῖκες κι αὐτὸς καμιά.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Τὶς βλέπει μοναχά.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Καὶ λίγο τό χεις; Ἐγώ, πού ναι δικές μου, μήτε τίς
βλέπω.

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

(προχωρεῖ τεντωμένος μπροστὰ στὸ βασιλιά καὶ βγάζει ἀπὸ τὸν κόρ-
φο του μιὰ περγαμινὴ καὶ τὴν ξετυλίγει)

Μήνυμα τοῦ ἀπεσταλμένου μας στὴ Ρώμη.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τοῦ Εὐδήμου. Γρήγορος στὰ πόδια καὶ στὴ γλώσσα —
καὶ στὰ χέρια.

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

(μὲ ὄφρος)

Ἡ Σύγκλητος ἐπικύρωσε τὴ διαθήκη σου. Δέχτηκε τὸ
βασιλείο σου. Οἱ λεγεῶνες ξεκινήσανε γιὰ δῶ!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ψυχρά)

Βρίσκονται ἀπὸ μέρες στὴ Λέσβο.

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

(ξαφνιασμένος)

Ποιὸς σοῦ τό πε;

ΑΤΤΑΛΟΣ

(γελώντας)

Οἱ ψαράδες.

(Ξαφνικά)

Ποῦ σταθήκαμε;

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

(σιγὰ)

Ὅλο διαλείψεις — καλὰ στέρνά μας!

ΑΤΤΑΛΟΣ

Γι' αὐτὸ σᾶς κάλεσα. Νὰ βροῦμε πῶς θὰ τοὺς ὑποδε-
χτοῦμε καλύτερα τοὺς σωτῆρες σας!

ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

(κοφτά)

Γυναῖκες!...

ΑΤΤΑΛΟΣ

Θαμάζω τὶς γυναῖκες μας γιὰ τὸν ἔθνικό τους ζῆλο. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὶς παρακαλέσω. Μόνες τους θὰ τρέξουνε!

Δὲν προσέξατε ὅμως τὴν πολιτική μου ἀξιωσύνη. Ὅ,τι στοὺς Ρωμαίους δίνω δὲν μποροῦνε νὰ τὸ πάρουν. Ἐδῶ θὰ μείνουν ὄλα, γῆ, θάλασσα, πολιτεῖες καὶ δρόμοι.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ἄλλὰ δικά τους! Κ' ἐμεῖς δικοὶ τους.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Θὰ πάρουν ὅμως χρυσάφι, ἀγάλματα — καὶ τὴ βιβλιοθήκη.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ

Θὰ τὰ πάρουν ὄχι γιὰ τὴν πνευματική τους ἀξία παρὰ γιὰ τὴ χρηματική.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Οἱ Ρωμαῖοι ξέρουνε νὰ πολεμᾶνε, μὰ δὲν ξέρουνε μήτε νὰ διαβάζουνε μήτε νὰ γράφουν.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Μαζὶ μὲ τοὺς στρατηγούς θὰ μᾶς ἔρθουνε καὶ λόγιοι. Αὐτοὶ ξέρουν ἑλληνικά καὶ τὰ χουνε τὰ περισσότερα βιβλία μας. Μ' αὐτούς θὰ συζητήσω. Νὰ τοὺς ἀποδείξω τὰ λάθη τῶν μεγάλων μας ἱστορικῶν καὶ φιλοσόφων — ἄσε πιά τῶν ρητόρων!

Γι' αὐτό, Φιλόσοφέ μου, θέλω νὰ μοῦ γράψεις μιὰν ἀκριβολογημένη ἀνασκευὴ τῶν δυὸ θανάσιμων κειμένων: τοῦ «Ἐπιτάφιου» τοῦ Περικλῆ καὶ τοῦ «Ὁρκου τῶν Ἀθηναίων ἐφήβων»... Νὰ καταλάβουνε τί καταλαβαίνουμε!...

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Κρίμα, πὺ δὲν μπορῶ. Εἶμαι γέρος... καὶ τὰ λατρεύω αὐτὰ τὰ κείμενα.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(θυμωμένα)

Μήπως εἶσαι δημοκρατικός;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Λίγο εἶναι!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(πὺ θυμωμένα)

Καὶ τί λογῆς φιλόσοφος εἶσαι, ὅταν δὲν μπορεῖς νὰ ὑποστηρίξεις τ' ἀντίθετα μ' αὐτὰ πὺ πιστεύεις;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Αὐτὸ λέω κ' ἐγώ!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(στὸν Ποιητή)

Τότε νὰ μοῦ γράψεις ἐσὺ τὴν ἀνασκευή.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ.

Νὰ βοηθήσω κ' ἐγώ.

(Κομπάζοντας)

Ἔχουμε τὴν πλουσιότερη βιβλιοθήκη τοῦ κόσμου καὶ τοὺς καλύτερους φιλόλογους ἀπ' τὸν Πτολεμαῖο...

ΑΤΤΑΛΟΣ

(πετιέται ἀπάνω)

Τί μοῦ τὸν θύμισες τὸν Ὀρθιο χοῖρο, τὸν Φύσκωνα, τὸν «Κακεργέτη», ὅπως τότε λένε οἱ λαοὶ του. Σ' ὅλα μᾶς ἀντιμάχεται. Φοβᾶται τὴ βιβλιοθήκη μας πιότερο ἀπ' τὸ στρατό μας. Δὲ μᾶς δίνει χαρτί, γιὰ νὰ μᾶς δυσκολεύει νὰ μεταχειριζόμεστε τὴν πανάκριβη περγαμηνή, γιὰ γράψιμο. Καὶ τί κερδίζει; Τὰ δικά μας τὰ βιβλία δὲ φοβοῦνται τὸ χρόνο.

Καὶ δὲ διαβάζει τίποτα. Μόνο χλαπακιάει, ρουφάει, ξερνάει καὶ κοιμᾶται. Καὶ δὲς του Κλεοπάτρας. Μετράτε: Κλεοπάτρα ἢ Ἀδελφὴ (ἀδερφὴ καὶ γυναίκα του). Κλεοπάτρα ἢ Σύζυγος (θυγατέρα Κλεοπάτρας τῆς Ἀδελφῆς, ἀνιψιά του, προγονή του καὶ... γυναίκα του). Κλεοπάτρα ἢ Σύρα (κι αὐτὴ θυγατέρα τῆς Κλεοπάτρας τῆς Συζύγου, προγονή του)... μαλλιά κουβάρια... δὲ βασιτιέμαι!

(Ἐκκαρδίζεται. Τὸν μιμοῦνται ὅλοι ἀπὸ δουλοπρέπεια, ἐξὸν ἀπ' τὸ Φιλόσοφο).

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Θὰ τοῦ πάρουν κι αὐτουνοῦ οἱ Ρωμαῖοι καὶ τὰ βιβλία του καὶ τὶς Κλεοπάτρας του — καὶ τὸν ἴδιον μαζί με τοὺς λαοὺς του.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(θυμωμένος)

Ξένος βασιλιάς σὲ ξένους λαοὺς. Ἡ Ἀσία ὅμως εἶναι Ἑλλάδα. Κι ὁ Ὅμηρος Ἀσιάτης.

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

(προσεχτικῶς)

Μὴ συχίζεσαι, κύριέ μου. Καὶ νὰ φυλάγεις γιὰ λίγον

καιρὸν ἀκόμα ἀπὸ φαγιά, πιοτὰ καὶ γυναῖκες. Μὴν ξεχνᾶς, πῶς ὄλ' οἱ προγονοὶ σου εἶτανε καρδιακοί.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ὅλο τέτοια μοῦ λές.

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

Μὴν κάθεσαι κλεισμένος στὸ παλάτι καὶ στὴ Βιβλιοθήκη. Νὰ βγαίνεις κάπου κάπου καὶ παραέξω... Τὸ πρωί... ν' ἀνασαίνεις τὸ φρέσκο ἀεράκι τῶν κήπων σου.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Περπατάω... δὲ μοιάζω τοῦ Φύσκωνα! Αὐτὸς δὲν πατάει χάμου τὸ πόδι. Τὸν τσουλᾶνε πάνω στὴν πολυθρόνα του με τὰ καρούλια ἀπ' τὸ κρεβάτι στὸ τραπέζι κι ἀπ' τὸ τραπέζι στὸ κρεβάτι... Κι ὅταν κάθεται, ἡ κοιλιά του διπλώνεται πάνω στὰ γόνατά του καὶ θαρρεῖς πῶς βυζαίνει μαρὸ. Μιὰ φορὰ ὁ Μέγας Σκιπίωνας, γιὰ νὰ γελάσει, τὸν ὑποχρέωσε νὰ περπατήσῃ ὡς τὴν πύλη τοῦ παλατιοῦ... καὶ λιγοθύμησε!... Καὶ φορᾶει κάτι διάφανους χιτῶνες σὰν ἑταίρα!... Καὶ φαίνονται ἀπὸ κάτου τὰ ξεχειλωμένα του πάχη — νὰ ξερνᾶς.

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

Θὰ σ' ὠφελοῦσε πολὺ, ἂν ξανάρχιζες τὰ κυνήγια σου.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ποῦ;

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

Στὸν ἀπέραντο κῆπο σου... Ξαναδώσου πάλι με τὸ παλιό σου πάθος στὴν κηπουρικὴ, στὴ γλυπτικὴ, στὴ βοτανικὴ — πρῶτος σ' ὅλα.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τώρα με τὴν ἐπανάσταση παντοῦ παραμονεύει ὁ θάνατος... Καὶ μέσα ἐδῶ!

(Ξαφνικά ανάβει. Σηκώνεται)

Μου κόβεις όλες τις χαρές και μου πληθαίνεις τους κιν-
τύνους. Κοιτάζομαι στον καθρέφτη και δεν αναγνωρίζω τον
έαυτό μου. Γι' αυτό σε πλερώνω;

(Κατεβαίνει κάτω έξαλλος)

Νά μου βρεῖς τὸ φάρμακο. Ἐγώ, πού δὲν εἶμαι γιατρός,
βρῆκα τὰ πιὸ δραστικά φαρμάκια, πού οἱ γύρω βασιλιάδες
μου ζητᾶνε τὴ συνταγή. Καί σύ, μέγας ἀρχίατρος, δὲν μπο-
ρεῖς νὰ βρεῖς ἓνα χαπάκι γιὰ τὸ βᾶσιλιά σου; Μήπως σὲ πλε-
ρώνουνε περισσότερο οἱ ὀχτροί μου, γιὰ νὰ μὲ ξεκάνεις; *(Σιγὰ)*
Ὁ Πτολεμαῖος, ὁ Ἀντίοχος τῆς Συρίας, ὁ Ἀριστόνικος ὁ
μπάσταρδος.

(Πιάνει τὸν Ἀρχίατρο ἀπὸ τὸ λαιμὸ)

Θὰ μου τὸ βρεῖς ἢ ὄχι; Ναί, σύ μου σκότωσε τὴ μάνα
μου, τὴ γυναίκα μου...

(Πνίγεται. Ὅλοι τρέχουν δίπλα του).

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

Θὰ τὸ βρῶ! Θὰ τὸ βρῶ!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ξεφωνίζει)

Σὲ δυὸ μέρες.

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ

Σὲ μιά!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(χτυπάει παλαμάκια καὶ μπαίνει ὁ Ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς)

Πάρ' τονε! Κλείδωσέ τονε!... Κι ἂν δὲ μὲ γιατρέψει
σὲ δυὸ μέρες, θὰ τὸν γιατρέψω ἐγὼ σὲ μιὰν ὥρα.

(Γυρίζει ἀπότομα στὸν Ἀρχιαστυνόμο)

Καί σύ, σοῦ δωκα τόσο χρῆμα κι ἀκόμα δὲν μπόρεσες
νὰ τὸν σκοτώσεις... τὸν ἀλήτη.

ΑΡΧΙΑΣΤΥΝΟΜΟΣ

Βρῆκα φονιάδες... καλὰ παιδιά, μὰ δὲ βρίσκουνε τὸ θύ-
μα. Φυλάγεται, ἀλλάζει στέκι.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(κοφτὰ)

Σὲ δυὸ μέρες θέλω τὸ κεφάλι του. Ἀλλιῶς θὰ πάρω τὸ
δικό σου... Δὲν ἀντέχω πιά!

(Στὸν Ἀρχιερέα)

Καί σύ ὅλο καὶ προσεύκεσαι καὶ θυσιάζεις, μὰ οἱ θεοὶ
δὲ σ' ἀκοῦνε. Θὰ σαι, καθὼς φαίνεται, πιότερο ἀμαρτωλὸς
ἀπ' ὅσο σὲ ξέρουν ὅλοι...

ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

Οἱ Ἕλληνες θεοὶ τρώγονται συναμεταξύ τους μακριά,
στὸν Ὀλυμπο. Κ' οἱ ντόπιοι δὲ μᾶς ἀγαποῦνε, γιὰτί ναι βάρ-
βαροι... Θέλουνε θυσίες ἀνθρώπων... Τί τὸν βαστᾶς τὸν Φιλό-
σοφο;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(ψύχραμα)

Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὴν προτίμηση. Μὰ οἱ θεοὶ δὲ θέλουν
ἀθῶους, θέλουν κολασμένους σὰν τὴν ἀγιωσύνη σου!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(στὸν Ἀστρολόγο)

Καὶ σύ, ἀπατεώνα, ὄλο διαφορούμενα — χειρότερος ἀπ' τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν.

(Στὸν Ἀρχιεννοῦχο)

Ἐσὺ δὲ λὲς ψέματα — γιατί δὲν μπορεῖς.

(Στὸν Γραμματικὸ)

Μόνο ἐσὺ κάνεις καλὰ τῇ δουλειά σου, δηλαδὴ τίποτα.

(Στὸν Ποιητῆ)

Ἐσὺ δὲ φοβᾶσαι γιὰ τῇ ζωῇ σου, γιατί δὲν ὑπάρχεις.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(σιγὰ)

Τώρα ἢ σειρά μου! Δὲ σᾶς τά λεγα; Καλὰ ὕστερνά!

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μπορῶ, κύριέ μου, νὰ σοῦ ζητήσω μιὰ χάρη;

ΑΤΤΑΛΟΣ

(μαλακωμένος)

Γιὰ λέγε.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Γράφω μιὰν ἐποποιία γιὰ τῇ μεγάλη σου ἀγάπη τῇ θεᾷ Νέμεση. Νὰ μοῦ δώσεις τὴν ἄδεια νὰ πάω στὶς φυλακὲς νὰ ἰδῶ μὲ τὰ μάτια μου πῶς τιμωριοῦνται οἱ φταῖχτες.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(εὐχαριστημένος)

Εὔγε, παιδί μου. Κ' ἐγὼ πηγαίνω ταχτικά καὶ διασκε-

δάζω. Ἐλα αὔριο τὸ πρωὶ νὰ πᾶμε μαζί. Προτιμῶ τὶς γυναίκες φυλακὲς. Οἱ γυναῖκες μπορεῖ νὰ κλαῖνε ψεύτικα, μὰ πονᾶνε ἀληθινότερ' ἀπ' τοὺς ἄντρες. Ἐγὼ κοιτάζοντας κάποτες ἓνα κοριτσόπουλο, ποὺ τοῦ καίγανε τὶς ρόγες, καὶ τρελάθηκε, ἔπλασα στὸ μάρμαρο τῇ Φαίδρα, ποὺ τρελαίνεται ἀπ' τὸν ἔρωτα.

Ἐρωτας καὶ θάνατος τὸ ἴδιο πράμα... Τί λὲς Φιλόσοφε;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Προτιμῶ τὸν ἔρωτα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

(δουλικὰ)

Ὁ Φειδίας κι ὁ Πραξιτέλης πλάσανε θεούς, μὰ κανένας δὲν τόλμησε νὰ πλάσει μιὰ Φαίδρα. Δὲν μπορέσανε νὰ παραστήσουνε τὸ πάθος.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(τὸν ξαναπιάνει ἢ κρίση)

Ἀκόμα ἐδῶ σαστε; Τί μὲ κοιτᾶτε;

(Χτυπᾷ τὸ πόδι)

Νὰ φύγετε ὄλοι σας!

(Φεύγον ὄλοι ἐξὸν ἀπ' τὸν Ποιητῆ).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΑΤΤΑΛΟΣ

Πάλι ἐσύ; Τσακίσου γρήγορα!

ΠΟΙΗΤΗΣ

Εἶμαι τὸ πιστότερο σκυλί σου. Παρακαλῶ νὰ μείνω.
Μπορεῖ νὰ μὲ χρειαστεῖς.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ξανακάνει κέφι)

Ξέρεις νὰ γαυγίζεις;

ΠΟΙΗΤΗΣ

(πρόθυμα)

Ξέρω.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Νὰ τρέχεις μὲ τὰ τέσσερα;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ξέρω.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Νὰ φιλᾷς τὸ χέρι πὺν σὲ δέρνει;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἄφοῦ γιὰ καλὸ μὲ δέρνει!

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τρέχα νὰ μοῦ φέρεις τὰ δυὸ πιστὰ μου φυλακόσκυλα, τὸν Κάστορα καὶ τὸν Πολυδεύκη. Τοὺς Διοσκούρους. Νὰ τοὺς βάλεις νὰ ξαπλώσουνε στὰ πόδια μου. Ν' ἀγρυπνοῦνε, ἅμα κοιμηθῶ.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

(Μπαίνει δρμητικὰ ἓνας ὑπηρέτης λαχανιασμένος).

ΑΤΤΑΛΟΣ

Λέγε σύντομα.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ὅ... ὁ... ὁ...

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ποιός;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ὁ Γιατρός...

ΑΤΤΑΛΟΣ

(γελαστός)

Βρῆκε τὸ φάρμακο;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Τὸ σκασε!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ταράζεται)

Κ' οἱ δεσμοφύλακες;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Τὸ σκάσανε κι αὐτοί.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(*πιδ ταραγμένος*)

Κι αὐτοί;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Κι ὄλ' οἱ φυλακισμένοι. Οἱ φρουροὶ ἀνοίξανε τὶς πόρτες.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Και ποῦ πᾶνε;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Στὰ βουνά.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Στὸν Ἀριστόνικο;

(*Ἀπελπισμένα*)

Εἶπα κ' ἐγὼ μιὰ φορὰ νὰ κοιμηθῶ.

(*Μανιασμένος*)

Νὰ πιάστε τὴ γυναίκα τοῦ γιατροῦ μὲ τὰ παιδιὰ τῆς. Νὰ τὴν δέσετε χεροπόδαρα καὶ νὰ τὴν ρίξετε ἀνάσκελα. Καὶ μ' ἓνα χουνὶ στὸ στόμα νὰ τῆς πρήξετε μὲ τὸ ζόρι τὸ στομάχι κρασί. Κι ἅμα τρελαθεῖ ἀπ' τὸ μεθύσι, νὰ τὴν βάλετε νὰ σφάζει τὰ παιδιὰ τῆς σὰν τὴ Μήδεια. Κι ὅταν τὸ μάθει ὁ γιατρός, θὰ πέσει ξερός. Δὲ θὰ βαστάξ' ἡ καρδιά του.

(*Γέρνει στὸ τραπέζι καὶ ἀποκοιμίζεται*).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

ΑΤΤΑΛΟΣ
ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ
ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ
ΕΛΛΗΝΑΣ }
ΛΥΔΟΣ } αποσταλμένοι του λαού
ΕΒΡΑΙΟΣ }
ΠΕΡΣΗΣ }
ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ
ΦΡΟΥΡΟΙ

(Ἡ ἴδια σκηνοθεσία τοῦ Β' ΜΕΡΟΥΣ. Ὁ βασιλεὺς μόνος του στὴ Βιβλιοθήκη στενοχωρημένος. Πότε διαβάζει, πότε περπατᾷ πάνω κάτω).

Σ Κ Η Ν Η Π Ρ Ω Τ Η

ΑΤΤΑΛΟΣ

(δείχνει γύρω του)

Αὐτό ναι τὸ πολυπαινεμένο, τὸ κραταιὸ βασίλειο. Αὐτὸ μού ἀπόμεινε. Τέσσερις τοῖχοι. Κ' οἱ ρωμαῖκοὶ ἀετοὶ ἀργοπορήσανε πολὺ στὴ Λέσβο. Δὲ βιάζονται. Βιάζανε. Βρήκανε ἀμέτρητα ὁμορφόκοριτσα. Μὰ κ' ἐδῶ δὲ θὰ χάσουνε. Ἐχουμε κ' ἐμεῖς ὁμορφότερα κορίτσια... (μὲ θάρρος). Τοῦτ' οἱ τέσσερις τοῖχοι θὰ γίνουνε σύντομα τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα. Οἰκουμένη. Κοσμοκρατορία τῆς Ρώμης — τοῦ Δίκιου καὶ τῆς Ἀρετῆς. Χωρὶς ἀντιλογία...

(Μπαίνει ἓνας Ἀξιωματικός)

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ὁ ἄρχοντας τῆς Ἀπολλωνίας περιμένει. Σ' ἄσκημα χάλια.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(συλλογιέται)

Ἀπολλωνία! Ἡ πατρίδα τῆς γιαγιᾶς μου.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Κι ὁ ἄρχοντας τῆς Μύνδου. Σὲ χειρότερα χάλια.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τῆς μικρῆς πολιτείας μὲ τὶς μεγάλες πόρτες (γελαίει).
Κλειῖστε τὶς πόρτες νὰ μὴ φύγ' ἡ πολιτεία! Ἡ συφορά ὅμως
μπῆκε ἀπὸ τὰ παράθυρα...

Ἄς ὀρίσουνε. Ὅχι μαζί. Χωριστὰ ὁ καθένας. Γιατὶ μι-
σιοῦνται ἀνάμεσά τους. Χρόνια ὀχτροί! Ἐγὼ τοὺς μεγαλώ-
νω, τοὺς παχαίνω, τοὺς φυλάω τὰ ἔχει τους. Τοὺς δυναμώνω
κι αὐτοὶ τρώγονται. Ζημιά μου.

(Ὁ Ἀξιωματικὸς φεύγει)

Γιὰ τοῦτο ἀδυνατίζει ἡ πολιτεία.

Καὶ τώρα νὰ βάλω τὰ δυνατὰ μου νὰ συγκρατηθῶ...

Νὰ τοὺς μονοιάσω καὶ νὰ τοὺς δώσω κουράγιο...

Ἐχω κακὰ προαισθήματα. Εἶδα πάλι τὸ ἴδιο τ' ὄνειρο.
Τί θέλει καὶ μὲ κυνηγáει;

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

(Μπαίνει ὁ Ἀρχοντας τῆς Ἀπολλωνίας. Προσκνύει τρέμοντας)

Νὰ μὲ συμπαθῶς, βασιλιά. Μοῦ μείνε τούτ' ἡ τρομάρα
ἀπ' τὰ πολλὰ τρεχάματα.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Μᾶλλον ἀπ' τὸν πολὺ σου τὸ φόβο. Κάθισε, φίλε.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Νὰ μὲ συμπαθῶς καὶ πάλι... Ἄμα κάθομαι, τρέμω περισ-
σότερο καὶ χάνω τὰ λόγια μου. Βδομάδες ὀλάκερες τρεχάλα,
χτυποκάρδι, ἀγκούσα, πείνα καὶ κρύο... Τὶς νύχτες ἔτρεχα
καὶ τὶς μέρες τρύπωνα σὲ σπηλιές καὶ θάμνα... Ἐτρωγα κού-
μαρα, γκορτσές, ἀγριοσέλινα... Τ' ἄντερά μου δὲν τὰ κυβερ-
νοῦσα... Καὶ τώρα μοῦ κόβεται ἡ μιλιὰ μου ἐμένα, πού ὄντας
ξεφωνοῦσα στὰ ὑποστατικά μου, ἀπορίχναν οἱ σκλάβες μου
ἀπ' τὸ φόβο. Καὶ τώρα μὲ κυνηγοῦνε αὐτὲς μὲ δρεπάνια. Ἐμέ-
να πού ἔβαζα τὰ σκυλιά μου νὰ τὶς κυνηγοῦνε καὶ νὰ τὶς
κομματιάζουν... κ' ἐγὼ νὰ γελῶ. Καὶ νὰ κοιμᾶμαι στὴ λάσπη
ἐγὼ, πού δὲν ὑπόφερνα καὶ τὰ πουπουλένια στρωσίδια... Καὶ
νὰ πεινάω ἐγὼ, πού ποτέ μου δὲν εἶχα ὄρεξη ἀπ' τὴν πολυ-
φαγία.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Σὺ πού καταλυοῦσες ὀλάκερο λάφι τῆς σούβλας στὴν
καθισιά σου, ἔγινες λάφι κυνηγημένο.

(Εἰρωνικά)

Ἡ χορτοφαγία τώρα θὰ σοῦ κάνει καλό.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

(μὲ σκεφτικισμό)

Δὲν τὸ βλέπω... Ἀπ' τὸ Μαρμαρὰ ὡς τὴν Ἀσπροθά-
λασσα κι ἀπ' τὸ βουνὸ τὸν Ἐρμό ὡς τὸ ποτάμι τοῦ Σαγγά-
ριου καίγεται τὸ βασίλειο... Μπροστὰ ἓνας μαῦρος δαίμονας
μὲ τὸ δαυλὸ στὸ χέρι καὶ πίσω του χιλιάδες μαχαιροβγάλ-
τες, φευγάτοι τῶν φυλακῶν, σκλάβοι καὶ λεύτεροι, ἀλῆτες καὶ
χρεωκόποι, βάρβαροι κ' Ἕλληνες ρημάζουνε τὰ πάντα.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ἕλληνες; Μπά! ΨευτοἝλληνες. Οἱ μόνοι Ἕλληνες σήμε-
ρα εἴμαστ' ἐμεῖς οἱ Μακεδόνες!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Παίρνουνε τὰ κάστρα τό να πάνου στ' ἄλλο. Διαγούμιζουνε τὰ παλάτια τῶν κυρίων, τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν, τοὺς τάφους τῶν προγόνων... Βιάζουνε τὶς ἀρχοντοπούλες καὶ τὶς Ἑστιάδες — κι αὐτὲς δὲν κλαῖνε, γιατί ντρέπονται νὰ κλάψουν...

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ἄ βιασμός εἶναι ἡ ἀνώτερη μορφή τοῦ ἔρωτα. Γι' αὐτὸ δὲν κλαῖνε... Τοὺς ἀρέσει...

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Κρεμᾶνε τοὺς ἀρχοντες ἀπ' τὶς πολεμίστρες τῶν τειχιῶν. Πίνουνε τὰ παλιά μας, τὰ προγονικά μας τὰ κρασιά. Βρομίζουνε τὰ μωσαϊκὰ μὲ τοὺς ἔρωτές τους καὶ τὰ ξέρατά τους. Κι αὐτὴνε τὴν ἄβυσσο τῆς ἀποχτήνωσης τήνε λένε «πολιτεία τοῦ Ἡλίου»!

ΑΤΤΑΛΟΣ

Φτάνει! Τὰ ξέρω καὶ μὲ συχίζεις. Τώρα πιά τελειώνουν ὅλα. Ὁ Κράσσος τοὺς ἔχει βάλει τοῦ κυνήγου. Θὰ τὰ πληρώσουν ὅλα. Ὅλα μονομιᾶς. Στάλα-στάλα θὰ τοὺς πιούμε τὸ αἷμα... Ναί. Ὁ Πούβλιος Λικίνιος Κράσσος. Ὁ Ἀνίκητος! Ὁ Μέγας! Μὴν ξεχνᾷς τ' ὄνομα... Θὰ τοῦ χτίσουμε ναό. Ἀντὶς τὸ λοιπὸν νὰ κλαουρίζεις, νὰ τραγουδᾷς. Κι ἀντὶς νὰ τρέμεις, νὰ χόροπηδᾷς.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Ὅσο τοὺς κυνηγᾷ ὁ Κράσσος, τόσο αὐτοὶ προχωροῦνε. Ἀπ' ὅλες τὶς μεριές. Νομίζω, μὲ τὴν ἀδειά σου, πὼς οἱ θεοὶ μᾶς παρατήσανε. Ἔμαθα, πὼς ὁ Ἀπόλλωνας τῆς Ἐφέσου κλαίει καὶ θρηνεῖ μὲ τὴν κιθάρα του... Τί νὰ τὰ κάνουμε τὶς κιθάρες του καὶ τὰ δάκρυά του; Νὰ παίρνε τὸ δοξάρι νὰ τοὺς καρφώσει τοὺς ἄθεους, ὅπως κάρφωσε στὰ νιάτα του

τὸν Πύθωνα... Τὰ ποτάμια γυρίσανε πίσω... οἱ Δρυάδες ἀφήσανε τὰ δάση κι ἀνηφορίσανε στὶς χιονισμένες κορφές. Ὡς κι αὐτὸς ὁ Γανυμήδης, πού χρόνια τοῦ κάνουμε πλάτες στὴν Ἴδη, κι αὐτὸς μᾶς γύρισε τὶς πλάτες...

ΑΤΤΑΛΟΣ

(εἰρωνικά)

Τὰ εἶδες ὄλ' αὐτά;

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Τὰ εἶδαν ἄλλοι. Κι ἀπ' αὐτὰ πού παθα ἐγώ, πιστεύω κι ἄλλα χειρότερα.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Σταμάτα τώρα τὴν κλάψα κ' ἔμπα στὴν οὐσία.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Ποιάν οὐσία;

ΑΤΤΑΛΟΣ

(κοφτά)

Τὸ πουγγί.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

(ταραγμένος)

Ποιό πουγγί;

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τὸ χεις ἀπάνω σου... ἢ τό θαψες στὸ δάσος;

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Σὲ ποιό δάσος; Ὅλα τὰ χουν οἱ ἐπαναστάτες... Μὰ κι ἂν τό θαφτα, πῶς θὰ τὸ ξανάβρισκα;

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τό χεις λοιπὸν ἀπάνω σου.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Τίποτα δὲν ἔχω.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Καλὰ τὰ παλάτια σου, τὰ χτήματά σου, τὰ δάση ποὺ δὲν μποροῦσες νὰ τὰ πάρεις μαζί σου. Μὰ τὸ χρυσάφι; Τ' ἄφησες κι αὐτό;

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

(κομπιάζοντας)

Κάτι λίγα.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Βγάλ' τα! Ἄκουμπα τα ἐκεῖ στὸ τραπέζι... Τρέμεις πάλι;

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Κ' ὕστερις ἐγώ; Ἐφυγα, γιὰ νὰ τὸ σώσω ἀπ' τοὺς ληστές καὶ νὰ σωθῶ κ' ἐγώ καὶ τώρα μοῦ τὸ παίρνεις;

ΑΤΤΑΛΟΣ

Δὲ σοῦ τὰ παίρνω ἐγώ. Τὰ δανείζεις στὴν πατρίδα. Καὶ θὰ τὰ ξαναπάρεις πίσω δέκα φορές. Σὲ λίγες μέρες.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

(θλιβερά)

Σὲ λίγες μέρες...

(Βγάζει τὸ πουγγι ἀπὸ τὸν κόρφο του καὶ τ' ἀποθέτει στὸ τραπέζι).

ΑΤΤΑΛΟΣ

(χτυπάει τὰ χέρια καὶ μπαίνει ὁ Ἀξιωματικὸς)

Φέρε μου τὸν ἄλλον.

(Στὸν Ἀρχοντα τῆς Ἀπολλωνίας)

Ἐσὺ τώρα κάθισε κεῖ στὴν ἄκρη.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

(Ὁ Ἀξιωματικὸς φέρνει τὸν Ἀρχοντα τῆς Μόνδου. Μαῦρος, λερωμένος, βασανισμένος, ἀλλὰ δὲν τὰ βάζει κάτω).

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ψυχρά)

Τοῦ λόγου σου τί ἔχεις νὰ μᾶς πεῖς;

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ

Ἐγὼ τὸ πούλησ' ἀκριβὰ τὸ πετσί μου. Δυὸ μῆνες βάζω σταξὰ στὸ κάστρο μου ζωσμένος ὀλοῦθες ἀπ' τ' ἀγριόσκυλα. Ὁλομόναχος. Σκότωσα πολλοὺς κι ὄξω καὶ μέσα στὸ κάστρο. Δὲ θὰ μπορούσαν νὰ μπουῖν, ἂν μιὰ νύχτα δὲ μὲ παρατούσανε καὶ φεύγανε σκλάβοι καὶ πλερωτοὶ μου.

Κ' ἐγὼ πρῶτα πῆρα κ' ἔσφαξα τίς γυναῖκες μου... καὶ τὰ παιδιὰ μου — νὰ μὴν πέσουνε στὰ δόντια τῶν σκυλιῶν... Ναί! Μπόρεσα νὰ τὸ πράξω... Ὑστερις, ἔκανα σωρὸ στὴ μέση τῆς αὐλῆς: ρουχικά, ἐπιπλα, σιτάρια, τζοβαερικά... Ἀδειασα ἀπάνου ὅλα μου τὰ πιθάρια καὶ τ' ἄσκιὰ τὸ λάδι κ' ἔβαλα φωτιά. Κι ὅταν ἐτοιμαζόμουν νὰ πηδήξω μέσα κ' ἐγὼ χεροπιαστός μὲ τὴν Ἰάσμη...

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τὴν εὐνοουμένη σου. Ὅλ' ἡ Ἀσία τὴν ξέρει!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ

Ἀξαφνα ξέσπασε μιὰ φοβερὴ θεομηνία καὶ κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνα μ' ἀστραπόβροντα καὶ σεισμούς. Καὶ μοῦ σβησε τὴ φωτιά. Κ' οἱ ἀστραπὲς μὲ στραβώσανε τόσο, ποὺ ἔχασα μέσ' ἀπ' τὰ χέρια μου τὴν Ἰάσμη. Τότες κ' ἐγὼ ἀνοιξα τὸ πισωπόρτι τοῦ κάστρου κ' ἔφυγα πλέοντας μέσα στὰ νερά... μοναχὸς μου... χωρὶς τίποτα! Μ' ἓνα μαχαίρι.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Ντυμένος φουστάνια...

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ

(μὲ θυμὸ)

Γυναίκ' ἀπόξω κι ἄντρας ἀπὸ μέσα. Ὅχι σὰν καὶ σέκανε ἄντρας ἀπόξω καὶ γυναίκ' ἀπὸ μέσα.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Σιγά! Δὲ θέλω τσακώματα. Ὅλοι τῶρα εἴμαστ' ἓνα πράμα. Ἡ μοίρα μᾶς ἔνωσε.

(Στὸν Ἄρχοντα τῆς Μύνδου)

Ἐσὺ δὲν πείναςες; Δὲν κρύωσες;

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ

Ἀκόμα πεινάω καὶ κρυώνω. Μὰ δὲν κλαίγομαι! Καλὴ ὥρα!...

(Δείχνει τὸν Ἄρχοντα τῆς Ἀπολλωνίας).

ΑΤΤΑΛΟΣ

(προσταχτικά)

Πάψτε, σᾶς εἶπα!

Ἐσὺ σουν ὁ πλουσιότερος ἄρχοντας τῆς Περγάμου. Ἐκαψες ὅλα σου τὰ υπάρχοντα. Δὲν κράτησες τίποτα μαζί σου;

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ

(κοιτώντας μὲ θυμὸ τ' ἄλλο πονγγὶ στὸ τραπέζι)

Σχεδὸν τίποτα!

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τὸ δικό σου τὸ τίποτα εἶναι περισσότερο ἀπ' τὰ πολλὰ τὰ δικά μας. Εἶπα πρῶτα ἡ πατρίδα κ' ὕστερα τὰ λεφτά... κ' ἐμεῖς. Βγάλ'τα!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ

Δὲ φοβήθηκα τὸ χάρο καὶ θὰ φοβηθῶ τὰ χρήματα;

(Μὲ συγκρατημένο θυμὸ βγάζει ἓνα μεγάλο σακούλι ἀπ' τὸν κόρφο του καὶ τ' ἀποθέτει στὸ τραπέζι δίπλα στὸ πονγγὶ τοῦ ἄλλου)

«Νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν!...»

(Ὁ ἄλλος κρυφογελά).

ΑΤΤΑΛΟΣ

Κ' ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ σου! Πρέπει νὰ πλερωθοῦν οἱ μισθο-

φόροι, τι θὰ μᾶς φύγουν. Κι ἅμα νικήσει ὁ Κράσσοσ, θὰ τοὺς τὰ πάρω πίσω. Τώρα ποὺ σκέπασεν ὄλην τὴν Ἀσία ὁ μαῦροσ ἥσκιος τοῦ Ἄετοῦ, θὰ τρέξουνε νὰ κρυφτοῦν ὅλεσ οἱ χῆνεσ.

Ἐγὼ τ' ἀκούω τὸ φτεροκόπημα τοῦ Ἄετοῦ καὶ βλέπω τὰ νύχια του... Σὺ δὲν ἀκούσ τίσ χῆνεσ, ποὺ στριγγλίζου;

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ

Τὸ στομάχι μου δὲ μ' ἀφήνει νὰ τίσ ἀκούσω. Στριγγλίζει περισσότερο.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(στοὺσ δυὸ Ἄρχοντεσ)

Εἴσαστ' ἐδῶ ἀσφαλισμένοι. Εἶναι κι ἄλλοι ἄρχοντεσ φερόμενοι πρὶν ἀπὸ σᾶσ. Ἐγὼ σᾶσ φροντίζω ὅλουσ μὲ τὰ χρήματά σας. Κι ὅ,τι περισσέψει, δικό σας.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ

Γιὰ νὰ τὸ πάρουν οἱ Ρωμαῖοι.

(Ἐκδικητικὰ)

Καὶ καθόσα στ' ἐδῶ μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια τόσοσ πολεμιστάδεσ ἄρχοντεσ καὶ τὰ σαγόνια σας δόσ του κι ἀλέθου; Ἐμπα μπροστά βασιλιά, καὶ πίσου ἐμεῖσ νὰ δώσουμε χέρι στοὺσ ξένουσ.

(Δείχνει τὴν προτομὴ Ἀττάλου τοῦ Α')

Ὁ Ἄτταλοσ ὁ Α' δὲν περίμενε τοὺσ ξένουσ νὰ τὸν σώσουν ἀπὸ τοὺσ Γαλάτεσ. Βγῆκε μοναχόσ του καὶ τοὺσ τσάκισε—τοὺσ ἀφάνισε. Κ' οἱ Γαλάτεσ δὲν εἶτανε σκλαβοσπέρματα τῆσ μιᾶσ γροθιάσ. Εἶτανε γίγαντεσ...

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Ἄλλοι καιροὶ τότεσ!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(στον Ἄρχοντα τῆσ Ἀπολλωνιάσ)

Σώπα σύ!

(Στον Ἄρχοντα τῆσ Μύνδου)

Θὰ σοῦ κοβα τὴ γλώσσα, μὰ σὲ προστατεύει ὁ Ξένιοσ Δίασ! Σὺ θὰ μοῦ δώσεισ μαθήματα; Ἐγὼ σᾶσ ἔκαν' ἀνθρώπουσ. Γιὰ τὸ καλό σας δὲ βγαίνω. Ἡ καρδιά μου δὲ δουλεύει καλά. Μπορεῖ στὴ μέση τῆσ μάχησ νὰ σπάσει καὶ νὰ πέσω ξερόσ. Καὶ τότεσ ὅλοσ ἐσεῖσ οἱ παλικαράδεσ τῶν λόγων, θὰ τὸ βάλετε στὰ πόδια πατεῖσ με πατῶ σε. Καὶ πρὶν ἀπὸ σᾶσ θὰ λακήξουνε τὰ μισθωτά μαζώματα, ποὺ ὅσο πληρώνονται καὶ δὲν πολεμᾶνε, μένουνε. Ὅταν ὅμωσ βγοῦνε νὰ πολεμήσου, θὰ πᾶνε μὲ τὸν ἔχτρό.

Ὅσο βαστάω ἐγὼ, βαστᾶνε κι αὐτοί, βαστᾶτε καὶ σεῖσ, βαστάει τὸ κάστρο, βαστάει τὸ βασίλειο. Ὅσο νὰ νικήσει ὁ Κράσσοσ.

Πέσ μου τώρα, εἶμαι πιὸ γνωστικὸσ ἀπὸ λόγου σου;

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Καὶ βέβαια. Μὴν τὸ κουνήσεισ, γιατί θὰ χαθοῦν ὅλα. Τόσων αἰῶνων θησαυροὶ (σιγότερα). Ὅταν οἱ Ρωμαῖοι δὲν τοὺσ βροῦνε, θὰ τοὺσ πάρουν ἀπὸ μᾶσ τοὺσ ἄλλουσ.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Δὲ θὰ βροῦνε τίποτα.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ

Θὰ βροῦνε — καὶ περισσότερ' ἀπ' ὅσα θὰ ζητήσου.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ὄξω ἀπ' τὰ δόντια)

Ἐεχνᾶτε, βλέπω, πὼσ ἐσεῖσ οἱ ἄρχοντεσ μὲ σφίξατε νὰ χαρίσω τὸ βασίλειο στοὺσ Ρωμαῖουσ, γιὰ νὰ γλιτώσω κ' ἐσᾶσ

καὶ τὰ πλούτη σας ἀπὸ τὴν ἀρπαξιά τῶν ὄχλων. Καὶ νὰ μὴ γίνετε σεῖς οἱ πρῶτοι τελευταῖοι τῶν τελευταίων.

Κι αὐτὴ μου ἡ πράξη θεμελιώνει τὴν ἀρχὴ μιᾶς νέας ἱστορίας. Εἶμαι ὁ πρωτοπόρος ἐνὸς παγκόσμιου μέλλοντος. Πολὺ σύντομα θὰ μ' ἀκολουθήσουν ὅλ' οἱ βασιλιάδες τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Νὰ τὸ δεῖτε: τὸ ἴδιο θὰ κάνουν ὁ Νικομήδης τῆς Βιθυνίας, ὁ Πολεμένης τῆς Παφλαγονίας, ὁ Ἀριαράθης τῆς Καππαδοκίας, ὁ Μιθριδάτης τοῦ Πόντου, ὁ Ἡρώδης τῆς Ἰουδαίας, ὁ Πτολεμαῖος Ἀππίων τῆς Κυρήνης, ὡς κι αὐτὸς ὁ κροκόδειλος τοῦ Νείλου... Ἄσε πιά τοὺς ἀρχοντες καὶ τοὺς παπᾶδες τῆς Ἑλλάδας, τῆς Μακεδονίας... Μέσα σ' ἓναν ἐνιαῖον κόσμον τῶν κυρίων, οἱ κύριοι θὰ ναι πιὸ κύριοι. Κ' οἱ λαοὶ πιότερο λαοὶ θεοφοβούμενοι.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Καλύτερα λεύτεροι ἀφεντάδες μὲ τοὺς ξένους παρὰ δοῦλοι τῶν ντόπιων δούλων — χωρὶς ξένους!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(εὐχαριστημένος)

Ἄν δὲν εἶτανε οἱ δρόμοι πιασμένοι, θὰ πήγαίνα ἐγὼ στὴ Ρώμη, ὅπως πηγαίναν οἱ μεγάλοι μου προγόνοι. Ὅπως ἐμεῖς σκοτωθήκαμε στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴ Μακεδονία γιὰ τοὺς Ρωμαίους, ἔτσι τώρα κ' οἱ Ρωμαῖοι σκοτώνονται γιὰ μᾶς ἐδῶ στὴν Ἀσία.

ΟΙ ΔΥΟ ΑΡΧΟΝΤΕΣ

Γιὰ μᾶς!...

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ὅμως, ἂν δὲν μπόρεσα νὰ πάω μοναχὸς μου στὴ Ρώμη, ἔστειλα, καθὼς ξέρετε, τὸν Εὐδήμο. Τὸν πιὸ ξύπνιον ἄντρα τῆς Ἀσίας. Δὲν ὑπάρχει πιὸ γρήγορος ἀπ' αὐτὸν στὴ σκέψη, στὴ γλώσσα καὶ στὰ πόδια.

Καὶ τὰ κατάφερε.

ΟΙ ΔΥΟ ΑΡΧΟΝΤΕΣ

Μ' ἄδεια χέρια;

ΑΤΤΑΛΟΣ

Θέλετε νὰ πεῖτε, δίχως χρηματικὸ! Τόσο σᾶς κόβει! Ἄν ὁ Εὐδήμος εἶχε τὰ χέρια του γεμάτα, δὲ θὰ φτανε στὴ Ρώμη μῆτε αὐτὸς μῆτε τὰ χέρια του. Ὅλ' ἡ Ἑλλάδα ληστοκρατεῖται. Κι ἂν τὰ κατάφερνε νὰ ξεφεύγει τοὺς ἄλλους κινδύνους, δὲ θὰ τὰ κατάφερνε νὰ ξεφύγει τὸν ἑαυτό του. Θὰ τὰ κρατοῦσεν αὐτὸς ὅπως ὁ Ἀρπαλος τὸ ταμεῖο τοῦ Μέγα Ἀλέξανδρου. Τέτοιοι εἴμαστ' ὅλοι μας, λίγο-πολύ.

Ὅμως τοῦ δῶσα νὰ κρατᾶει στὰ χέρια του ἓνα χαρτί. Πιὸ πολύτιμο καὶ θαυματουργὸ κι ἀπὸ χρυσάφι.

ΟΙ ΔΥΟ ΑΡΧΟΝΤΕΣ

Ἐνα χαρτί;

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τὸν πίνακα τῶν θησαυρῶν καὶ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ στέμματος: μὲ τὰ στρέμματα τῶν χωραφιῶν καὶ τῶν δασῶν μας καὶ μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν δούλων.

Κι αὐτὸ τὸ χαρτί ἄστραψε καὶ τύφλωσε τὴ Σύγκλητο. Καὶ μᾶς ἔστειλε τὸν Κράσσο.

Ὅλα ἐγὼ!

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ

Ἄξιος ὁ Εὐδήμος καὶ παράξιος ἐλόγου σου. Μὰ δὲν ἔπρεπε νὰ ξεχάσουμε καὶ τὰ θεῖα. Νὰ περνοῦσε κι ἀπ' τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν νὰ τιμῆσει τὸ Λοξία. Καὶ νὰ μάθουμε τὸ μέλλον μας.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Καὶ πάλι δὲ σᾶς κόβει... Τὸ πρόβλεψα κι αὐτό. Μὰ δὲν

εἶταν ἀνάγκη νὰ πάει στοὺς Δελφοὺς, γιὰ νὰ χουμε τὸ χρησμὸ.
Τὸ χρησμὸ τὸν ἔχουμε.

ΟΙ ΔΥΟ ΑΡΧΟΝΤΕΣ

Πῶς, δίχως νὰ περάσει ἀπ' τὸ Μαντεῖο καὶ δίχως νὰ
χρυσώσει τὸν παραδόπιστο θεό;

ΑΤΤΑΛΟΣ

Καὶ πάλι δὲ σᾶς κόβει. Τὸ χρησμὸ τὸν φκιάσαμ' ἐδῶ
μαζί.

(*Ἐλεεινολογεῖ*)

Ἄπορῶ πῶς, ἅμα λείψω ἐγώ, θὰ κυβερνήσετε, χωρὶς νὰ
λέτε ψέματα...

ΟΙ ΔΥΟ ΑΡΧΟΝΤΕΣ

Ἄν δὲ λέγαμε, δὲ θὰ μασταν ἄρχοντες. Ὅσα δὲν ξέ-
ρουμε, θὰ τὰ μάθουμε. Καὶ συμπληρώνουμε: δὲν ἀρκοῦνε τὰ
ψέματα μονάχα, χρειάζεται κ' ἡ πραχτικὴ τῆς ἐξουσίας: ἡ
κλεψιά.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(*εὐχαριστημένος*)

Τώρα μάλιστα!

(*Χτυπάει τὰ χέρια καὶ μπαίνει ὁ Ἀξιωματικὸς*)

Ὁδήγησε τοὺς τιμημένους ξένους μας στὸ λουτρὸ χωρι-
στὰ τὸν καθένα, μὴν ἀρπαχτοῦνε τσίτσιδοι. Δὸς τους ν' ἄλ-
λάξουνε καινούργια φορέματα καὶ νὰ φᾶνε. Πάλι χωριστά.
Πάρ' ἐκεῖνα κεῖ τὰ σακούλια ἀπ' τὸ τραπέζι καὶ δὸς τα στὸν
οἰκονόμο νὰ τὰ μετρήσει... Μὴ φοβᾶσαι! Δὲν μπορεῖ νὰ τὰ
φειρίσει. Τοῦτοι ἐδῶ, πὺ μᾶς τὰ δώσανε, τὰ ξέρουνε πόσα
εἶναι... τὰ μετρούσανε κάθε μέρα.

Ἐγὼ δὲν τὰ πιάνω, γιὰτὶ μόλις ἔπλυνα τὰ χέρια μου.

(*Ὅλοι βγαίνουν, ἐξὸν ἀπὸ τὸ βασιλιά.*)

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

(*Ἀκούγονται ὄξω ἀπ' τὸ παλάτι φωνές καὶ χλαλογή. Ὁ Ἀτταλὸς
κατεβαίνει ἀπὸ τὸ θρόνο του καὶ στήνει τ' ἀφτί.*)

ΑΤΤΑΛΟΣ

(*στὸν Ἀξιωματικὸ πὺ ξαναγύρισε*)

Οἱ Ρωμαῖοι;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ὁ λαός.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ποιὸς λαός;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ὁ δικός σου.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ὁ δικός μου; Δὲν ἔχω μόνον ἓνα λαό. Ποιὸς ἀπ' ὄλους;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Λίγοι ἀπ' ὄλους.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Δὲν καταλαβαίνω.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ἐπιτροπή.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Πῶς μπόρεσανε νὰ συνεννοηθοῦνε; Ἄπο καταβολῆς κό-
σμου τοὺς διαιροῦμε.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ἡ ἀνάγκη τοὺς ἔνωσε. Κάποιο κοινὸ συμφέρο.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Περίεργο. Πρώτη φορὰ γίνεται τέτοιο πράμα! Θά ναι οἱ
πεινασμένοι τῆς πόλης. Ἡ μήπως ὀπαδοὶ τοῦ Ἀριστόνικου;

(Μὲ θυμὸ)

Νὰ φύγουν ἀμέσως!

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Τοὺς διώχνουμε. Μὰ δὲ φεύγουν. Ὅλο καὶ φτάνουνε
καινούργιοι. Ἄν ἐπιτρέπεις, νομίζω πῶς τὸ καλύτερο θά ναι
νὰ τοὺς δεχτεῖς.

(Ἀνεβαίνει στὸ θρόνο καὶ κάθεται μ' ὄλο του τὸ βασιλικὸ κύρος)

Ἄς ἔρθουν!... Μικρὴ ἐπιτροπή.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

(Ὁ Ἀξιωματικὸς βγαίνει καὶ φέρνει τέσσερις ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ:
ἓναν Ἕλληνα, ἓνα Λυδὸ, ἓναν Πέρση καὶ ἓναν Ἑβραῖο. Ὁ καθένας μὲ τὴν ἔ-
θνική του φορεσιά. Χαιρετᾶνε καὶ περιμένοννε τὸ βασιλιά νὰ τοὺς ρωτήσῃ.
Ὁ Ἀτταλὸς τοὺς κοιτάει μὲ μίσος. Θέλει νὰ παίξῃ μαζί τους, ὅπως ἡ
γάτα μὲ τὸ ποντίκι.

Ἡ φρουρὰ παρατάσσεται μέσα).

ΑΤΤΑΛΟΣ

(περιφρονητικὰ)

Μ' ἔχετε ξαναδεῖ ἄλλη φορὰ;

ΕΛΛΗΝΑΣ

Ὅχι!

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ξαναμμένος)

Καὶ θέλετε νὰ μὲ ἰδεῖτε μὲ τὸ ζόρι;

ΕΛΛΗΝΑΣ

Μὲ παρακάλιο.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ἐπανάσταση, αἶ;... Εἴσαστε λεύτεροι πολῖτες ἢ δοῦλοι;

ΕΛΛΗΝΑΣ

Ὅπως ἀγαπᾶς. Σήμερα δὲν ξεχωρίζουμε. Τοὺς μέτοι-
κους τοὺς ἔκανες λεύτερους· τοὺς δούλους ἀπελεύθερους καὶ
ὄλους μαζί δούλους τῶν ξένων.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Μπά! Κόβει βλέπω ἡ γλώσσα σου, μὰ ὄχι σὰν τὸ σπαθί
μου. Δὲ σᾶς δέχτηκα ἐδῶ, γιὰ νὰ σᾶς ἀκούσω παρὰ γιὰ νὰ
σᾶς βρῶσω.

ΕΛΛΗΝΑΣ
Τὸ ξέραμε κι αὐτό.
ΑΤΤΑΛΟΣ
Εἴσαστε ὀπλισμένοι, αἰ;
ΕΛΛΗΝΑΣ
Ἐμεῖς; Ὅχι!
ΑΤΤΑΛΟΣ
Οἱ ἄλλοι;
ΕΛΛΗΝΑΣ
Ὅπως ὀρίζεις.
ΑΤΤΑΛΟΣ
Ποιὸς σᾶς ξεσήκωσε, μωρέ; Κεῖνος ὁ μπάσταρδος;
ΕΛΛΗΝΑΣ
Ἐσύ!
ΑΤΤΑΛΟΣ
(κοκκινίζοντας)
Ἐγώ;
ΕΛΛΗΝΑΣ
Ἐσύ καὶ οἱ ἄλλοι.
ΑΤΤΑΛΟΣ
Ποιοὶ ἄλλοι;
ΕΛΛΗΝΑΣ
Οἱ ξένοι. Ἄκου τί φωνάζουν ὄξω τὰ πλήθη.
ΑΤΤΑΛΟΣ
(βάνει ἀφτί)
«Ὅξω οἱ ξένοι»!

Ὅστε δὲ θέλετε νὰ σᾶς λευτερώσουν οἱ Ρωμαῖοι! Γιὰ πές μου: ζεῖς ἢ ὄχι;

ΕΛΛΗΝΑΣ
Ὅς τώρα ναί.
ΑΤΤΑΛΟΣ
Καὶ τόχεις λίγο νὰ ζεῖς μέσα σὲ χιλιάδες σκοτωμένους; Ἐεχνᾶς, πὼς τὰ χω τὰ κεφάλια σας ὀλωνῶνε μέσα στὸν τορβά μου;
ΕΛΛΗΝΑΣ
Τώρα μίκρυνε ὁ τορβάς σου καὶ τὰ κεφάλια πληθύνανε. Ζητᾶμε νὰ μὴν μποῦμε στὸν τορβά!

ΑΤΤΑΛΟΣ
Πῶς, μωρέ;
ΕΛΛΗΝΑΣ
Νὰ μὴ χαρίσεις τὸ βασίλειο στοὺς ξένους.
ΑΤΤΑΛΟΣ
Δικό μου εἶναι κι ὄ,τι θέλω τὸ κάνω.
ΕΛΛΗΝΑΣ

Δικό μας εἶναι. Μιὰ καὶ δὲν μπορεῖς πιά νὰ τὸ κρατήσεις, πάρε τίς γυναῖκες σου κι ὄ,τι ἄλλο μπορεῖς καὶ πήγαινε στὴ Ρώμη. Ἄσε τὸ βασίλειο στὸ Δῆμο. Νὰ πᾶς στὴ Ρώμη νὰ τιμηθεῖς κι ὄχι νὰ μᾶς φέρνεις ἐδῶ τὴ Ρώμη γιὰ νὰ μᾶς ἀτιμάσει. Ἡ γῆς εἶναι δικιά μας.

ΑΤΤΑΛΟΣ
(σηκώνεται ὄρθιος)
Ποιὸς εἶσαι, μωρέ, πού τολμᾶς νὰ μοῦ κάνεις τὸ δάσκαλο;

ΕΛΛΗΝΑΣ

Ἕλληνας! Δάσκαλος!

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ἕλληνας; Καὶ δὲν τό λεγες ἀπὸ τὴν ἀρχή; Ἄδικα συχίστηκα.

(Στὸ Λυδὸ)

Καὶ σύ;

ΛΥΔΟΣ

Λυδὸς χαλκωματάς.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(στὸν Ἑβραῖο)

Καὶ σύ;

ΕΒΡΑΙΟΣ

Ἑβραῖος. Ἐμπόριο τοῦ ποδαριοῦ.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(στὸν Πέρση)

Καὶ σύ;

ΠΕΡΣΗΣ

Πέρσης μεταξουργός.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(στὸν Πέρση)

Καὶ σύ μαζί τους; Ὁ πάντα καὶ παντοῦ νικημένος;

(Στὸν Ἕλληνα)

Ἕλληνας αἶ; Κι ἀπὸ ποιό μέρος;

ΕΛΛΗΝΑΣ

Πέρ' ἀπ' τὸν Ἴσθμό.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Γιὰ ἰδέ τονε! Ντρέπεται νὰ πεῖ Πελοποννήσιος. Τώρα δὲν ὑπάρχει πιὰ Πελοπόννησος. Ἀχαῖα.

Καὶ δὲν ντρέπεσαι νὰ καμώνεσαι τὸν Ἕλληνα καὶ νὰ γίνεσ' ἓνα μ' αὐτουνούς τοὺς βαρβάρους;

(Δείχνει τὸ Λυδὸ)

Μ' αὐτὸν τὸν ἱερόδουλο;

(Δείχνει τὸν Ἑβραῖο)

Μ' αὐτόνε τὸν ἀκρωτηριασμένο;

(Δείχνει τὸν Πέρση)

Μ' αὐτόνε τὸν κρεμανταλά; Τὸν ἀνώμαλο;

Ἀλίμονο! Δὲν ὑπάρχουνε Ἕλληνες πιὰ. Δὲν ὑπάρχουν ἀπόγονοι τῶν προγόνων.

Τοῦτα ἐδῶ τὰ συντρόφια σου, τυφλοπόντικοι. Βλέπουνε μὲ τὰ πόδια. Οἱ παλιοὶ συμπατριῶτες σου δὲν εἶχανε τέσσερα, εἶχαν ἓκατὸ μάτια σὰν τὸν Ἄργο.

Σὲ ξεμουάλισανε τοῦτ' οἱ τυφλοπόντικοι;

ΕΛΛΗΝΑΣ

(είρωνικά)

Τὸ ξέρω. Θά πρεπε νὰ πάω ἐνάντια τους, γιὰ νά μαι καλός. Νὰ τοὺς γελάω ἀντὶς νὰ μὲ γελᾶνε. Νὰ τοὺς προδίνω, γλείφοντάς τους ἀποπάνου καὶ δαγκάνοντάς τους ἀποκάτου. Κι ὄχι ἐπαναστάτης παρὰ σωματέμπορας.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ρέ! Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες (οἱ Μακεδόνες, δηλαδή) τὸν πήραμε αὐτὸν τὸν τόπο μὲ τὸ αἷμα μας. Εἴμαστε τ' ἀφεντικά σας καὶ θὰ μείνουμε — κι ὅταν ἔρθουν οἱ ἄλλοι.

ΕΛΛΗΝΑΣ

Δὲ θέλουμε τὴ δικιά σας ἐξουσία. Τὴ δικιά μας θέλουμε.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(μὲ θυμὸ)

Ποιός σᾶς τά μαθε ὅλα τοῦτα; Ὁ Ἀριστόνικος;

ΕΛΛΗΝΑΣ

(ἤρεμα)

Ἐσεῖς!

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ποῦ τὴ βρῆκες αὐτὴν τὴ γλώσσα;

ΕΛΛΗΝΑΣ

Δὲν τὴ βρῆκα. Τὴν εἶχα. Μὰ δὲν ἀκουγότανε. Τώρα σὲ παρακαλοῦμε, νὰ καλέσεις τὴ λαοσύναξη καὶ ν' ἀκουστοῦμε κ' ἐμεῖς.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Γιὰ ποιὸ ζήτημα;

ΕΛΛΗΝΑΣ

Δὲν ὑπάρχει δεύτερο ζήτημα. Ἐνα μοναχά. Οἱ λαοὶ δὲ θέλουνε πιὰ τοὺς ξένους, μήτε τοὺς Μακεδόνες, μήτε τοὺς Ρωμαίους.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Δὲν τοὺς ρωτᾶνε τοὺς λαοὺς. Κ' οἱ λαοὶ δὲ ρωτᾶνε. Ὑπακοῦνε μονάχα. Καταπίνουνε τὴ γλώσσα τους.

(Στὸ ἄνδρ)

Καὶ σύ, βάρβαρε, πᾶς μὲ δαύτονε τὸ μητροχτόνο; Τὸ ἀποσπόρι τοῦ Ὀρέστη; Ἐμεῖς σᾶς λευτερώσαμε καὶ σᾶς ἀνθρωπέψαμε. Σᾶς φέραμε τοὺς ἀληθινούς θεοὺς καὶ τὸν ἥλιο τῆς σοφίας. Σᾶς χτίσαμε πλούσιες πολιτεῖες, σᾶς ἀνοίξαμε δρόμους, σᾶς φτιάσαμε λιμάνια, γεφύρια, τράπεζες, ἐργοστάσια, κ' ἐταιρεῖες... Στολίσαμε τὴ χώρα σας μὲ ναοὺς, παλάτια καὶ Ἀγορὰς ὅλο μάρμαρο, ἀγάλματα, σκολειά, φυλακές. Δὲν εἶχατ' ἓνα βιβλίον καὶ σᾶς μαζέψαμε διακόσιες χιλιάδες!

ΛΥΔΟΣ

Εἶχαμε ἀπ' ὅλα.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Δὲ σᾶς ἤξερε κανεὶς καὶ σᾶς δώσαμε ὄνομα. Καὶ τί ὄνομα;

ΛΥΔΟΣ

Ὅλα, ὅσα παινεύεσαι, τὰ φτιάσαμ' ἐμεῖς, οἱ δοῦλοι. Μὲ τὸν ἰδρώτα μας καὶ μὲ τὰ λεφτά μας. Καὶ μὲ τὴ ζωὴ μας.

Κι ὅμως ὅλα δικά σας. Τίποτε δικό μας, ἐξὸν ἀπὸ τὸν φάλαγγα, τὸν τροχό, τὸ παλούκωμα.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τὰ λεφτά σας, τὴ δουλειά σας καὶ τὴ ζωὴ σας σᾶς τὰ παίρνανε κ' οἱ Πέρσες καὶ τίποτα δὲ φριάνανε. Ἐμεῖς σᾶς γλιτώσαμε ἀπὸ τοὺς Πέρσες καὶ σᾶς ἀνοίξαμε ὀλάκερο τὸ πανέρι τῆς Πανδώρας. Σεῖς μοναχοὶ σας μᾶς ὀνομάζετε σωτῆρες, εὐεργέτες, ἐλευθερωτές!

ΛΥΔΟΣ

Σωτῆρες, εὐεργέτες κ' ἐλευθερωτὲς τοῦ ἑαυτοῦ σας, ὄχι δικοὶ μας.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Βλέπω κόβει καὶ σένα ἢ γλώσσα σου. Θὰ τήνε στείλω νὰ βρεῖ τοῦ δασκάλου σου.

(Στὸν Ἑβραῖο)

Καὶ σὺ μωρέ, μαζί τους; Ὁ «περιούσιος λαός»; Λαὸς τοῦ ἐνὸς Θεοῦ — ρε ἓνας Θεὸς μπορεῖ νὰ τὰ κάνει ὅλ' αὐτά; Τοῦ ἐνὸς Θεοῦ, μὰ κλωτσοσκούφι ὅλων τῶν λαῶν. Δαιμονισμένοι, ψεύτες, λωβιάρηδες κ' αἰμομίχτες! Καὶ σὺ, μωρέ, μοῦ ζητᾶς λογαριασμό;

Ἄνάμεσα στὸ Νὰδ τῆς Σιών καὶ στὰ παλάτια τοῦ Σολομώντα χρόνια τσαλαπατιέται ἡ λευτεριά σας μέσα στὴ λάσπη τῶν Ἄντιόχων. Καὶ τί σᾶς χρειάζεται λευτεριά, ἀφοῦ γιὰ τὴν πίστη σας λευτεριά ναι ὁ θάνατος; Τί σᾶς χρειάζεται τούτ' ἢ ζωὴ, ἀφοῦ ναι ψεύτικη;

Ἄν δὲ σοῦ ἀρέσω τράβα στὴν πατρίδα σου, νὰ περιμένεις τὸ Μεσσία. Νὰ σὲ σώσει, πού ζεῖς, καὶ νὰ σ' ἀναστήσει ἄμα πεθαίνεις.

(Κατεβαίνει καὶ πιάνει τὸν Ἑβραῖο ἀπὸ τοὺς ὄμους καὶ τὸν τραντάζει)

Ποιὸς σᾶς πλήρωσε, μωρέ; Θὰ σοῦ δώσω τὰ διπλά νὰ μοῦ τονε μαρτυρήσεις!

ΕΒΡΑΙΟΣ

Κράτα τὰ λεφτά σου γιὰ τοὺς Ρωμαίους. Ἐμεῖς δὲ ζητᾶμε λεφτά, θέλουμε τὸν τόπο. Ὁ τόπος εἶναι δικός μας. Πολλοὶ λαοί, μιὰ ἢ μοίρα τους.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τώρα ὁ τόπος δὲν εἶναι μήτε δικός μου. Εἶναι τῶν Ρωμαίων. Κι ὀλονῶνε σας ἢ μοίρα νὰ δουλεύετε τοὺς κυρίους σας.

(Στὸν Πέρση)

Ἐσένα σὲ σιχαίνομαι πιότερο ἀπ' ὀλουνοῦς. Δὲ φτάνει πού σᾶς ἀφήσαμε νὰ ζεῖτε χρόνια στὸ κράτος μου, τώρα μοῦ τὸ ζητᾶτε πίσω. Πῶς θὰ τὸ ξαναπάρετε; Μὲ τὰ σκουλαρίκια σας καὶ μὲ τίς πλεξοῦδες σας; Ὅπως στὸ Μαραθῶνα; Κ' ὕστερα νὰ κάψετε καὶ τὸ Βωμὸ τοῦ Διός, ὅπως κάψατε στὴν Ἀκρόπολη τὸ ναὸ τῆς Παρθένου;

ΕΛΛΗΝΑΣ

(πλησιάζοντας σοβαρὰ τὸν Ἄτταλο)

Οἱ φωνὲς ἀγριεῦνουνε κάτου. Τί ἀπάντηση θὰ πᾶμε νὰ δώσουμε; Θὰ καλέσεις τὴ λαοσύναξη; Ἄλλιῶς ὁ λαὸς θὰ συναχτεῖ μονάχος του καὶ θ' ἀποφασίσει.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ξαναμένος)

Τί ν' ἀποφασίσει;

ΕΛΛΗΝΑΣ

Νὰ μείνει ἀφέντης στὸν τόπο του.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ἔξαλλος)

Νὰ πεῖτε στοὺς Ἕλληνας ν' ἀφήσουνε τὴν πολιτικὴ καὶ νὰ τὸ ρίξουνε στὴ θρησκεία· στοὺς Λυδοὺς καλύτερα νὰ ναι ξένοι στὴ χώρα τους παρὰ ντόπιοι· στοὺς Ἑβραίους καλύτερα νὰ ναι πεθαμένοι παρὰ ζωντανοί· καὶ στοὺς Πέρσες καλύτερα νὰ ναι δοῦλοι τῶν ξένων παρὰ τῶν Περσῶν.

ΕΛΛΗΝΑΣ

Μόνον αὐτά; Σὲ χαιρετοῦμε, δοῦλοι σου.

(Κάνουνε νὰ φύγουν κ' οἱ τέσσερις).

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ὅχι δὰ κ' ἔτσι, ψυχραμένοι. Νὰ σᾶς φιλέψω κάτι.

Κ' Οἱ Τεσσαεῖς

Εὐχαριστοῦμε. Δὲν ἔχουμε καιρό.

ΕΛΛΗΝΑΣ

(ὑπονοούμενα)

Ἐέρει ὁ κόσμος ὅλος, πὼς φκιάνεις μόνος σου τὰ καλύτερα ροφήματα. Κι ὁ ποῦ τὰ πιεῖ, πάει κατευθεῖαν στὸν παράδεισο. Κρίμα ποῦ δὲ θέλουμε νὰ πᾶμε στὸν παράδεισο.

(Ἀκούγονται φωνὲς γυναικειῶν, τσιριχτὰ καὶ βλαστήμιες).

ΑΤΤΑΛΟΣ

(στὸν Ἀξιωματικὸ ποῦ μπαίνει)

Κ' οἱ γυναῖκες ἀκόμα ξεσηκωθήκανε;... Δὲν τοὺς φτάνει νὰ σηκώνουνε τὰ φουστάνια τους;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ἐεσηκωθήκανε ἐναντία στοὺς ἄντρες τους!

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ἄ!

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Παρακαλοῦνε νὰ σοῦ μιλήσουν.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ὅχι πολλές. Μόνο μιά. Ἡ πιὸ καθαρή.

(Ὁ Ἀξιωματικὸς μπάζει μιὰ γυναῖκα τοῦ λαοῦ ἀναμαλλιασμένη, ξερακιανὴ καὶ ὄχι καθαρὴ. Ἔναι ἡ γυναῖκα τοῦ Ἕλληνα. Μόλις μπῆκε ψάχνει νὰ βρεῖ τὸν ἄντρα της. Κάνει νὰ χυθεῖ ἀπάνω του, μὰ ὁ ἀξιωματικὸς τὴ συγκρατεῖ).

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΓΥΝΑΙΚΑ

Ἀφῆστε μὲ νὰ τοῦ βγάλω τὰ μάτια!

Παράτησε τὸ σπίτι καὶ τὰ παιδιὰ του καὶ ξημεροβραδιάζεται στὰ καπηλειά, μὲ κάτι βρομιάρηδες. Τοῦ μπῆκε ἡ λόξα νὰ σώσει τὴν πατρίδα! Ποιὰν πατρίδα, ἀχαῖρευτε; Πατρίδες ἔχουνε μοναχὰ οἱ κύριοι.

Ἐενοπλένω, πολυχρονεμένη, γιὰ νὰ ταῖζω τὰ παιδιὰ. Κι ὁ προκομένος ἀντὶς νὰ βιδίξει τὸ δρόμο τῶν θεῶν γιὰ νὰ μᾶς ἐλεοῦνε, πάει ἐναντία στοὺς θεοὺς. Ἄκου! Ἄκου! Νὰ μὴν ὑπάρχουνε πλούσιοι. Καὶ ποιὸς θὰ μᾶς δίνει δουλειά; Ποιανοῦ πουκάμισο θὰ λευκαίνω; Τῆς ψειροπαρέας σου, ποῦ δὲν ἔχουνε πουκάμισο;

ΑΤΤΑΛΟΣ

(χαμογελά εὐχαριστημένος)

Εὖγε! Λογική!

ΓΥΝΑΙΚΑ

Δὲ μὲ λένε Λογική. Ἄρετή μὲ λένε.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Τόσο τὸ καλύτερο. Ὄνομα καὶ πράμα.

(Στοὺς τέσσερις τῆς ἐπιτροπῆς)

Νά! ποιός εἶναι ὁ ἀληθινὸς λαός!

(Στὴ Γυναίκα)

Εἴστε πολλές;

ΓΥΝΑΙΚΑ

Ὅλες!

ΑΤΤΑΛΟΣ

Κι αὐτὴ τὴ φορά, ὅπως καὶ στὴ Σαλαμίνα, «οἱ ἄνδρες γεγόνασι γυναῖκες καὶ αἱ γυναῖκες ἄνδρες».

ΓΥΝΑΙΚΑ

(στὸν Ἄντρα τῆς)

Θὰ σὲ περιμένω ἔξω νὰ σοῦ βγάλω τὰ μάτια.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Μὴν κοπιάζεις, κυρά μου. Τάβγαλε μοναχὸς του!

Εἴσαι ἀνώτερη ἀπὸ τὴ Σαπφώ... Καλὰ κάνεις καὶ δὲν τὴν ξέρεις. Μεγάλη ποιήτρια, μικρὸς ἄνθρωπος. Πολεμοῦσε ὀλοζωὶς τὸ σωτήρα τῆς Λέσβου, τὸν Πιττακό. Γι' αὐτὸ στὰ τελευταῖα πῆγε καὶ σκοτώθηκε μοναχὴ τῆς στὴν ξενιτειά.

Ἐσὺ τιμᾶς τοὺς σωτήρες τῆς Περγάμου. Δὲ θὰ πεθάνεις ποτέ. Θὰ χαράξω τ' ὄνομά σου στὸ Βωμὸ τοῦ Διός.

(Οἱ γυναῖκες φεύγουν).

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΛΛΗΝΑΣ

Βλέπε τα, βασιλιά μου, νὰ χαίρεσαι. Νά ποῦ τὸν καταντήσατε τὸν προδομένο λαὸ μὲ τὴν ἀγραμματοσύνη — σὰ νὰ μὴν τοῦ φτάνανε ἡ πείνα, οἱ ἀρρώστιες, τὸ ξύλο κ' οἱ θεοί!

ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ

Νὰ πηγαίνουμε τώρα;

ΑΤΤΑΛΟΣ

Γιὰ ποῦ, μὲ τὸ καλό;

ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ

Στὸ λαό, ποῦ μᾶς περιμένει.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ἐκδικητικὰ)

Πολλὰ μᾶς εἶπατε. Τώρα κ' ἐμένα ἡ σειρά μου νὰ σᾶς πῶ δυὸ κουβέντες! Οὔτε σεῖς θὰ φύγετε κι οὔτε ὁ λαὸς θὰ σᾶς περιμένει.

(Στὸν Ἀξιωματικὸ)

Πάρ' τους! Ἄφησε μοναχὰ τὸν Ἕλληνα, γιὰ νὰ τὸν σκοτώσ' ἡ γυναίκα του.

Καὶ τρέχ' ἀμέσως νὰ πέσεις ἀπάνου στὸ μπουλούκι μὲ τὸ ἵππικὸ τῆς φρουρᾶς, σπαθιά βγαλμένα... Κι ὅποιος γλιτώσει! Καὶ μὲ τὸ σούρουπο νὰ βάλετε φωτιά στὴ συνοικία τῶν ταμπάκηδων καὶ τῶν «Παρθένων τοῦ Ποταμοῦ»!

Τοὺς πρωταίτιους τοὺς ἔχουμε πιάσει ἀπὸ τώρα... Κατάλαβες;

(Ὁ Ἀξιωματικὸς βγαίνει τρεχάτος. Ὁ Ἀτταλος κάνει μερικὰ κουρασμένα βήματα κ' ὕστερα στέκεται καὶ ξεκρεμᾷ τὴν κιθάρα τοῦ Ἀπόλλωνα ἀπ' τὴν κολόνα. Ὁξω ἀκούγονται ποδοβολητὰ τῶν ἀλόγων καὶ ξεφωνητὰ τῶν πληγωμένων.)

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ

(*Ὁ Ἄτταλος κάθεται στὴ μέση τῆς αἴθουσας πάνω σ' ἓνα δίφρο καὶ τραγουδάει.*)

Πάνου στοῦ πελάου
τὸ σπιθάτο ἀφρὸ
ἔστησα χορό,
φεύγω, ἀναχωρῶ!

Ἔβγαλα φτερά
κ' ἔγινα πουλί,
γειὰ χαρά, καλή,
νὰ μὴν κλαῖς πολὺ.

Θάνατος ἐδῶ
κι ἀνθρωποσφαγή
τούτ' ἢ μαύρη γῆ
κόκκινη πληγή.

(*Μπαίνει ἓνας Μαντατοφόρος λαχανιασμένος. Ἔχει κάτι σπουδαῖο νὰ πεῖ, μὰ ὁ Ἄτταλος τοῦ κάνει νόημα νὰ μὴ μιλήσει.*)

ΣΚΗΝΗ ΕΝΑΤΗ

Μέσα στὴν καρδιά
κόβω καθετὶ
ποὺ μὲ συγκρατεῖ
μὲ τὴ λάσπη αὐτῆ.

Βούλωσα κι ἀφτιά
καὶ μνημονικό,
γιὰ νὰ μὴν ἀκῶ
τίποτες κακό.

Ντύθηκα γαμπρὸς
ἀπὸ καινουργίς,
ἔβγα νὰ μὲ διεῖς,
ἄστρο τῆς αὐγῆς!

(*Σταματάει μιὰ στιγμή καὶ διατάζει τὸν Μαντατοφόρο*)

Λέγε!

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Πήρανε τὴ Σάμο.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(*δὲ δίνει σημασία*)

Ἄνεμος φυσᾶ,
παίρνει με καὶ πᾶ
κ' ἢ καρδιά χτυπᾶ
τόσο χαρωπά.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Πήρανε τὴν Ἔφεσο.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(*δὲ γυρίζει νὰ ἰδεῖ*)

Παίρνει με καὶ πᾶ
πούλουδο ἀλαφρὸ
πάντα μὲ χορὸ
φεύγω ἀναχωρῶ!

(*Στὸ Μαντατοφόρο*)

Λοιπόν;

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Πήρανε τὰ Θυάτεια, τὴν Κολοφώνα, τὴ Στρατονί-
κεια.

ΑΤΤΑΛΟΣ

Ποιοὶ μωρέ; Ὁ Κράσσο; Τὸ ξέρουμε.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Οἱ συμμορίτες.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(ἀτάραχος)

Αὐτὰ εἶναι παλιὰ πράματα. Ἔχεις τίποτα καινούργιο;

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Κάτι πολὺ εὐχάριστο.

ΑΤΤΑΛΟΣ

(μὲ περιέργεια)

Γιὰ λέγε.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Ὁ βασιλιάς τῆς Ἀρμενίας σοῦ στείλε ἓνα ζευγάρι...

ΑΤΤΑΛΟΣ

Λάφια.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Ὁχι. Κορίτσια. Γεωργιανὰ κι ἀνήλικα... δεκατριῶ, δεκα-
τεσσάρω χρονῶ... Τί μάτια!

ΑΤΤΑΛΟΣ

Πῶς μπορέσανε νὰ φτάσουν ὡς ἐδῶ;
Μὰ τώρα δὲν ἔχω καιρό. Θὰ φάω.

(Ἀλλάζοντας κουβέντα)

Κι ὁ Πούβλιος Λικίνιος Κράσσος ὁ Ἀσιατικὸς δὲν πῆρε
ἀκόμα τὸ κεφάλι τοῦ Ἀριστόνικου;

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Ὁ Ἀριστόνικος πῆρε τὸ κεφάλι τοῦ Κράσσου.

(Ὁ Ἀτταλος στὸ ἄκουσμα τοῦ θλιβεροῦ μαντάτου γουρλώνει τὰ
μάτια, παίρνει βόλτα στὸ ἓνα του ποδάρι καὶ πέφτει χάμου ξερός).

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Τρεχάτε. Ὁ βασιλιάς μας πέθανε!

(Μπαίνουν ἀξιωματικοί, στρατιῶτες, ἀδελκοί).

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

(ἐπίσημα)

Ὁ βασιλεὺς ἀπέθανε. Ζήτη τὸ βασιλεὺς.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Ποιὸς βασιλεὺς;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ὅποιος!

ΑΥΛΑΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΥΠΑΤΟΣ ΠΕΡΠΕΡΝΑΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ
ΠΟΙΗΤΗΣ
ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ
ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ
ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ
ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ
ΤΡΕΛΟΣ
ΤΡΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ
ΑΡΕΤΗ
ΕΛΛΗΝΑΣ, ΑΝΤΡΑΣ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ
ΚΟΡΗ ΚΑΙ ΓΑΜΠΡΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ
ΡΑΒΔΟΥΧΟΙ
ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

(*Ἐξοχικὸς δρόμος τῆς Περγάμου. Μπαίνει ἀγέρωχα κι ἀγριάνθρωπα ὁ Ὑπατος Περπέρινας*).

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΥΠΑΤΟΣ

(*ἀποτείνεται πρὸς τὰ ἔξω*)

Οἱ ραβδοῦχοι νὰ περιμένουν, ὅπου τοὺς ἄφησα. Ἔχω σωματοφύλακες πιδ πιστοὺς ἀπὸ τοὺς «λικτόρες» τῆς Ρώμης : τοὺς ἄρχοντες τοῦ τόπου.

(*Μπαίνουν ὁ Ἀρχιερέας, ὁ Φιλόσοφος, οἱ ἄρχοντες τῆς Ἀπολλωνίας καὶ τῆς Μύνδου, ὁ Ἀρχιευνούχος, ὁ Ποιητής.
Ὁ Ὑπατος κορδώνεται καὶ μονολογεῖ*).

Ἐγώ!

Μᾶρκος Περπέρινας τοῦ Μάρκου, ἀπόγονος τοῦ Διονύσου, ὕπατος, ὁ Ἀσιατικὸς. Ἄτταλος ὁ Τέταρτος! Θὰ βραχνιάσουν οἱ ἀνέμοι, στεριάς καὶ πελάγου, νὰ λένε τ' ὄνομά μου. Ἐφαγα βουνά, ἤπια ποταμούς, φαρμάκωσα πηγάδια, σταύρωσα γέρους καὶ γυναῖκες, ξεκοίλιασα μωρὰ γιὰ τὴν ἐλευθερία!

(*Κοιτάζει γύρα του*)

Δὲ βλέπω τὸν Ἀστυνόμο.

Πάει στην Ἀγορά νὰ σοῦ ἐτοιμάσει τὴν ὑποδοχὴ τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀφεντιά σου τὸν ἔστειλες.

ΥΠΑΤΟΣ

(θυμᾶται)

Ἄ! ναί. Πιστὸς ὑπηρέτης... Κι ὁ Γραμματικὸς;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(γελώντας)

Ἐμπλεξε ἄσκημα μὲ μιὰν ἑλληνικὴ παροιμία: «Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος»¹. Τί θέλει νὰ πεῖ; «Ἡ δουλειὰ δὲν εἶναι καθόλου ντροπὴ» ἢ «καμιὰ δουλειὰ δὲν εἶναι ντροπὴ»;

ΥΠΑΤΟΣ

Καμιὰ διαφορά.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Μεγάλη! Ἡ δευτέρα ἐρμηνεῖα ἔφαγε τὸ Σωκράτη.

ΥΠΑΤΟΣ

Ποιὸς εἶναι αὐτός;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ὁ μέγας φιλόσοφος Σωκράτης.

ΥΠΑΤΟΣ

Ἐδῶ εἶναι;

1. Τοῦ Θεόγνη.

Πρὶν ἀπὸ δύομισυ αἰῶνες βρισκότανε στὴν Ἀθήνα. Δίδασκε... μὰ τὸν φαρμακώσανε.

ΥΠΑΤΟΣ

Καλὰ τοῦ κάνανε. Θὰ θελε νὰ διορθώσει τὸν κόσμο... Τὴν ἱστορία δὲν τήνε φκιάνουν οἱ φιλόσοφοι κ' οἱ ποιητάδες. Οἱ στρατηγοί!...

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Καὶ τώρα ὁ δύστυχος ὁ Γραμματικὸς ἐτοιμάζεται νὰ πάει στοὺς Δελφοὺς νὰ ρωτήσῃ τὴν Πυθία.

ΥΠΑΤΟΣ

Πρόκοψε! Ἡ Πυθία δὲν ἐξηγεῖ. Μπερδεύει. Νὰ τοῦ δώσω ἐγὼ τὴνπραχτικὴν ἐξήγηση: «Ἡ δουλειὰ εἶναι χρέος γιὰ τοὺς δούλους, ντροπὴ γιὰ τοὺς λεύτερους»!

(Χαμογελᾷ εὐχαριστημένος)

Δὲ βλέπω καὶ τὸν Ἀστρολόγο!

ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

Δὲν ἔχει πόδια νὰ ἔρθει. Ἐφῆς τὰ μεσάνυχτα πού μελετοῦσε τ' ἄστρα, παραπάτησε κ' ἔπεσε σ' ἓνα ξεροπήγαδο τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς, πού τ' ἄστρα τὸν εἰδοποιούσανε: «θὰ τσακιστεῖς!...»

ΥΠΑΤΟΣ

(κάνει πὼς ἀφουγκράζεται)

Δὲν ἀκοῦτε; Πέρα στὸ δάσος χορεύουν οἱ Δρυάδες... Σὲ λίγο θὰ χορεύουν κ' οἱ πέτρες.

Τ' ἀπομεινάρια τοῦ Ἀριστόνικου κρατᾶνε τίς βουνοκορφές κι ἀπὸ κεῖ κατηφορᾶνε καὶ διαγουμίζουνε.

ΥΠΑΤΟΣ

Ἐγὼ τοὺς ἀφήνω. Γιὰ νὰ μὴν τελειώσει ὁ πόλεμος. Ἐτσι θ' ἀναγκαστοῦν οἱ γέροι τῆς Συγκλήτου νὰ παρατείνουν ἄλλο ἓνα χρόνο τὴ στρατηγιά μου.

Μοῦ ἀρέσει ὁ τόπος καὶ σᾶς θέλω. Σᾶς ἀρέσω κ' ἐγὼ καὶ μὲ θέλετε.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Νὰ μείνεις βασιλιά μας. Θρόνος σου ἢ ψυχὴ μας. Χωρὶς ἐσένα, τώρα θὰ μᾶς εἶχε πουλημένους σκλάβους ὁ Ἀριστόνικος ὅλους τοὺς «ἀρίστους»!

ΥΠΑΤΟΣ

Μοῦ δώσατε τὸ χρῆμα, σᾶς ἄφησα τὸ Ταμεῖο. Μοῦ δώσατε τὸ σιτάρι, σᾶς ἄφησα τίς ἀποθῆκες. Μοῦ δώσατε τὰ βιβλία, σᾶς ἄφησα τὰ ράφια. Σὲ λίγο θὰ τὰ ξαναγεμίσετε ὅλα. Εἴσαστε λεύτεροι...

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ἐμένα δὲ μοῦ χρειαζότανε λευτεριά. Εἶμαι φιλόσοφος, ἄρα λεύτερος.

ΥΠΑΤΟΣ

Ἄν σὲ δέσω καὶ σὲ πουλήσω, πάλι λεύτερος θὰ σαι;

Πάλι. Τὸ κορμί μου μονάχα μπορεῖς νὰ δέσεις, τὴν ψυχὴ μου καὶ τὴ σκέψη μου ποτέ.

ΥΠΑΤΟΣ

Δὲ μοῦ λές τί φιλόσοφος εἶσαι;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Στωϊκὸς καὶ κάτι παραπάνου.

ΥΠΑΤΟΣ

Δηλαδή;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ἀνάγκη καὶ φόβο δὲν τὰ ξέρω!

ΥΠΑΤΟΣ

(ἀλλάζοντας κουβέντα)

Κόβω κάθε μνήμη μὲ τὰ περασμένα. Ἀπὸ τώρα κι ὄμ-
πρὸς μονάχα μέλλον. Σβήνω τ' ὄνομα Πέργαμος καὶ γράφω
Ἄσια. Ἀπὸ ἀναρχούμενο μακεδονικὸ βασίλειο, σᾶς κάνω νοι-
κοκυρεμένη ρωμαϊκὴ ἐπαρχία. Ἀπὸ νερούλους Ἀνατολίτες,
ψυχωμένους ἄντρες. Σκολειά σας οἱ θηριομαχίες! Νὰ μὴ φο-
βᾶστε τὸ θάνατο.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὅταν εἶσαι μαζί μας, δὲ φοβόμαστε τίποτα.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ

Κι ὅταν ἐρωτεύεσαι, τρίζουν τὰ δικά μας τὰ κρεβάτια.

ΥΠΑΤΟΣ

(περιφρονητικά)

Κι όταν φταρνίζομαι ὄλ' ἢ Ἄσσία βρέχει!

(Ξαφνικά)

Πόσους σκλάβους πιάσαμε; Τὰ θεριά τοῦ Ἀμφιθέα-
τρου πρέπει νὰ φᾶνε.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΜΥΝΔΟΥ

Ξεχωρίσαμε καμιά δεκαριά χιλιάδες γιὰ πούλημα καὶ
πέντε γιὰ φάγωμα...

ΥΠΑΤΟΣ

Πᾶμε στὴν Ἀγορά.

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ

Θὰ πᾶμε κατόπι καὶ στὸ γυναικωνίτη;

ΥΠΑΤΟΣ

Φυσικά!

ΑΡΧΙΕΥΝΟΥΧΟΣ

Τότε νὰ τρέξω νὰ ἐτοιμάσω τὰ κορίτσια.

ΥΠΑΤΟΣ

Μὴν ἀργήσεις. Δὲν εἶμαι καὶ πολὺ δύσκολος.

(Ἦ Ὁ Ἀρχιευνοῦχος φεύγει).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΥΠΑΤΟΣ

Πᾶμε. Θὰ βροῦμε στὸ σκλαβοπάζαρο καὶ πολλοὺς συμ-
πατριῶτες μου: Ῥωμαίους δουλεμπόρους.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Τοὺς προλάβανε οἱ «πατριῶτες» Γραικοί.

ΥΠΑΤΟΣ

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶνε οἱ «πατριῶτες» Γραικοί, πὼς εἶ-
ναι «μεσίτες» τῶν «συμμάχων» τους.

ΠΟΙΗΤΗΣ

(πάει καὶ στέκει μπροστὰ στὸν Ὑπατο καὶ ἀπαγγέλλει)

Ἄνοιξαν οἱ ἑφτατοὶ οὐρανοὶ καὶ φέραν ἀπλωτὸ
στὴ μαύρη Ἄσσία τὸν ἄγρυπνο τοῦ Παλατίνου ἀητό.
Δένουν στεριά καὶ πέλαγα τὰ δυνατὰ φτερά του
κι ὅπου πατοῦν, καρφώνονται τὰ νυχοπόδαρά του.
Θνητῶν κι ἀθάνατων Πατέρα, κάτου ἀπὸ τὴ σκέπη
τῶν Νόμων σου χῶρες, λαοὶ μαθαίνουν ὅ,τι πρέπει.
Ἦ οἱ ἕνα! Χῶρες καὶ λαοί, μαστορικὰ δετοὶ
χαίρονται τάξη, λογικὴ καὶ δίκιο κι ἀρετή.

ΥΠΑΤΟΣ

Γιὰ μένα τὰ λές; Εἶναι λίγα!

Νὰ μάθεις λατινικὰ καὶ νὰ γράφεις στὴν παγκόσμια
γλώσσα... Κάποιος θὰ βρεθεῖ νὰ σ' ἀγοράσει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μακάρι.

ΥΠΑΤΟΣ

(παίζοντας)

Ἔχεις φωνὴ καμπανιστὴ. Μπορεῖς νὰ γαυγίζεις;

ΠΟΙΗΤΗΣ

(ταπεινά)

Μπορώ.

ΥΠΑΤΟΣ

Νά τρέχεις μὲ τὰ τέσσερα;

ΠΟΙΗΤΗΣ

(ὄμοια)

Μπορώ.

ΥΠΑΤΟΣ

Καὶ νὰ κουνᾶς τὴν οὐρά σου;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Θὰ κάνω καὶ οὐρά νὰ τὴν κουνάω...

(Σιγὰ στὸ Φιλόσοφο)

Περίεργο! Τὸ ἴδιο χωρατὸ μοῦ ἔκανε κι ὁ μακαρίτης.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Δὲν εἶναι περίεργο. Εἶσαι ἀληθινὰ σκύλος!

(Ἀκούγονται γέλια πολλά, ποὺ ζυγώνουν).

ΥΠΑΤΟΣ

(στήνει ἀφτί)

Ἀκοῦτε; Ὁ λαὸς γελά. Ἡ ἐξουσία μπορεῖ ν' ἀναπαύεται,

θὰ εὐχαριστηθῶ περισσότερο, ἂν τὸν ἀκούω καὶ νὰ τραγουδᾷ!

ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

Δὲν εἶναι λαός. Δικοὶ μας εἶναι.

(Μπαίνει ὀρμητικά, κνηγνημένος ἀπὸ τὸ πλῆθος, ἕνας Τρελὸς μὲ χάρτινη κορώνα στὸ κεφάλι. Τρέχουν οἱ ραβδοῦχοι νὰ τὸν πιάσουν).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΥΠΑΤΟΣ

(στοὺς ραβδοῦχους)

Ἀφῆστε τον! Διῶχτε τὸ πλῆθος... Ἔχω καιρὸ νὰ γελάσω.

(Στὸν Τρελὸ)

Ποιός εἶσαι;

ΤΡΕΛΟΣ

Σὺ ποιός εἶσαι;

ΥΠΑΤΟΣ

Ὁ ἐπόμενος : «Ἄτταλος ὁ Τέταρτος»!

ΤΡΕΛΟΣ

Κ' ἐγὼ ὁ προηγούμενος : «Ἄτταλος ὁ Τρίτος».

Υ Π Α Τ Ο Σ

(γελώντας)

Δέν πέθανες;

Τ Ρ Ε Λ Ο Σ

Κ' έσένα δέ σέ φαρμακώσανε;

Υ Π Α Τ Ο Σ

(άπορεμένος)

Πώς σοῦ κατέβηκε;

Τ Ρ Ε Λ Ο Σ

"Όσοι Ρωμαῖοι στρατηγοὶ μᾶς έρχονται δέν ξαναφεύγουν.
Τούς ποτίζουν τὸ θάνατο.

Υ Π Α Τ Ο Σ

Ποιός τούς ποτίζει;

Τ Ρ Ε Λ Ο Σ

Αὐτοὶ ποὺ τούς στέλνουνε.

(Προσταχτικά)

Κουράστηκα! Ένα κάθισμα.

Υ Π Α Τ Ο Σ

Δέ μοῦ λές; Εἶσαι τρελός; μεθυσμένος ἢ άγύρτης;

Τ Ρ Ε Λ Ο Σ

Κάτι χειρότερο: γνωστικός.
Μπορεῖς νά κάνεις θάματα;

Υ Π Α Τ Ο Σ

Ψεύτικα θάματα! Καλὰ τὸν κατάλαβα πὼς εἶναι άγύρ-
της. Έγὼ μονάχα κάνω θάματα. Άληθινά κι άδευτέρωτα.

Τ Ρ Ε Λ Ο Σ

Τὰ θάματά σου δέν τὰ κάνει ἡ άξία σου: ἡ τύχη. Τέτοια
θάματα μπορεῖ νά κάνει κι άλλος χειρότερός σου.

Μπορεῖς άπό ένας νά γίνεις δυό;

Υ Π Α Τ Ο Σ

(γελώντας)

"Όποτε θέλω: στὸν καθρέφτη.

Τ Ρ Ε Λ Ο Σ

Έγὼ... με βλέπεις έναν κ' εἶμαι μιλλιούνια. Άμέτρητα.
Άκατάλυτα!

Ο Λ Ο Ι

(κοιτάζονται άπορεμένα).

Τ Ρ Ε Λ Ο Σ

Εἶμαι λαός. "Ολ' οἱ λαοὶ τοῦ κόσμου. Έ αληθινή δύνα-
μη τοῦ κόσμου. Χωρὶς έσένα μπορεῖ νά γίνει ιστορία, χωρὶς
έμένανε όχι!

Υ Π Α Τ Ο Σ

Τί δουλειά κάνεις — όταν εἶσαι λιγότερο τρελός;

Τ Ρ Ε Λ Ο Σ

Έπαναστάτης.

ΥΠΑΤΟΣ

(χτυπάει τὰ χέρια καὶ μπαίνουν δυὸ ραβδούχοι)

Πάρτε τον! Ὅχι νὰ τὸν σκοτώσετε. Νὰ τὸν σταυρώσετε.
Ν' ἀργήσει νὰ πεθάνει... ἴσως γνωστέψει στὸ τέλος.

ΤΡΕΛΟΣ

Τώρα ξανάγινα ένας. Ἐναν θὰ σκοτώσεις, τὰ μιλλιούνια
μένουν.

(Πέφτει ξερός).

ΥΠΑΤΟΣ

Μᾶς χάλασες τὴ διασκέδαση (στοὺς ἄλλους). Πᾶμε στὴν
Ἀγορά.

(Ἔρχετ' ἓνας Ἀξιωματικός).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ἀποσταλμένος τοῦ Μιθριδάτη παρακαλεῖ νὰ τὸν δε-
χτεῖς.

ΥΠΑΤΟΣ

Τοῦ Μιθριδάτη; Ὁ πιὸ θανάσιμος ἐχθρὸς τῆς Ρώμης.
Νά το! Ἀρχίσανε νὰ μᾶς φοβοῦνται οἱ γειτόνοι.

(Στὸν Ἀξιωματικὸ)

Πῶς μπόρεσε νὰ φτάσει ὡς ἐδῶ;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Μὲ καμιά δεκαριά καβαλαρέους.

ΥΠΑΤΟΣ

Ἀρματωμένοι;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Ὅλοι. Καὶ μαζί τους μιὰ χρυσοκάπουλη μούλα. Φορ-
τωμένη.

ΥΠΑΤΟΣ

(μ' ἐνδιαφέρον)

Φορτωμένη. Μὲ τί;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Τοὺς ρωτήσαμε. Δὲ λένε.

ΥΠΑΤΟΣ

(στὴν ἀκολουθία του)

Ἀποτραβηχτεῖτε μιὰ στιγμή, παρακαλῶ. Πρόκειται
γιὰ κρατικὸ μυστικὸ.

(Ὅλοι βγαίνουν. Ὁ Ἀξιωματικὸς φέρνει τὸν ἀπεσταλμένο, μαν-
ροπρόσωπο καὶ πλούσια ντυμένο).

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΥΠΑΤΟΣ

Καλῶς ὤρισες! Τί καλὰ μᾶς φέρνεις;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Εἰρήνη.

ΥΠΑΤΟΣ

Ειρήνη θά πεῖ φιλία. Ἡ φιλία τῆς Ρώμης πλερώνεται.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

(ἀγέρωχα)

Κ' ἡ φιλία τοῦ βασιλιᾶ μου πλερώνεται.

ΥΠΑΤΟΣ

Τί ἔχεις μέσα στὰ σακιά; Πέτρες;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Χρυσάφι...

ΥΠΑΤΟΣ

Χρυσάφι; Ν' ἀγοράσεις τί;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

(ξεκάθαρα)

Ὁ κύριός μου ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ δυὸ κάστρα σου, ποὺ βρίσκονται στὰ σύνορά του. Γιὰ ἀσφάλεια δικιά του καὶ δικιά σου. Ἄντις νὰ τὰ πάρει, προτιμᾶ νὰ τ' ἀγοράσει.

ΥΠΑΤΟΣ

(ἀγέρωχα)

Ἡ πατρίδα μου δὲν πουλάει κι οὔτε ἀγοράζει. Παίρνει καὶ δὲ δίνει. Δὲ φοβᾶται, τὴ φοβοῦνται.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Μὴν ἀνακατεύεις τὶς πατρίδες. Εἶναι δουλειὰ τῶν δυονῶ

σας. Ὁ ἀφέντης μου θὰ μπορούσε νὰ τὰ ζητήσει, ὅσα ὅσα, ἀπὸ τὴ Σύγκλητο. Καὶ θὰ τὰ παίρνε. Ἀλλὰ βιάζεται...

ΥΠΑΤΟΣ

Καὶ ποιά κάστρα θέλει;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Δὲ μοῦ τό πε. Τὰ χει γραμμένα στὸ συμφωνητικό σας, ποὺ βρίσκεται μέσα στὸ σακί. Κανένας δὲ θὰ μάθει τίποτα.

ΥΠΑΤΟΣ

Καὶ δὲ σᾶς εἶδε κανένας, ὅταν ἐρχόσαστε... τόσο πολλοί;

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Κανένας! Περίεργο! Ὅθες περνούσαμε, μόλις ἀκούγανε τὸ ποδοβολητὸ τῶν ἀλόγων καὶ τὸ βρόντημα τῶν σπαθιῶν μας, ὅλοι φεύγανε νὰ κρυφτοῦνε. Ἀδειάζανε τοὺς δρόμους κι ἀμπαρώνανε τὰ πορτοπαράθυρα!

ΥΠΑΤΟΣ

(εὐχαριστημένος)

Ὡραῖα! Φοβοῦνται. Νομίζουνε, πὼς κυνηγᾶμε τοὺς ρέμπελους...

(Χτυπάει τὰ παλαμάκια καὶ μπαίνει ὁ Ἀξιωματικός)

Ὁδήγησε τὸν εὐγενικὸ ξένο μας στὸ παλάτι μὲ τὴ συνοδεία του.

Τὸ νοῦ σας μὴν τρομάξ' ἡ μούλα καὶ λακίξει κατὰ τὰ βουνά — θὰ πέσει στὰ χέρια τῶν ρέμπελων. Πῆς καὶ στοὺς ἄλλους νὰ ξαναρθοῦν ἐδῶ.

(Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά μπαίνουν οἱ ἄρχοντες κλπ. καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τρεῖς γυναικες τοῦ λαοῦ. Οἱ δυὸ ἠλικιωμένες, ἡ τρίτη νέα καὶ ὁμορφη καὶ ὀρεχτική).

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΠΡΩΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Πολυχρονομένηε μας Ἀφέντη κ' Ἐλευθερωτή. Προσκυ-
νῶ. Γονατίζω μπροστά στο μεγαλεῖο σου καὶ τὴ δικαιοσύνη
σου... (κομπιάζει). Πιάσανε τὸν ἄντρα μου. Ἔλεος!... Εἶναι
πατέρας τεσσάρω παιδιῶν... Τίποτα δὲν ἔκανε... Δῶσε δια-
ταγὴ νὰ τὸν ἀφήσουν.

ΥΠΑΤΟΣ

(ψυχρὰ στὴ Δεύτερη Γυναίκα)

Ἐσὺ τί ζητᾶς;

ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Πιάσανε τὸ γιό μου, τὸ μοναχογιό μου, ξαφνικὰ στὸ
δρόμο κεῖ ποὺ περπατοῦσε. Εἶναι καλὸ παιδί. Κάποιος ὄχ-
τρὸς θὰ τὸν σπιούνεψε... Δὲν ἔκανε τίποτα...

ΥΠΑΤΟΣ

Τῆς μιανῆς ὁ ἄντρας, τῆς ἀλληνῆς ὁ γιὸς δὲν κάνανε τί-
ποτα. Καὶ σεῖς τοὺς βοηθοῦσατε νά... μὴν κάνοῦν τίποτα...
Ἄν ὁ Νόμος ἀκουγε τίς γυναῖκες, δὲ θὰ κρατοῦσε σπαθὶ
παρὰ καθρεφτάκι.

(Στοὺς ραβδούχους)

Ἴσα στὸ σκλαβοπάζαρο... Νὰ τίς γδύσετε πρῶτα.

(Δύο ραβδούχοι τίς τραβοῦν ὄξω. Ὁ Ὑπατος ἀπευθύνεται στὴν
τρίτη γυναίκα)

Ἐσὺ τί θέλεις;

ΤΡΙΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

(φοβισμένη)

Τίποτα... Ἐγὼ τίποτα...

ΥΠΑΤΟΣ

Πῶς τίποτα; Τότες γιατί ρθεις;

ΤΡΙΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

(τραυλίζοντας)

Γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ μὲ τὰ μάτια μου! Τὸ μεγαλύτερο πολέ-
μαρχο τῆς Ἱστορίας. Νά χω νὰ διηγίεμαι στὰ παιδιὰ μου...
μεθαύριο.

ΥΠΑΤΟΣ

Ἐχεις ἀδερφό;

ΤΡΙΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

(ἀρχίζει τὰ κλάματα)

Ναί... ἔχω!... Ὁ μόνος προστάτης μου... εἴμαστε ὀρ-
φανά...

ΥΠΑΤΟΣ

Νά το!... Γιὰ τὸν ἀδερφό σου μοῦ ἤρθες... μὰ φοβήθηκες
νὰ τὸ πείς.

(Εἰρωνικά)

Κι αὐτὸς δὲν ἔκανε τίποτα;

(Ἡ Κοπέλα δὲν ἀπαντᾷ κλαίει)

Ζητᾷς νὰ σώσεις ἓναν προδότη ;

ΤΡΙΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Σὺ ποὺ λευτερώνεις βασιλεία, ἀμόλησ' ἐν' ἄμυαλο παιδί. Θὰ γνωστέψει.

ΥΠΑΤΟΣ

Ἄν ἐρχόσουν ἐδῶ νὰ καταγγείλεις τὸν ἀδερφό σου γιὰ προδότη, θὰ σὲ πίστευα. Τώρα θὰ πουληθεῖτε κ' οἱ δύο σας, γιὰτι θέλησες νὰ μὲ γελάσεις.

(Στὸν Ἀξιωματικό)

Στὸ σκλαβοπάζαρο... Καὶ νὰ τὴ γδύσετε κι αὐτήν.

(Ἐαφνικὰ στὴν Κοπέλα)

Πῶς σὲ λένε;

ΤΡΙΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Ἀντιγόνη.

ΥΠΑΤΟΣ

Τί θὰ πεῖ Ἀντιγόνη;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Εἶναι τὸ ὄνομα τῆς μυθικῆς βασιλοπούλας, ποὺ θυσιάστηκε γιὰ τὸν προδότη τὸν ἀδερφό της.

ΥΠΑΤΟΣ

(Στοὺς συνοδοὺς τόν)

Πολὺ ὄμορφη καὶ λαχταριστή. Καὶ νέα. Σχεδὸν μαρό... Τὴ θέλει κανένας ἀπὸ σᾶς;

ΑΡΧΙΕΡΕΑΣ

(προβαίνει ὀρεξάτος)

Ἄν τὸ ἐπιτρέπ' ἢ καλωσύνη σου, τὴν παίρνω ἐγώ. Νὰ τὴν κάνω ἱέρεια στὸ ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Νὰ ὑπηρετεῖ τὴ θεὰ τῆς παρθενίας.

ΥΠΑΤΟΣ

(στὸν Ἀξιωματικό)

Νὰ τὴν πᾶτε στὸ ναό...

(Στὴν Κοπέλα)

Τυχερή! Ἐπεσες σ' ἅγια χέρια... Θὰ ὑπηρετεῖς τὴ θεὰ καὶ τοὺς ὑπηρέτες τῆς θεᾶς.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(στὸν Ποιητή)

Τί χλώμιασες ἔτσι;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Πολὺ θὰ τὴν ἤθελα γιὰ μένα... Μὰ φοβήθηκα νὰ τὴν γυρέψω. Ὁ στρατηγὸς θὰ θύμωνε· μάχεται τὰ γράμματα.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Μὴ στενοχωριέσαι. Νὰ γίνεις πιὸ θρησκὸς ἀπ' τὸν Ἀρχιερέα — κ' ἢ τύχη σου θὰ δουλεύει.

ΥΠΑΤΟΣ

(ἀφουγκράζεται)

Ἀκοῦτε; Κιθάρα καὶ τραγούδι γυναίκας!... Ὅταν τὰ

θηλυκά τραγουδοῦν, τ' ἀρσενικά ἀγριεύουν. Πᾶμε νὰ ἰδοῦμε.
"Ὁχι ὅλοι. Ἐσεῖς ἄρχοντες, στήν Ἀγορὰ νὰ βοηθήσετε μὲ τὰ
φῶτα σας τὸν Ἀστυνόμο. Νὰ ρθοῦνε μαζί μου οἱ ραβδοῦχοι
καὶ τὰ δυὸ πιστά μου σκυλιά.

(Δείχνει τὸν Ποιητὴ καὶ τὸ Φιλόσοφο).

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(στὸν Ποιητὴ)

Ἐσένα κ' ἐμένα λέει. Ἐσένα ποὺ φιλάς κ' ἐμένα ποὺ
δαγκάνω.

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

(Ἀλλάζει τὸ σκηνικό. Ἐνα ἐξοχικὸ ἀγρόσπιτο, στολισμένον γιορτα-
στικά. Τραπέζι στρωμένον μέσα στήν αὐλή — πινάκια, ποτήρια, λουλούδια.
Εἶναι τὸ σπίτι τῆς Ἀρετῆς καὶ τοῦ Ἑλληνα. Παντρεύουνε τὴν κόρη τους.
Περιμένουνε τὰ πεθερικά καὶ τὸ γαμπρὸ γιὰ τὴ θυσία, ποὺ λέγεται
(προαύλια). Δίπλα στὸ τραπέζι ὁ βωμός. Ἡ Ἀρετὴ καὶ ὁ Ἄντρας της
κάθονται ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς, στὸ πεζούλι).

ΑΡΕΤΗ

(παίζει κιθάρα καὶ τραγουδάει)

Νεραΐδες τῶν δροσοπηγῶν, τοῦ δάσου ὁμορφοκόρες
φέρτε ἀγκαλιὲς νερόκρινα, τῆς ρεματιᾶς ζουμπούλια,
τὴν κόρη νὰ στολίσουμε τὴν ὄνειροπαρμένη,
μικρούλα ναι καὶ ντρέπεται, μικρούλα καὶ φοβᾶται.
Καὶ τραγουδάτε ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα τὴ μανταλωμένη:
«Ἀὐγερινέ, νὰ μὴ φανεῖς καὶ νύχτα νὰ κρατιέσαι,
γιὰ νὰ χορτάσει φίλημα, γιὰ νὰ χορτάσει ἀγκάλια!»!

(Στὸν Ἄντρα της)

Τραγοῦδα καὶ σύ! Χαρὲς ἔχουμε.

ΑΝΤΡΑΣ

Δὲ σοῦ φτάνει ποὺ δὲν κλαίω;

ΑΡΕΤΗ

Γιὰ κοίτα γύρω σου! Τίποτα δὲν ἄλλαξε! Ὁ ἥλιος συνε-
χίζει τὴν πορεία του — βγαίνει πάντ' ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ
βασιλεύει στὴ βουνοκορφή. Τὰ βουνὰ δὲ σηκωθήκανε νὰ
φύγουν καὶ τὰ ποτάμια δὲ γυρίσανε πίσου! Τὰ δέντρα καρ-
πίζουνε, τὰ πουλιὰ ζευγαρώνουνε, τὰ σταφύλια μελώνουνε
πάντα τὸν ἴδιο καιρὸ, νιοὶ καὶ νιῆς παντρεύονται κ' οἱ γέρο
μᾶς ἀδειάζουνε τὴ γωνιά...

Ὅλα τὰ ἴδια, ἀφόντας θεμελιώθηκεν ὁ κόσμος. Δὲν μπο-
ρεῖς λοιπὸν νὰ τὸν ἀλλάξεις. Χάλασες τὸ σπίτι σου καὶ τὴν
πολιτεία, ποὺ εἶναι τὸ μεγάλο σπίτι τῶν φτωχῶν.

Σὲ γλίτωσα μὲ τὴν ἐξυπνάδα μου. Καὶ τώρα μπορεῖς,
σὰν εὐτυχισμένος πατέρας, νὰ χαρεῖς τὸ γάμο τῆς μοναχο-
κόρης σου.

Τραγοῦδα λοιπόν!

ΑΝΤΡΑΣ

(εἰρωνικά)

Καὶ βέβαια τίποτα δὲν ἄλλαξε! Ὁ ἕνας μεγαφέντης γε-
νήκανε δυὸ. Δικέφαλος ἀητὸς μὲ τέσσερις δαγκάνες! Τὰ μερο-
κάματα μισά, τὰ δοσίματα διπλά καὶ τὰ παιδιὰ μας παιδιὰ
τῶν ἀλλωνῶνε... Καὶ μᾶς κόψανε καὶ τὴ γλώσσα.

Τίποτα δὲν ἄλλαξε.

ΑΡΕΤΗ

Ὅλα θ' ἀλλάζαν, ἀν μᾶς παίρναν οἱ ρέμπελοι τὸ φτω-
χικό μας. Τώρα ὅμως μπορεῖς νὰ τραγουδάς.

ΑΝΤΡΑΣ

Νὰ τραγουδάω και νὰ πηδάω σὰν τὸν κάβουρα στὰ κάρβουνα.

ΑΡΕΤΗ

(θυμωμένη)

Ποτές μου δὲ σ' εἶδα νὰ γελάς. Δὲ σοῦ γύρεψα φουστάνια και σκουλαρίκια. Φτωχιά, τίμησα τὸ στεφάνι μου ξενοδουλεύοντας, ὅταν ἐσὺ μ' ἄφησες και βγήκες στὰ βουνὰ νὰ πολεμάς τοὺς εὐεργέτες μας. Τώρα λοιπὸν δὲ βαστάω πιά.
"Ἡ θὰ φρονιμέψεις μοναχὸς ἢ θὰ σὲ φρονιμέψω ἐγώ.
Κατάλαβες;

ΑΝΤΡΑΣ

Κατάλαβα. "Ολα μπορεῖ νὰ τὰ κάνει ὁ θεληματικὸς δοῦλος. Ἄλήθεια! Τίποτα δὲν ἄλλαξε! Κάτι ὀνόματα μονάχα... Ἄντις Δαρείος, Ἄλέξανδρος, ἄντις Εὐμένης, Ἄτταλος, ἄντις Ἄτταλος, Περπέρνας... Κι ἄντις Περπέρνας;...

ΑΡΕΤΗ

(θυμωμένη)

Ἐσὺ!

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ

(Μπαίνει ὁ Ὑπατος μὲ τὴν ἀκολουθία του. Ἡ Ἀρετὴ μόλις τὸν εἶδε, πετάγεται ἀπάνου και ξεφωνίζει).

ΑΡΕΤΗ

Ὁ βασιλιάς! Ζήτη.

(Στὸν Ἄντρα της)

Σήκω κούτσουρο! Ζητωκραύγασε και σύ!

ΑΝΤΡΑΣ

(για νὰ ξεφύγει)

Πάω νὰ φέρω καθίσματα.

ΥΠΑΤΟΣ

Ἐχεις δίκιο, κυρά. Τίποτε δὲν ἄλλαξε. Ξέρεις ποιὸς εἶμαι;

ΓΥΝΑΙΚΑ

Ἄφοῦ σὲ ξέρουνε κ' οἱ πέτρες. Τ' ὄνομά σου μερόνυχτα τὸ τραγουδοῦν οἱ ἀνέμοι τῶν βουνῶν και τὰ κύματα τοῦ πελάγου. Μᾶρκος Περπέρνας τοῦ Μάρκου, ἐγγονὸς τοῦ Διόνυσου, ὕπατος, ὁ Ἀσιατικὸς,

ΥΠΑΤΟΣ

ποῦ Χάρο δὲ φοβᾶται...

(Γυρίζει ὁ Ἄντρας μὲ καθίσματα).

ΑΡΕΤΗ

Καταδεχτεῖτε...

ΥΠΑΤΟΣ

Εὐχαριστοῦμε. Ἀπλῶς περαστικοί! Γιορτάζετε, βλέπω.

ΑΡΕΤΗ

Ναί! Παντρεύουμε τὴν κορούλα μας. Περιμένουμε τὸ γαμπρὸ και τὰ πεθερικὰ για τὴ θυσία...

(Δείχνει τὸ βωμὸ μὲ τὸ χασαπομάχαιρο).

Υ Π Α Τ Ο Σ

Γάμος. Ἡ ὁμορφότερη δουλειά. Ἡ «πατρίδα» θέλει πολ-
λὰ τσαπιά καὶ δόρατα... (μόνος του) καὶ κέρατα.
Ἐπιθυμῶ νὰ ἰδῶ τὴ νύφη.

Γ Υ Ν Α Ι Κ Α

Τιμὴ μας. Ὅπου νὰ ναι... Στολίζεται... Χτὲς τὴν πῆγαν
οἱ φίλες της στὸ λουτρό...

Υ Π Α Τ Ο Σ

Πῶς σὲ λένε, κυρά;

Γ Υ Ν Α Ι Κ Α

(κομπαστικά)

Τ' ὄνομά μου τό γραφεν ὁ Δίας στὸ Βωμό του.

Υ Π Α Τ Ο Σ

Ἄρετή; Ἐσύ σαι;

Γ Υ Ν Α Ι Κ Α

Ὅνομα καὶ πράμα.

Υ Π Α Τ Ο Σ

Τώρα πιά! Ὅλοι θὰ γίνουν ἐνάρετοι, γυναῖκες κι ἄντρες.

Σ Κ Η Ν Η Ε Ν Α Τ Η

(Ἔρχεται ἡ νύφη. Πολὸ νέα κι ὁμορφη).

Υ Π Α Τ Ο Σ

Θάμα! Ἔχω δεῖ πολλές γυναῖκες τοῦ τόπου. Ὅλες ὁ-
μορφες, ὅμως καμιὰ τόσο γλυκούλα καὶ λαχταριστὴ σὰν τὴν
κόρη σου. Πρώϊμο φρούτο.

Θὰ τὴν πάρω στὸ παλάτι μου.

Α Ρ Ε Τ Η

(δουλικὰ)

Τιμὴ μας. Σὺ μᾶς ἔδωσες τὸ αἷμα σου κ' ἐμεῖς σοῦ χρω-
στᾶμε τὸ δικό μας.

Α Ν Τ Ρ Α Σ

(ὑποκριτικά)

Ἄφοῦ τὸ θέλουν ἡ ἀξιωσύνη σου κ' ἡ συμβία μου, θὰ τὸ
θελήσει κ' ἡ κόρη μου...

Κ Ο Ρ Η

Γιὰ τὴν πατρίδα.

Α Ν Τ Ρ Α Σ

(πάντοτε ὑποκριτικά)

Μιὰ χαρά. Τότες νὰ πιοῦμ' ἓνα καλὸ ποτήρι γιὰ νὰ στε-
ριώσουμε τὴν ἀγάπη μας. Συνήθιο τοῦ τόπου μας.

Υ Π Α Τ Ο Σ

Καὶ τοῦ δικοῦ μου. Μόνον ἓνα.

(Ὁ Ἄντρας πάει στὸ τραπέζι καὶ φέρνει δυὸ ποτήρια γεμάτα. Δίνει
τὸ πρῶτο στὸν Ὑπατο)

ΑΡΕΤΗ

(στὸν Ἄντρα της)

Βλέπεις; Ζητοῦσες τὸ βασίλειο τῆς Χαράς στὰ σύννεφα
καὶ τὸ βρῆκες στὸ σπίτι σου.

ΥΠΑΤΟΣ

(ἀδειάζει τὸ ποτήρι μονορούφι)

Περίφημο! Ὅλα περίφημα σ' αὐτὸν τὸν τόπο, ἀφόντας
πάτησα ἐδῶ τὸ πόδι μου.

(Στὸν Ἄντρα)

Ἄλλο ἓνα.

ΑΝΤΡΑΣ

(πάει καὶ ξαναγεμίζει τὰ ποτήρια. Στὴ Γυναίκα του)

Πήγαινε νὰ μᾶς ἐτοιμάσεις τίποτα.

(Ἡ Ἀρετὴ φεύγει τρεχάτη).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

ΥΠΑΤΟΣ

(ἀφοῦ ἤπιε τὸ δεύτερο ποτήρι)

Ἄλλο ἓνα!

ΑΝΤΡΑΣ

(μὲ φανερὴ κακία)

Καὶ τό να σοῦ φτανε. Μὲ τὰ δυὸ θὰ σωριαστεῖς γρηγο-
ρότερα... Σὲ λίγα λεφτά... Σὲ φαρμάκωσα!

ΥΠΑΤΟΣ

(κατατρομαγμένος)

Αἶ; Ἄκουσα καλά; Τί εἶπες; Μὲ φαρμάκωσες; Δὲν
μπορεῖ!.. Ἀστειύτηκες! Μεθυσμένος εἶσαι!

ΑΝΤΡΑΣ

(κοφτά)

Σὲ λίγο τὰ σωθικά σου θὰ καίγονται... Θὰ ξερνᾶς μαῦρο
αἷμα καὶ πράσινη χολή... τὰ μάτια σου θὰ πεταχτοῦν ὄξω
καὶ σὺ θὰ χτυπιέσαι χάμου σὰν τὸ σφαγμένο κόκκορα...
ὥσπου νὰ καργάρεις...

ΥΠΑΤΟΣ

Ὅχι! Δὲν μπορεῖ! Ψέματα λές! Χωρατεύεις. Εἴρεις τί
σὲ περιμένει....

ΑΝΤΡΑΣ

Ὅ,τι καὶ, σένα. Θάνατος. Ἐγὼ τὸ ξέρω, σὺ δὲν τό ξερες.
Τώρα τό μαθες.

(Οἱ ραβδοῦχοι τὸν κυκλῶνουνε νὰ τὸν σκοτώσουν)

Μὴ μ' ἀγγίζετε. Ἐχω τὸ ἀντιφάρμακο. Θὰ τόνε σώσω,
ἂν κάνει ὅ,τι τοῦ ζητήσω.

ΥΠΑΤΟΣ

(στοὺς ραβδοῦχους)

Τρελαθήκατε; Κάτου τὰ χέρια. Ἄν τόνε σκοτώσετε,
ἐμένα θὰ σκοτώσετε.

(Στὸν Ἄντρα ὑποταχτικά)

Λέγε γρήγορα, φίλε μου, τί γυρεύεις. Γρήγορα!... Ἄχ!
ἀρχίσαν οἱ πόνοι... Δὲ θέλω νὰ πεθάνω... Δὲν ἔβλαψα κανένα.
Μὴ μοῦ κάνεις τέτοιο κακό.

Ἔχω παιδιά, ἔχω γυναίκα, ἔχω περιουσία, ἔχω δούλους. Λυπήσου μας.

(Τὸν πιάνει ἀπὸ τὰ γόνατα κλαουρίζοντας).

ΑΝΤΡΑΣ

(περιφρονητικά)

Ἐσύ σουνα, πού δὲ φοβόσουνα τὸ Χάρο, μὰ σὲ φοβόταν ὁ Χάρος; Ἐσύ σουνα, πού ἔκοβες χέρια, κεφάλια, φαρμάκωνες ποτάμια, ἔκαιγες πολιτεῖες, ἀτίμαζες γυναικόπαιδα... Ἐσύ ὁ καλός, πού δὲν ἔβλαψες κανένα; Φτοῦ σου!

ΥΠΑΤΟΣ

Ὅχι ἐγώ!... Ἄλλοι τὰ κάναν ὅλ' αὐτά... Ἐλεος! Γρήγορα τὸ ἀντιφάρμακο, πρὶν νὰ ναι πολὺ ἄργά. Ποῦ τό χεις; Ποῦ;

ΑΝΤΡΑΣ

Δὲ σοῦ λέω ποῦ τό χω. Πρῶτα θὰ μοῦ δώσεις τὸ λόγο σου — ἂν ἔχεις λόγο! — πὼς ἅμα σ' ἀναστήσω, δὲ θὰ μὲ κρεμάσεις.

ΥΠΑΤΟΣ

Ἐγώ; Ἐσένα; Τὸν εὐεργέτη μου; Ὅχι! Θὰ σὲ κάνω χιλίαρχο.

ΑΝΤΡΑΣ

Δεύτερο: θ' ἀφήσεις τὸ κορίτσι μου ἤσυχο.

ΥΠΑΤΟΣ

Δικό σου! Καὶ πάρε κι ὅλες τὶς δικές μου!...

ΚΟΡΗ

(μὲ παράπονο)

Γιατί, πατέρα; Μοῦ χαλᾶς τὴν τύχη μου!

ΑΝΤΡΑΣ

Τρίτο: θὰ στείλεις ἀμέσως διαταγὴ στὸν Ἀρχιαστυνόμο, ν' ἀμολήσει ὅλους τοὺς αἰχμαλώτους.

ΥΠΑΤΟΣ

(πέφτει στὰ γόνατα)

Ὅχι τοῦτο! Θὰ γλιτώσω ἐδῶ καὶ θὰ μὲ σκοτώσουνε στὴ Ρώμη.

ΑΝΤΡΑΣ

Λὲς ψέματα. Τὸ ξέρεις, πὼς μὲ τὸ χρυσάφι, πού κλεψες, μπορεῖς νὰ τοὺς ἀγοράσεις οὐλοὺς ἐκεῖ κάτου, γιατί ὅλοι σας πουλιέστε. Καὶ δὲ θὰ σὲ πειράζουνε... καὶ θὰ κάνεις καὶ θρίαμβο!

ΥΠΑΤΟΣ

Μὰ δὲ θὰ πιστέψει ὁ Ἀρχιαστυνόμος κ' οἱ Ἀρχοντες, πὼς ἐγὼ δίνω τέτοια διαταγὴ.

ΑΝΤΡΑΣ

Βγάλε τὸ δαχτυλίδι σου καὶ στεῖλ' το γιὰ σημάδι.

ΥΠΑΤΟΣ

(βγάζει τὸ δαχτυλίδι καὶ τὸ δίνει στὸν Ἀξιωματικὸ νὰ τὸ πάει. Κοιτάζονται στὰ μάτια)

Ὡχ! τὸ στομάχι μου καίγεται... ἡ καρδιά μου πάει νὰ σπάσει... τὰ γόνατά μου κοπήκανε... ἡ γλώσσα μου ξεράθη-

κε... Γρήγορα τὸ ἀντιφάρμακο... Πέφτω... Γρήγορα! Θὰ σοῦ δώσω τὴν κόρη μου!...

ΑΝΤΡΑΣ

Κάτι λίγο ἀκόμα... τὸ τελευταῖο καὶ ξαναζεῖς... γερότερος ἀπὸ πρὶν.

ΥΠΑΤΟΣ

Λέγε!... Λέγε!... Γρήγορα... Τί κομπιάζεις; Ἐσὺ σαι καλὸ παιδί... Μοῦ τό πε ἡ γυναίκα σου...

ΑΝΤΡΑΣ

Μπορεῖς νὰ γαυγίζεις;

ΥΠΑΤΟΣ

Ἄφοῦ μὲ βλέπεις καὶ οὐρλιάζω.

ΑΝΤΡΑΣ

Καὶ νὰ τρέχεις μὲ τὰ τέσσερα;

ΥΠΑΤΟΣ

Ἄφοῦ σέρνουμαι χάμου.

ΑΝΤΡΑΣ

Καὶ νὰ κουνᾶς τὴν οὐρά σου;

ΥΠΑΤΟΣ

Καὶ τὴν οὐρά μου καὶ τ' ἄφτιά μου... καὶ νὰ κρεμάω καὶ τὴ γλώσσα μου...

ΠΟΙΗΤΗΣ

(στὸ Φιλόσοφο)

Πάλι τὸ ἴδιο χωρατό. Τί τοὺς ἔπιασε ὄλουνοῦς;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Καθόλου χωρατό! Ἡ μεγαλύτερη ἀλήθεια. Ὅσο ὑπάρχουν ἀφεντικά, ὅλ' οἱ ρέστοι θά ναι σκύλοι!

ΑΝΤΡΑΣ

(στὸν Ὑπατο)

Τώρα τέλος! Σήκω ἀπάνου. Δὲν ἔχω ἀντιφάρμακο!

ΥΠΑΤΟΣ

Αἶ; Ἄκουσα καλά; Δὲν ἔχεις ἀντιφάρμακο; Ποιὸς τό πε; Ἐσὺ τό πες; Δὲν εἶναι δυνατό. Παράκουσα!... Ἐτσι μοῦ φάνηκε. Πὲς ὄχι!... Πὲς ὄχι!... Μάνα μου, κράτα με καλὰ ἀπ' τὸ χέρι! Μὴν ἀφήνεις νὰ μὲ πάρουν... Σῶστε με, Δία Καπιτωλίνε κι Ὀλύμπιε Δία!... Κι ὅλ' οἱ θεοί!... Θὰ σᾶς χτίσω χρυσοὺς ναοὺς... Θὰ γίνω ἐκκλησάρης σας... δοῦλος τῶν δούλων σας!

(Στὸν Ἑλληνα)

Χωρατεύεις παιδί μου... Δὲν μπορεῖ... Εἶσαι καλὸ παιδί... Ὅλοι μοῦ τὸ εἶπαν... κ' ἡ γυναίκα σου πρώτη...

ΑΝΤΡΑΣ

(μὲ σιχασιά)

Ντράπου καὶ λιγάκι, κοντζάμ ἀντρακλας! Μὴ φοβᾶσαι... ἡσύχασε!... Δὲν ἔχω ἀντιφάρμακο, γιατί δὲν εἶχα καὶ φαρμάκι. Ἐτσι σοῦ τό πα, γιὰ νὰ καταλάβει ὁ κόσμος τί λογῆς σωβρακάκηδες εἶσατε σεῖς ποὺ τρῶτε ἀνθρώπους...

Ἄντλις νὰ κουβαλᾶς σπαθί, νὰ κουβαλᾶς μαζὶ σου τὸ γιογιό!... Σήκω!... Φτάνει!...

ΥΠΑΤΟΣ

"Οχι!... Δέ λές ἀλήθεια! Τὸ νιώθω!... Πεθαίνω... Σῶσε με κι ὅ,τι θέλεις.

ΑΝΤΡΑΣ

Νὰ λοιπὸν νὰ πιστέψεις (παίρνει τὸ ποτήρι τοῦ Ὑπατου καὶ τὸ πίνει ὅλο). Τώρα, ἀκόμα φοβᾶσαι;

ΥΠΑΤΟΣ

(στυλώνεται διπλὸς ἀπ' ὅτι εἶτανε)

Ἐγὼ φοβήθηκα; Χά! χά! χά! Λές δὲν τό ξερα, πὼς δὲν ἔχω τίποτα; Εἶμαι σιδερένιος καὶ θὰ εἶμαι!

"Ἐκανα τὸ φοβισμένο, γιὰ νὰ σὲ παίξω... νὰ διασκεδάσω. Προσπάθησα λιγάκι νὰ φοβηθῶ, νὰ ἰδῶ τί πράγμα εἶναι ὁ φόβος, μὰ δὲν μπόρεσα... οὔτε στ' ἀστεῖα... Μὲ φοβοῦνται ἄνθρωποι καὶ θεοί... κι ὁ θάνατος ὁ ἴδιος... Καὶ θὰ φοβηθῶ ἐσένα τὸ σκουλήκι;

Καὶ πίστεψες, πὼς ἔδωσα τὸ ὑπατικό μου δαχτυλίδι στὸν ἀξιωματικό; Σὲ γέλασα καὶ σ' αὐτὸ (βγάζει ἀπ' τῆ ζώνη του τὸ δαχτυλίδι καὶ τοῦ τὸ δείχνει).

Νά το! Σὲ γέλασα γιὰ νὰ γελάσω!...

ΑΝΤΡΑΣ

(γελαστός)

Τό ξερα... Μὰ ἔκανα τὸ γελασμένο γιὰ νὰ γελάσω κ' ἐγώ....

ΥΠΑΤΟΣ

Τώρα θὰ γελάσεις καλύτερα.

(Κάνει νόημα στοὺς ραβδούχους κ' οἱ ραβδοφόροι ὁρμοῦνε μὲ τὰ πελέκια σηλωμένα)

"Οχι! "Οχι. Μὴν τότε σκοτώσετε! Νὰ τότε δέσετε μονάχα!

ΑΝΤΡΑΣ

Δὲ σὲ φοβᾶμαι...

ΥΠΑΤΟΣ

Θὰ τὸ ἰδοῦμε!

Σιγὰ σιγὰ καὶ λίγο λίγο, γιὰ νὰ βαστάξ' ἡ γλύκα.

Στὴν ἀρχὴ θὰ τοῦ κόψετε τ' ἀφτιά καὶ τὴ μύτη... ὕστερα τὴ γλώσσα... ὕστερα θὰ τοῦ βγάλετε τὰ μάτια καὶ τελευταῖα θὰ τοῦ στρίψετε... καταλαβαίνετε...

Κι ἅμα ἰδεῖτε πὼς δὲ βαστάει ἄλλο, θὰ τότε θάψετε ζωντανὸ πρὶν ξεψυχήσει... "Οχι ἀπὸ κακό. Γιά... καλό του!

(Στὸν Ἄντρα)

Τώρα φοβήθηκες;

ΑΝΤΡΑΣ

"Οχι!... Ἐσὺ φοβᾶσαι!... Φτοῦ σου!...

ΥΠΑΤΟΣ

Θές νὰ μ' ἐξοργίσεις, γιὰ νὰ σὲ σκοτώσω μὲ τὸ χέρι μου... μιὰ κι ὄξω... Νὰ γλιτώσεις. "Οχι!...

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

(Φτάνει τρέχοντας ἡ Ἀρετή. Βλέπει τὸν Ἄντρα τῆς δεμένο).

ΑΡΕΤΗ

Τί ἔκανες πρόστυχε; Στὸν εὐεργέτη μας ἀντιμίλησες;
Μᾶς ἔκαψες ὄλους!... Καὶ ζεῖς ἀκόμα;

(Ὁρμᾶ κι ἀρπάζει τὸ μαχαίρι ἀπὸ τὸ βωμὸ καὶ χτυπάει τὸν Ἄντρα τῆς. Οἱ ραβδοῦχοι δὲν προφταίνουνε νὰ τὴν κρατήσουν).

Νά σου, προδότη... ἄθεε!

ΥΠΑΤΟΣ

(ταραγμένος)

Τί ἔκανες, τρελή; Μοῦ χάλασες τὴν εὐχαρίστηση.

ΑΡΕΤΗ

Τοῦ τό λεγα: Ἄπὸ μένα θὰ τὸ βρεῖς! Τώρα δὲ θὰ τὸ
ξανακάνει.

ΑΝΤΡΑΣ

(ξεψυχώντας στὸν Ὑπατο)

Ἄπ' τὸ ψεύτικο φαρμάκι τήνε γλίτωσες... Δὲ θὰ γλι-
τώσεις ὅμως ἀπ' τ' ἀληθινό... Οὔτε τὸν Τίβερη θὰ ξαναἰδεῖς
οὔτε τὰ παιδιὰ σου... Καὶ τὸ χρυσάφι, πού κλεψες, θὰ σοῦ τὸ
πάρουν ἄλλοι πιὸ κλέφτες.

(Πεθαίνει).

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

ΥΠΑΤΟΣ

(λυσσασμένος)

Σταυρῶστε τὸν πεθαμένο. Νὰ τὸν ἀφήσετε καρφωμένο
νὰ τόνε φάνε τὰ κοράκια κ' οἱ μύγες. Νὰ λειώσει πάνου στὸ
ξύλο, νὰ πέφτουνε τὰ κομμάτια του καὶ νὰ μολεύει γύρα του
τὸν ἀέρα... Νὰ περνῶ νὰ τόνε βλέπω κάθε μέρα καβάλα στ'
ἄλογό μου... καὶ νὰ φτύνω.. μαζί μὲ τὴ γυναίκα του...

(Οἱ ραβδοῦχοι παίρνουνε τὸν πεθαμένο).

ΚΟΡΗ

Καὶ τώρα τί θὰ γίνω ἐγώ, πού ὀρφάνεψα;

ΑΡΕΤΗ

Μὴ στενοχωριέσαι. Θὰ παντρευτεῖς ὅλη τὴν πόλη: θὰ σὲ
παραδώσω στὸν ἀρχιερέα νὰ σὲ πάρει στὸ ναό του ν' ἀγιάσεις.

ΥΠΑΤΟΣ

Θὰ σὲ πάρω ἐγώ!

ΚΟΡΗ

Πότε; Βιάζομαι!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

(Ἐρχεται ὁ Γαμπρός μὲ τὰ καλά του).

ΓΑΜΠΡΟΣ

Τί βλέπω;

ΥΠΑΤΟΣ

Ἦρθες στὴν ὥρα, παλικάρι μου. Ἐγὼ θὰ πάρω τὴν κόρη καὶ σὺ τὴ μάνα της.

ΑΡΕΤΗ

(ἐντονα)

Ὅχι! Δὲν τότε θέλω. Τότε χόρτασα χρόνια.

ΓΑΜΠΡΟΣ

Κ' ἐγὼ δὲν τὴν θέλω. Τὴ βαρέθηκα πιά.

ΑΡΕΤΗ

(στὸν Ὑπατο)

Πάρε με κ' ἐμένα στὸ παλάτι... Νὰ ὑπηρετῶ τὴ φρουρά...

ΥΠΑΤΟΣ

Ἐλα! Τέτοιες γυναῖκες πάντα χρειάζονται.

ΓΑΜΠΡΟΣ

(φεύγοντας σκυφτός)

Λυπᾶμαι πού χασα τὴν ὀμορφὴ νύφη, μὰ χαίρομαι, πού γλίτωσα ἀπ' τὴν κακιὰ τὴν πεθερά.

(Ἀκούγεται ἀπὸ μακριὰ ἢ τελευταία στροφή τοῦ «Τραγουδιοῦ τῶν Σκλάβων» ἀπ' τὸν Πρόλογο. Ὅλοι σταματοῦνε κι ἀφουγκράζονται).

Ποῖος θὰ μᾶς σώσει, Ἄνατολὴ γιὰ Δύση,
Ποῖος Ἕλληνας ἢ βάρβαρος θεός;
Μπροστὰ καινούργιος κόσμος θὰ βαδίσει;
γιὰ πίσω θὰ γυρίζει ὁ παλαιός;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

(ξαναλέει τὴ στροφή ἀλλαγμένη)

Δὲ θὰ μᾶς σώσει Ἄνατολὴ γιὰ Δύση
μὴδ' Ἕλληνας ἢ βάρβαροι θεοί.
Μπροστὰ καινούργιος κόσμος θὰ βαδίσει,
ἄμα ξυπνήσουν κάποτε οἱ λαοί.

ΥΠΑΤΟΣ

(θυμωμένος στοὺς ραβδούχους)

Πάρτε του τὸ κεφάλι... Δὲ μᾶς χρειάζονται κεφάλια πού στοχάζονται..

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦ τό λεγα: ἡ γλώσσα σου θὰ φάει τὸ κεφάλι σου!

ΑΥΔΑΙΑ

10 Σεπτεμβρίου 1968